PARK MARTINSKÁ STĚNA— 1. ZASTAVENÍ

Znovuzrození parku Martinská stěna

Historie města Dobřany

Okolí města bylo vzhledem k výhodné poloze osídleno již v mladší době kamenné. Významné nálezy byly učiněny při stavbě Psychiatrické léčebny. Pravěké výšinné sídliště je zjištěno i západně od Hůrky u Šlovic. Z období halštatského se zde našla bronzová nádoba zvaná situla. Z doby laténské byla v okolí města nalezena keramika a pod lesem Vysoká pohřebiště. Rozvoj slovanského osídlení je doložen nalezením pohřebiště využívaného v 10. a 11. stol. severovýchodně od města při cestě ke Šlovicům. Vlastní sídliště příslušející k pohřebišti leželo pravděpodobně v rozptýlené formě na říčních terasách. Archeologicky je dokázáno pro 11. a 12. stol. i přímo v okolí kostela sv. Víta.

Předchůdcem města byla raně feudální, nepochybně významná osada položená v úrodné nivě řeky Radbuzy. Osada ležela na důležité cestě spojující přemyslovské správní centrum ve Staré Plzni, dnešním Starém Plzenci, s Německou říší. Nedaleko odtud se na téže cestě od počátku 13. století rozvíjela klášterní fundace v Chotěšově, která se brzy stala nejvýznamnějším mocenským i kulturním centrem širokého okolí. Pro toto období existuje jen velmi málo pramenů. První písemnou zmínku o existenci sídla se jménem Dobřany máme uchovánu k roku 1243 v predikátu Záviše z Dobřan, člena královského doprovodu. Ze skromné informace vyplývá, že Dobřany byly poddanskou osadou patřící zcela nebo zčásti šlechtici Závišovi, který zde zároveň měl své sídlo. Další písemná zpráva je již konkrétnější a dokládá, že nejpozději kolem poloviny 13. století byla osada považována za město. Od počátku je zde doložen kostel sv. Víta, v jehož blízkosti s velkou pravděpodobností stávalo i opevněné vlastnické sídlo. Roku 1259 totiž Jan z Dobřan spolu se svou ženou a tchánem Vikartem z Thumau daroval právo ke kostelu sv. Víta ve městě Dobřany řádu magdalenitek, který zřejmě dlouho předtím uvedl do města. Platy příslušející ke kostelům měly sloužit k postavení řádového domu. Svědkem udělení dalších milostí v roce 1260 byl již dobřanský městský rychtář.

Podstatným pro další vývoj byl odkaz, kterým po smrti Jana z Dobřan připadlo město chotěšovskému klášteru. Stalo se tak kolem roku 1265 a záhy poté propukl majetkový spor mezi konventem magdalenitek a chotěšovskými premonstrátkami. Spor byl urovnán roku 1272 ve prospěch premonstrátek, pro trvající neshody však magdalenitky kolem roku 1280 město opustily. Roku 1273 jsou v papežské konfirmaci zboží a práv chotěšovského kláštera Dobřany charakterizovány jako město se dvěma kostely - sv. Víta a sv. Mikuláše - a rynkem. Klášter udělil měšťanům nová práva, mezi nimi snad i právo hradeb, které mohlo být reakcí na poplenění klášterního zboží roku 1278. Město těžilo z výhodné polohy, a přestože jistě citelně utrpělo založením Nové Plzně, udrželo si i poté význam tržního centra pro široké okolí. Premonstráti dbali na rozvoj svého největšího poddanského města a roku 1378 obdařili měšťany novými právy a svobodami. Došlo zřejmě ke změně z norimberského práva na staroměstské, odvolacím místem byla Plzeň. Husitské války znamenaly zastavení rozvoje města, které bylo roku 1421 obsazeno Janem Žižkou v souvislosti s dobytím chotěšovského kláštera. Můžeme předpokládat, že město bylo jako církevní majetek těžce popleněno. Císař Zikmund sice Dobřany roku 1437 zastavil svému lékaři, jak bylo tehdy v případě klášterního majetku obvyklé, ale premonstrátům se jej brzy podařilo získat zpět. Za vlády Jiříka z Poděbrad došlo ke sporům měšťanů s klášterní vrchností. Nové výsady udělené Jiřím z Poděbrad, však král Vladislav II. na naléhání premonstrátů roku 1509 zrušil a donutil měšťany k řádnému placení daní. Dobřanská obec vlastnila poddané ve vsi Tymákov, které směnila roku 1561 s rokycanskými poddanými v Horní Lukavici. Ve městě byl klášterní hospodářský dvůr, byl zde i dvůr nápravní. Roku 1585 získalo město clo, jehož výnos mělo věnovat na opravu mostu a cest. Vzhledem k církevní vrchnosti zůstalo město katolické i v období sílící reformace. Přestože bylo snaho kláštera dále omezovat městskou samosprávu, bylo 16. století dobou hospodářského rozkvětu, který zastavila až třicetiletá válka. V jejím počátku poskytla dobřanská vrchnost na obranu Plzně před Mansfeldem oddíl vojska, ve kterém bylo i 18 dobřanských. Dobřany byly, stejně jako vylidněný klášter, obsazeny Mansfeldovými oddíly, které brzy poté dobyly i Plzeň. Na proboštu vymohl Mansfeld velké výkupné, na které si musel probošt půjčit od stodských a dobřanských měšťanů, jimž za úhradu na deset let zastavil pivovar. Roku 1618 byl z rozhodnutí stavovské vlády zastaven Arnoštu Mansfeldovi klášterní majetek. Dobřany se Vstiší, Vodním Újezdem, Šlovicemi a Robčicemi získal Jáchym Lubský z Lub na Řenčích, Snopoušovech a Lukavici. Pohromou bylo přepadení města oddílem císařské chorvatské jízdy roku 1620, při kterém bylo město vypleněno, několik měšťanů zabito a město zapáleno. Vyhořela většina domů, oba kostely i radnice s městským archivem. Další požár způsobili vojáci Valdštejnovy armády, ubytovaní ve městě při tažení roku 1632. Tentokrát zůstaly ušetřeny oba kostely a několik domů. Dobřany měly význam pro procházející armády nejen jako obilnice. Byl zde i mlýn na střelný prach, a proto se zde střídala jedna arméda za druhou. Roku 1639 muselo město zaplatit výpalné švédským oddílům generála Bannéra. Roku 1645 vyplenily město oddíly švédského generála Torstensona a měšťané se zachránili útěkem do Plzně. Přehledný obraz o situaci města po skončení války poskytuje berní rula z roku 1654. Ještě tehdy bylo ve městě dvacet pustých domů, ale komisaři hodnotili situaci jako nadějnou. Bylo zde 44 osedlých sousedů, jeden sused pustý a pustý mlýn, 26 chalupníků a 24 drobných hospodářů. Mnozí z nich vyhořeli roku 1656, 1671 nebo 1690. Z řemesel byli nejpočetnější ševci a sládci (5), pekaři , řezníci (3), dva mlynáři, kováři, tkalci a bečváři. Město bylo dosídleno rodinami ze Saska a Bavorska, postupující germanizace se projevila na výhradném německém vedení městských knih od roku 1654. Do poloviny 18. století se město rozrostlo a značně překonalo stav před třicetiletou válkou. Roku 1705 byla rozšířena soudní spravedlnost o hrdelní právo, proto byla za městem na Kamínku postavena šibenice. Roku 1731 byla práva dále rozšířena na clo, mýto a výroční trhy, další trh na dobytek byl udělen roku 1794 císařem Ferdinandem II. Roku 1763 vyrostla nad městem na Kamínku kaple Čtrnácti sv. pomocníků. Podle údajů tereziánského katastru bylo ve městě v polovině 18. století 154 hospodářů a 151 domů, nejvíce bylo ve městě ševců (16), následovali řezníci (6), pekaři a krejčí (4), byli zde tři truhláři a dva kováři, početná byla stavební řemesla, vzpomínán je i rektor školy a varhaník. Byl zde obecní mlýn o čtyřech kolech a další mlýn o třech kolech, pivovar vařil 805 sudů za rok, zajímavým podnikem byl větrný mlýn na mletí kostí, postavený na místě šibenice. Ve městě byl též špitál pro osm osob. Roku 1835 byla na náměstí postavena nová budova školy.

Roku 1843 žilo ve vsi v 300 domech 2 120 obyvatel. Od roku 1868 byly Dobřany přičleněny k politickému okresu stříbrskému. Významným průmyslovým podnikem byl měšťanský pivovar, vařící od roku 1873 v nové budově, vystavěné stavitelem Martinem Stelzerem. V roce 1900 zásoboval pivovar 25 obcí při obratu 1.4 mil. korun. V okolí města již od 20 let působily uhelné doly, největší byl důl Dobré Štěstí otevřený roku 1882. Rozsáhlá ložiska kaolinu byla od roku 1875 využívána pro průmyslové zpracování. V letech 1910 - 1912 vybudovala firma Dobřanské kaolinové a šamotové závody se sídlem v Plzni velký podnik na plavení kaolinu a výrobu ohnivzdorné a stavební šamotové keramiky. Kolem roku 1859 existovala u města i skelná huť. Roku 1861 byla ve městě zřízena pošta a roku 1885 telegrafní úřad. K rozvoji průmyslu výrazně přispělo vybudování železnice z Plzně do Klatov roku 1876. v posledním desetiletí byla vybudována celá řada veřejných budov, kasárna, škola, městská spořitelna, městská jatka a radnice, byla zřízena kanalizace a plynové osvětlení. Rostoucí význam obce potvrdilo v roce 1902 vytvoření samostatného soudního okresu, ve kterém od roku 1906 působila samosprávná okresní správní komise. V roce 1900 zde bylo již 400 čp. a 4 910 obyvatel. Hasičský spolek působící ve městě od roku 1868 byl nejstarším v širokém okolí. Sílící národnostní hnutí české menšiny se projevilo vznikem místního odboru Národní jednoty pošumavské roku 1885 a zejména postavením budovy Občanské besedy roku 1906. Významným mezníkem v novodobém vývoji města bylo založení Zemského ústavu pro choromyslné jižně od města. V letech 1876 - 1883 zde byl na ploše rovnající se dosud městem zastavěnému území vybudován dle projektu arch. Benýška rozlehlý areál s ústavním kostelem. Tento počin přinesl řadu nových pracovních příležitostí. Přibývá českých obyvatel, kteří jsou zaměstnáni v okolních dolech na černé uhlí a v chlumčanské keramičce, jako stavební dělníci na stavbě ústavních budov, ale též jako zaměstnanci nově vzniklého okresního úřadu či železnice. Přelom století je možno hodnotit jako dobu největšího rozvoje města. Během světové války se kasárna 14. dragounského pluku i ústav pro duševně choré staly válečnými lazarety. Z této doby pochází také 200 vojenských hrobů na ústavním i městském hřbitově.

Převrat v roce 1918 byl ve městě vzhledem k přítomnosti vojska a německých obyvatel dramatický. Část vojenské posádky se účastnila velké oslavy samostatnosti a poté byly v kasárnách z českých vojáků vytvořeny zvláštní útvary. Městská rada, která nechtěla připustit poloviční účast Čechů, byla rozpuštěna a nahrazena správní komisí, pracující až do října roku 1919. Na počátku roku 1919 byla ve městě rozehnána vojskem demonstrace německých obyvatel pro připojení k „Deutsch Böhmen ". V létě bylo město svědkem útoku vzbouřených vojáků, jedoucích vlakem ze Železné Rudy na Plzeň, na místní kasárna. Útok se obešel bez boje a v Plzni byli vzbouřenci zastaveni. Volby v roce 1919 skončily vyrovnaným poměrem a v roce 1923 mírnou převahou českých zástupců. Byla zřízena měšťanská česká škola původní ve staré budově, od roku 1930 v novostavbě. V roce 1924 byl dostavěn okresní dům sociální péče, v téže době byl elektrifikován ústav a poté i celé město. Na náměstí byl roku 1927 postaven pomník M. J. Husa. Národní jednotou pošumavskou bylo postaveno 22 rodinných domků a budova kina. Regulace řeky Radbuzy, která způsobovala četné záplavy, probíhala v okolí města až do roku 1942. Před 2. světovou válkou ve městě vznikl i český dobrovolný hasičský sbor. V roce 1925 zde bylo 11 hospod, 30 povozníků, městská jatka, městská cihelna a druhá, soukromá cihelna, 32 českých spolků a politických stran, v kasárnách byly kromě dragounů hraničářské prapory a oddíl dělostřelectva. Za války se kasárna opět přeměnila ve vojenský lazaret, u města byl zajatecký tábor. Město bylo roku 1939 přejmenováno na Wiesengrund a mělo pouze 700 českých obyvatel. Krutě zasáhl do relativně poklidného válečného života 17. duben 1943, kdy byly Dobřany omylem napadeny britským bombardovacím svazem, původně útočícím proti plzeňské Škodovce. Třístivými a zápalnými bombami byla zasažena jihovýchodní část města, zejména ústav pro choromyslné. Při náletu zemřelo 100 pacientů, 60 vojáků a 35 civilistů. Ze 746 domů jich zůstalo nepoškozených jen 200. jeden britský bombardér se zřítil v sousedství města a celá jeho posádka zahynula. K nápravě škod byla ihned zahájena velká akce, které se zúčastnily stovky řemeslníků z blízkého i vzdáleného okolí. Nejvýznamnější událostí novodobých dějin však pro město byl poválečný odsun německého obyvatelstva, který znamenal, stejně jako v jiných, tímto politickým rozhodnutím postižených sídlech, zásadní zvrat v životě a charakteru města. V Dobřanech byl tento akt ve svých negativních důsledcích zmírněn přítomností silné české menšiny, která se po válce z velké části vrátila zpět. Přesto přišlo město o svou tradiční kulturní a hospodářskou měšťanskou vrstvu. Pro její nové vytvoření již v komunistickém státě nebyly podmínky. Tradiční tvář města změnilo velké sídliště východně od historického středu města, rozšířily se i čtvrtě rodinných domků. Doprava ve městě byla vyřešena výstavbou nového mostu přes Radbuzu, který byl plánován již před válkou. Po listopadovém převratu armáda opustila kasárna, z cvičiště vznikl terénní autodrom, nedokončený kulturní dům byl upraven na malometrážní byty, byly vybudovány nové sítě ve staré části města. Pro své urbanistické a stavební hodnoty bylo historické jádro města roku 1992 vyhlášeno městskou památkovou zónou. Z města vychází zelená turistická cesta.

Zdroj: Město Dobřany

sv. Kryštof

pomocník na cestách, proti ohni, krupobití, hladu a moru

atributy: obrovitý muž s kmenem stromu nesoucím plody, s holi, brodí se vodou, na bedrech nebo na srdci nese Jezulátko držíci zeměkouli

svátek: 24. července

Jak to všechno začalo aneb bylo nás pět.....

Na podzim roku 2007 jsem se zabývala výběrem stromů vhodných k vyhlášení za památné v lokalitě na Martinském vrchu. Vždy cestou do zalesněné stráně jsem míjela travou zarostlou vyvýšeninu mezi dvěma statnými jírovci, ze které čněl opracovaný pískovcový kámen. Když jsem pak jednou cestou na vlak do Plzně potkala v parku u nádraží Jaroslava Ševčího, ředitele místní základní školy, vysvětlil mi, že se jedná o pozůstatek kaple Čtrnácti svatých pomocníků, na niž se ještě jako malé dítě pamatuje. V ten moment jsme se oba velmi rychle domluvili, že to tak nenecháme a kapli pomůžeme. V krátké době se přidal dobřanský rodák Pavel Krákora a dobřanský farář Jan Bahník. Nejprve jsme začali shánět staré fotografie, texty a informace o kapli. Následoval prosebný dopis Ing. Arch. Janu Soukupovi s žádostí o zpracování projektové dokumentace. Jeho odpověď byla rychlá, a nesmírně povzbuzující. Dokonce nás pan architekt přijal ve svém ateliéru v Plzni a souhlasil s vypracováním projektu kaple v její původní podobě, a to zdarma. Děkujeme mu za to z celého srdce.

Byli jsme čtyři a měli jasný cíl. Nikdy bychom ho však tak rychle nedosáhli bez našeho pátého partnera a současně majitele pozemku a kaple — Města Dobřany. Starosta města, pan Jaroslav Sýkora nám vyšel vstříc, a tím mohla začít příprava žádosti o dotaci. Současně jsme uspořádali brigádu, na kterou přišlo mnoho dobrovolníků a při níž jsme odkopali, odkryli a očistili pozůstatky kaple a upravili její okolí. Staré jírovce nechalo město ošetřit zkušenou arboristickou firmou a jejich kvalitně provedený zásah umožnil setrvání starých stromů na svém místě dodnes. Stavba kaple započala po získání dotace od Krajského úřadu Plzeňského kraje v roce 2009. Na podzim roku 2010 byla stavba dokončena. Dne 10.10.2010 proběhlo slavnostní vysvěcení kaple plzeňským biskupem Františkem Radkovským a uvedení stavby do života již novým starostou Markem Sýkorou, kterému rovněž děkujeme za podporu.

V průběhu obnovy kaple jsme začali pracovat na cíli dalším a náročnějším. Zrekonstruovat a probudit k životu totiž nepotřebovala jenom „naše" kaplička, ale i celý navazující areál zaniklého a zarůstajícího (patrně) prvorepublikového parku. A tak se brigádnické práce přesunuly od kapličky do zarostlé stráně. Postupně jsme odkrývali původní vyhlídku, schodiště, cestní síť, pomník ze zkamenělého dřeva, v porostu schované stromořadí a další dochované prvky. V roce 2010 jsem provedla inventarizaci porostů a stromů s obvodem větším než 80 cm (měřeno ve výšce 1,3m). Zde musím poděkovat geodetovi, panu Dankovičovi, který se prokázal velkou vytrvalostí a zaměřil v mrazech, ve sněhu a v náročném, nepřehledném terénu 636 stromů. Provedená inventarizace pomohla odhalit původní kompoziční kostru parku a stala se hlavním podkladem pro zpracování projektu rekonstrukce. Na realizaci projektu získalo město dotaci od OPŽP. Realizace byla zahájena v roce 2014 a dokončena byla v roce 2015 za působení již nového starosty Martina Sobotky, který projektu nejenom fandil, ale i fyzicky pomáhal na brigádách. Děkujeme všem, kteří s námi pracovali, pomáhali, poskytli fotografie či vzpomínky a podíleli se tím na obnově krajiny svého domova. Říká se, že krajina je obrazem lidí, kteří ji obývají. A ta dobřanská je zas o mnoho krásnější.....

Za iniciativní skupinu Jitka Dlouhá, leden 2015

Hymna života

Život je šance - využij ji
Život je krása - obdivuj ji
Život je blaženost - užívej ji
Život je sen - uskutečni ho
Život je výzva - přijmi ji
Život je povinnost - naplň ji
Život je hra - hrej ji
Život je bohatství - ochraňuj ho
Život je záhada - pronikni ji
Život je slib - splň ho
Život je smutek - překonej ho
Život je hymna - zpívej ji
Život je boj - přijmi ho
Život je štěstí - zasluž si ho
Život je život - žij ho."
Život je láska - potěš se s ní

Matka Tereza

Poděkování

Velmi děkujeme panu **Janu Drnkovi**, autoru knihy Krajina nad pokladem, panu **Františku Königovi**, amatérskému historikovi ze Zbůchu, panu **Michalu Hegnerovi**, sběrateli starých dobřanských fotografií a pohlednic, a **Mildovi Fajfrovi**, amatérskému badateli v oboru vojenské historie, za poskytnutí dobových materiálů z historie Dobřan ke zpracování informačních tabulí k 14 zastavením naučné stezky ve znovu budovaném lesoparku Martinská stěna.

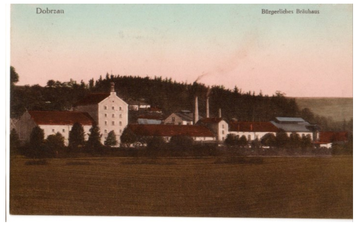

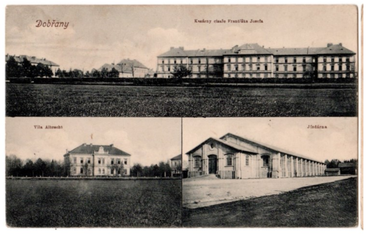

„Obnova lesoparku Martinská stěna v Dobřanech"

Opatření č.: II.2.4.

Název opatření: Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

PARK MARTINSKÁ STĚNA— 2. ZASTAVENÍ

Znovuzrozená kaple Čtrnácti svatých pomocníků

Kaple Čtrnácti svatých pomocníků

Z knihy F. Vlčky Město Dobřany v historii a v době přítomné (1932): Kapli Čtrnácti sv. pomocníkův zřídil na Kamínku nad pivovarem r.1763 měšťan Josef Rupprecht (Ruppach), který též odkázal pole k ní přiléhající k jejímu vydržování, následkem šťastného vyřízení procesu. Barokní stavba zděná s oltářem. Nad dveřmi písmena SHS v elipse.

Poválečné vyhnání německých obyvatel se podepsalo i na celém lesoparku Martinská stěna, který přestal být užíván a udržován. Kaple chátrala spolu s ním, ale definitivní ortel nad ní vynesl místní zloděj, který ukradl materiál ze střechy pro vlastní chatku. Krádež zůstala zřejmě bez povšimnutí příslušných orgánů a zbylé pískovcové bloky zdiva údajně později posloužily do základů rekreačních chatek. Kaple zmizela a rumiště se základy následně zarostlo travou.

Až v roce 2008 se začal osud kaple měnit k lepšímu. Díky aktivitě Jaroslava Šedivého, Jana Bahníka, Pavla Krákory a Jitky Dlouhé se rozběhl proces, během kterého byly opatřeny dobové fotografie kaple a sebrány vzpomínky pamětníků, zajištěna projektová dokumentace, financování ze strany Plzeňského kraje a samotného Města Dobřany a také byly dobrovolníky odpracovány stovky brigádnických hodin. Stavbu kaple provedla odborná firma ve dvou etapách podle projektu známého plzeňského architekta Jana Soukupa.

Na konci tohoto procesu byla obnovená kaple: na půdorysu přibližného čtverce o hraně dlouhé 4 metry stojí 6 metrů vysoká stavba se sedlovou střechou a stříškovou římsou nad oble zakončeným závěrem. V čelní stěně jsou osazeny dveře, boční stěny prolamují drobná okénka. Náklady na obnovu dosáhly půl miliónu korun, přičemž kraj přispěl třetinou této částky. Dne 10. 10. 2010 ve 14 hodin byla kaple vysvěcena plzeňským biskupem Františkem Radkovským.

Historické fotografie.

Fotodokumentace ze znovuzrození kaple:

Jan Soukup (* 6. prosince 1946 Plzeň)

je český architekt. Dlouhodobě se angažuje v ochraně církevních památek zejména v Plzeňském kraji, je autorem nebo spoluautorem řady jejich rekonstrukcí.

Životopis

Jan Soukup se narodil jako nejmladší ze 4 sourozenců. Vystudoval Střední průmyslovou školu stavební v Plzni, poté architekturu na ČVUT. Studium dokončil v roce 1976, získal titul inženýr architekt (Ing. arch.). V letech 1988–1991 postgraduálně studoval obor Obnova památek.

Od roku 1968 pracoval v Krajské projektové organizaci Stavoprojekt, v letech 1990–1991 zde byl ředitelem. Poté založil soukromou projekční kancelář, kterou dosud vede.

Je členem řady profesních organizací, 15 let (1990–2005) byl předsedou Obce architektů plzeňské oblasti. Angažuje se také v několika občanských sdruženích, jejichž cílem je obnova ohrožených památek. Je např. předsedou občanského sdružení Klášter Chotěšov. Je rovněž autorem několika publikací a řady výstav. Zdroj: Wikipedie

Fotografie: fotogalerie Plzeňské diecéze

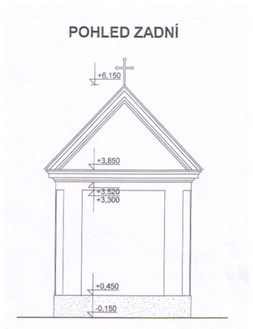

DOBŘANY – NA KAMÍNKU

OBNOVA ROZBOŘENÉ KAPLE ČTRNÁCTI SVATÝCH POMOCNÍKŮ

z projektové dokumentace firmy

ATELIER SOUKUP s.r.o., Klatovská 11, Plzeň

autor: ing.arch.J.Soukup, ved. projektant: ing.A.Švehla, projektant: M.Soukup

květen 2008

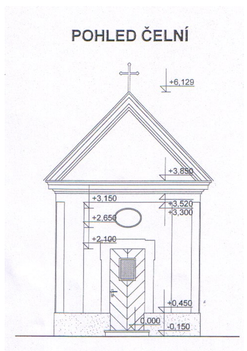

Immanuel Giel – Vlastní dílo
Čtrnáct svatých pomocníků.

Vysvěcení kaple dne 10.10.2010. Fotografie: fotogalerie Plzeňské diecéze

sv. Markéta

pomocnice rodiček a obětí násilí (i sexuálního); patronka zemědělců

atributy: s berlou (zakončenou křížem), s drakem u nohou, jemuž berlu vráží do chřtánu; s ďáblem na provaze, s korunou a rozmáchlou pravicí

svátek: 20. července

Kříže a kapličky v okolí

Na paměť určitých událostí a z věděnosti Bohu lidé vytvářeli předměty, které byly výrazem jejich víry. V Dobřanech a v nejbližším okolí je více kaplí, kapliček, soch, křížů a božích muk. Některé památky se již nedochovaly a zanikly.

Kaple:

Kaple sv. Martina k bývalému chudobinci přistavěná u kamenného mostu. Dříve na tomto místě stával kostelík sv. Martina. Kaple byla v roce 1881 postavena v pseudogotickém slohu, podnikateli stavby ústavu choromyslných Schlimpem a Klotzem ze staviva poskytnutého obcí. Kaple měla čtvercový půdorys s opěrnými pilíři v rozích. Uvnitř kaple byl oltářík se starším obrazem sv. Martina, střecha byla jehlanovitá s vížkou.

Kaple pastýřská stojí u silnice v Černoblatech. Uvnitř starý obraz, na jehož zadní straně je porušený nápis: Dieses Bild hat..M...Steinerin.....1654. Na kapli je letopočet 1888. Pastýřská se jmenuje proto, že po celé léto zde na rozlehlých lukách pásli pastýři, kteří si sami v neděli obstarávali bohoslužby. Podle pověsti je v blízkosti zakopána válečná pokladna s penězi. Též se vyprávělo, že kdysi nedaleko odtud našel ovčák v lese menší poklad. Když chtěl hnát ovce domů, zavrtal jeden beran ze stáda svůj roh do země poblíž kapličky a nechtěl se z toho místa hnout. Když ovčák na témž místě vyhloubil otvor, našel tam plechovou krabici, v níž byly stříbrné prsteny. Když v 17. století řádil mor, nasbíral pastýř na tomto místě léčivé byliny, které měly blahodárný účinek proti moru. V roce 1850 se konalo ke kapli prosebné procesí k odvrácení cholery, která v několika dnech postihla 63 obyvatel.

Kaple Sedmibolestné P. Marie, vystavěna zedníkem Vojtěchem Bäumlem u silnice do Vodního Újezda. Postavena do ní byla socha Matky Boží, která stávala dříve naproti, kryta pouze plechovou stříškou.

Kaple Ecce homo byla vystavěna kolem roku 1790 v Ústavní ulici posledním proboštem chotěšovského kláštera Pavlem Josefem Novákem, který roku 1797 v Dobřanech zemřel. Býval v ní obraz Ecce homo na plátně. Nyní na tomto místě stojí dům čp. 456 a v něm je výklenek se sochou Krista.

Kapličky:

Svaté Trojice v Plzeňské ulici

Svatého Jana v ulici Za branou

Sv. Rocha u cesty k Vysoké, poblíž železniční trati

P. Marie při křižovatce ulic Nové, U studánky a Ve stromořadí. Na tomto místě dříve stávala boží muka. Před léty při kladení vodovodního potrubí, vedoucího kolem, byly nalezeny pod košatou lípou dvě lidské kostry v nepravidelné poloze. Jedna dorostlé dívky, druhá staršího muže. Nikdo ze starých pamětníků nemohl vysvětlit tento nález.

Kaplička P. Marie Pomocné u Vartova mlýna. V této kapličce se uctívalo pražské Jezule. V pravé kamenné veřeji je letopočet 1773 a pod ním písmena I.C.E. Na tomto místě na sv. Prokopa udeřil blesk do fůry naložené senem, která jela do Šlovic a tuto zapálil.

Kaplička sv. Huberta v lese Vysoká při vozové cestě do Račan.

Kaplička Všech svatých při polní cestě do Vstiše. Jeden z předků majitele kapličky, jménem Pionivov, byl ve válce voláním všech svatých zachráněn při tonutí. Když se vrátil domů, dal vystavět na paměť toho tuto kapličku.

Sochy:

Socha Jana Nepomuckého na Masarykově náměstí u školy. Pískovcová socha z 18. století na patce sloupu. Ořímsovaný stylobat s akanty a volutovými křídly. Z původního nápisu čitelno pouze: GANA a letopočet opravy nad tím 1861. Slabě je viditelný novější nápis: Renoviert 1888.

Socha Jana Nepomuckého na kamenném mostě pochází z doby pozdější. Socha byla v třicátých letech již značně poškozena a kolem roku 1940 spadla do řeky.

Socha Jana Nepomuckého stávala u cesty do Chlumčan, poblíž železniční trati. Ze sochy zbyl pouze podstavec, socha pocházela z 18. století.

Socha sv. Václava napravo ve výklenku na domě čp. 417 v Dlouhé ulici, pochází z 18. století.

Boží muka a kříže:

Proti bývalému chudobinci při cestě k mostu stával sloup s attickou patkou a pseudoinskou hlavicí na stalobatu hranolovém, na němž spočívala hranolová kaplička s reliefy, krucifixy sv. Michala, Václava a Vojtěcha. Na stylobatu byl nápis: Roku 1616 byl zřízen tento sloup ke cti Boha všemohoucího panem Ad. Rud. Streerem, měšťanem z Dobřan.

Boží muka sirotčí (Waisenmarter), stojí při silnici do Robčic, v blízkosti Černého lomu. Je to stavba na způsob kapličky, zděná, omítnutá, 5 metrů vysoká, se stříškou a železným křížkem. Stavba pochází ze 17. století.

Boží muka před kostelem sv. Víta s krychlovým podvalem, na vrcholu s železným křížem, dále v Ústavní ulici a v ulici ke hřbitovu z roku 1836, za ústavem choromyslných při silnici ke Vstiši a při silnici do Vodního Újezda.

Boží muka u rozcestí do Nové Vsi, vysoká asi 2,8 m, na hranolovém podstavci s nápisem: Tato muka dal postavit r. 1637 ke cti sv. Rocha a Šebestiána p. Šebesta, měšťan dobřanský.

Železný kříž, vystavěný hospodářem Fr. Bernhardem v roce 1899, vysoký 185 cm, zasazený v kamenném podstavci stojí u kostelní cesty do Chlumčan. V podstavci je zasazen pískovcový kvádr, který byl dříve částí na témže místě postavených muk. K těmto božím mukám se vztahují tyto pověsti: Jednou se vraceli tři řezníci z dobytčího trhu v Přešticích. Stavěli se v Chlumčanech v hostinci, kde přepočítávali tržbu. To pozorovali dva přítomní vojáci. Když se řezníci v pozdních hodinách vraceli domů, byli přepadeni vojíny s tasenými meči. Když neuposlechli výzvy, aby odevzdali peníze, byli ztlučeni. Jednomu z nich, který měl u sebe peníze, se podařilo uskočit do žita a dostat se až ke stodolám, kde byl nalezen svými známými. Jednou zase dva řezníci si koupili společně v Chlumčanech krávu. Když ji hnali domů, přivlastňoval si ji každý sám. Nejprve se pohádali a pak došlo na nože. Oba svému zranění podlehli.

V lese Vysoká při lesní cestě do Hradčan stojí dřevěný kříž, býval na něm letopočet 1740, dříve zde visel též obraz sv. Petra. Zde jednou zastihl lesní, jménem Peter, pytláka při pytlačení. Ve vystupňované potyčce se oba současně zastřelili. Příbuzní lesního zde pověsili na paměť sv. Petra a příbuzní pytláka zde zřídili červený kříž.

Zdroj: Karel Kašpar, Dobřany 1243—1998, vydalo Město Dobřany

„ Obnova lesoparku Martinská stěna v Dobřanech“

Opatření č.: II.2.4.

Název opatření: Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

PARK MARTINSKÁ STĚNA— 3. ZASTAVENÍ

U kříže smíření, v blízkosti bývalé šibenice

Správa a soudnictví

Vlastní soudní moc měly Dobřany již ve 13. století. Zde byli trestáni obyvatelé města pro menší přečiny. Při větších provin ěních a zločinech muselo být podáno do tří dnů oznámení u vrchnosti. V době třicetileté války spadalo pod soudní moc dobřanskou 17 obcí ležících v sousedství Dobřan. V roce 1705 bylo soudu povoleno hrdelní právo, tl. soud mohl použít útrpného práva, mučit, vsadit do vězení, odsoudit k trestu hrdelnímu po potvrzení vyššího soudu. Za tím účelem byla postavena na Kamínku kamenná šibenice. Zde byly provedeny celkem 4 popravy: 15. února 1726, 31.ledna 1731, 21. dubna 1752 a 5. února 1740. Již před tím byl zde upálen na hranici sedmnáctiletý pastevec, protože v Přestavlkách zapálil statek. V roce 1837 dal Jan Krammer na témže místě vystavět větrný mlýn k mletí kostí. Po dvou létech mlýn shořel. Pak zde byla postavena prachárna, která též zanikla. Později na obávaném místě bylo vysazeno pět lip na památku a ku stálé paměti.

V archivu je uložen zajímavý písemný doklad vztahující se k činnosti soudu z roku 1856 v záležitosti trestání podle tzv. „Prügelpatentu“. Dr. Glass, lékař z Dobřan, potvrzuje v lékařském vysvědčení, že Anna Getzová z Přehýšova není stižena tělesnou vadou, což by mohlo být závadou v potrestání metlou. Na počátku 18. století bylo v Čechách mimo Prahu ještě 381 měst a panství s právem hrdelním, čili právem meče nadáno. Roku 1765 Marie Terezie zrušila většinu hrdelních soudů, zůstaly pouze v Praze a 24 větších městech. Tak přišly i Dobřany o právo hrdelní. Mohly i nadále podezřelé osoby dávat do vazby a vyslýchat je, poté byly předávány nejbližšímu hrdelnímu soudu (Plzeň).

Karel Kašpar: Dobřany 1243—1998

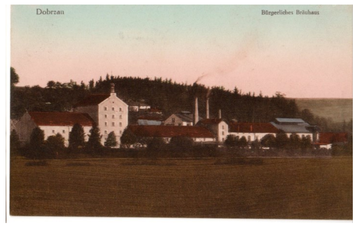

Lípa (Tilia) - stromy vysazené na místě bývalé šibenice

Říše: rostliny - Podříše: cévnaté rostliny— Oddělení: krytosemenné - Třída: dvouděložné - Řád: slézotvaré - Čeleď: lípovité—Rod: lípa

Listy lípy jsou střídavé, čepel srdčitá, na okraji pilovatá až zubatá. Květy jsou většinou převislé, oboupohlavné, pětičetné. Tyčinek je 15 - 80. Semeník je pětipouzdrý. Blizna pětilaločná. Plody jsou kulovité nažky uspořádaná ve vidlanovitá plodenství na dlouhých stopkách s přirostlým, jazykovitě protáhlým blanitým listenem. Semeno bývá jedno, vzácně dvě. Květy opyluje hmyz. Plody rozšiřuje vítr. Lípy jsou rozšířeny na severní polokouli v mírném pásu, zde se vyskytuje asi 40 druhů. V České republice jsou původní dva druhy: lípa velkolistá (Tilia platyphyllos) a lípa srdčitá či malolistá (Tilia cordata), jejich kříženec je lípa obecná (Tilia vulgaris). Další druhy jsou např.: lípa zelená či krymská (Tilia euchlora), lípa stříbrná neboli plstnatá (Tilia tomentosa, známá také jako Tilia argentea), lípa řapíkatá (Tilia petiolaris), lípa americká (Tilia americana).

Lípa srdčitá je český národní strom a je také symbolem genealogů.

V Plzeňském kraji je nejhojněji zastoupena mezi památnými stromy. Lípa (velkolistá, srdčitá, obecná) zde tvoří 52% památných stromů (195 ks). Druhým nejčastěji chráněným stromem je dub (58 ks), dále javor klen (24 ks) a smrk ztepilý (24 ks).

Zdroj: Památné stromy Plzeňského kraje, 2006, vydal Krajský úřad Plzeňského kraje

Větrné mlýny

Nevíme, kdo byl vynálezcem prvního větrného kola. Většina autorů se však shoduje na tom, že je objevili několik tisíc let před n. l. v Orientu v oblasti persko-arabské pro nedostatek vody. První mlýny se do Evropy dostaly prostřednictvím Arabů v 8.století. Nejstarší zmínka o evropských větrných mlýnech je z roku 833. Ve 13. století se začaly objevovat větrné mlýny v Německu a Čechách.
První větrný mlýn byl v Čechách postaven roku 1277 na Petříně u Strahova. Tento názor se snaží vyvrátit V. Hrubý svým archeologickým nálezem, který stavbu datuje do 2. poloviny 10. století. Zprávu najdeme v kronice Václava Hájka z Libočan. V 18. století se větrné mlýny začaly stavět překotným tempem, a proto tuto dobu Němci nazývají Windmuhlerenaissance.
Větrné mlýny vznikaly hlavně tam, kde byl stálý a rovnoměrný vítr a nedostatek vody, nebo potoky rychle vysychaly a v zimě zamrzávaly. Dodnes jsou dochovány mlýny z 19. století.

Větrný mlýn v Dobřanech

V Dobřanech byl mlýn na střelný prach. Podle soupisu z roku 1626 bylo v Čechách pouze 13 takových mlýnů. Jiný zdroj uvádí, že byl v Dobřanech větrný mlýn, který byl postaven na místě šibenice a byl využíván na mletí kostí.

Zdroj: www. K. Kašpar, Dobřany 1243-1998

Veduta města Bílovice 1805 s vyobrazením větrného mlýna.

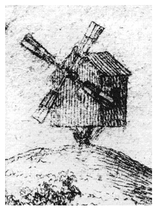

Nejstarší vyobrazení mlýnu u nás.

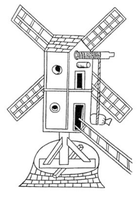

Německo 1340.

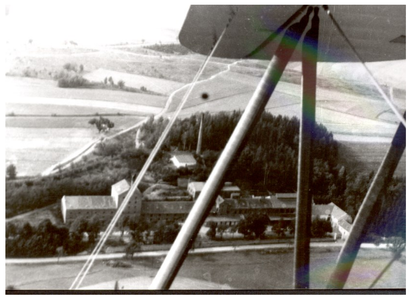

Pohled na Martinskou stěnu z letadla. Fotografie od pana Fajfra.

Fotografie různých druhů větrných mlýnů. Zdroj: Google

Hrdelní právo

Jedná se o právo, které dávalo možnost ukládat trest smrti. Ve 13. století toto právo využívala jak města královská, tak města poddanská. V roce 1337 vydal Jan Lucemburský několik listin, v nichž městům přiznával hrdelní práva. Hrdelní právo vykonávala městská rada, z ní se vybrali někteří členové, kteří společně s rychtářem prováděli výslechy a poté informovali městskou radu. Městský rychtář zajišťoval průběh celého vyšetřování. O podezřelého se staral tzv. biřic či posel právní, na konci stál většinou kat. Po výslechu se přistupovalo k mučení neboli útrpnému výslechu. Při mučení měl obviněný říci úplnou pravdu a popřípadě označit spolutovaryše. Ti samozřejmě stáli o to, aby obvinění pachatel odvolal. Poslední možnost měl na popravišti. Poté bylo těžké se z obvinění dostat, ale nebylo to nemožné. Princip hrdelního práva pokračoval i v minulém století. Právo bylo jak za první republiky (1918- 1938), za druhé republiky (1938-1939), tak i za protektorátu Čechy a Morava (1939-1945), kdy bylo zabito tisíce lidí. Po válce bylo především používáno k justičním vraždám (např. Milada Horáková). Zrušeno bylo až roku 1990. Ve světě se někde stále používá (USA, Čína), někde existuje, ale nevykonává se. Ve většině zemí je už zrušeno. Na vykonávání hrdelního práva se povolávali kati. Pokud ho město nemělo, mělo možnost si ho půjčit od města jiného. Kati byli brání jako tzv. snížení lidé. Jejich postavení se změnilo v roce 1765 po reformě hrdelního soudnictví. Kde byl zrušen hrdelní soud, stali se kati městskými rasy. V roce 1772 nařídila Marie Terezie, aby ti kati, kteří přestali vykonávat své řemeslo, byli považováni za rovnocenné. Trvalo to však několik let. Kati také žili mimo město. Nestarali se ale jen o popravy, měli na starost i uklízení těl sebevrahů, likvidování toulavých psů, zbavovali ulice mršin. Řemeslo se většinou dědilo. Nejslavnějším český katem byl Jan Mydlář.

sv. Achác
pomocník při smrtelné úzkosti, sporu o spravedlnost a proti lakotě
atributy: trnová větvička nebo trnová koruna na hlavě; palma, kopí, meč; dřevěný kříž v nadživotní velikosti
svátek: 22.červen

Kříž smíření je gesto zasazené do krajiny.

Součástí projektu obnovy parku je umístění Kříže smíření čelem ke kapli v Chlumčanech a pravým bokem k prostoru bývalé šibenice, kde umírali lidé. Pečovat o paměť krajiny je velmi důležité. Týká se uzavřeného děje a nese pro nás poselství.

Kéž by Kříž přinesl smíření a odpuštění.

Obrazy:

Josef Lang.

Jedno tělo světa

Velký člověk vnímá deset tisíc věcí jako jedno tělo. Vnímá celý svět jako jednu rodinu a celou zemi jako jednoho člověka. Ty, kdo mezi jednotlivé věci vnášejí hranice a rozdělování, je nutné považovat za malé lidi. Velký člověk je schopen nebe, zemi a deset tisíc věcí považovat za jedno tělo, ale to není výsledek nějaké rozumové úvahy, prostě jen vnímá přirozený stav světa. Jedno tělo s nebem, zemí, a všemi věcmi však nevnímá jenom velký člověk. I malý člověk vnímá podobně, ale je to on sám, kdo své vlastní srdce zmenšuje. Když uvidí dítě, které už padá do studny, neubrání se strachu a soucitu. Z toho je patrné, že jeho lidství tvoří jeden celek s dítětem. Lze namítnout, že dítě patří ke stejnému druhu jako on, ale uvažme jiný příklad. Když i malý člověk slyší nářek zvířat a ptáků jdoucích na jatka a uvidí jejich strach, bude těžce snášet jejich utrpení. Z toho je patrné, že jeho lidství tvoří jeden celek i s ptáky a zvířaty.

Lze namítnout, že ptáci a zvířata jsou živé bytosti podobně jako člověk, ale zvažme jiný příklad. Když malý člověk uvidí polámané rostliny a zničené stromy, neubrání se soucitu. A lze jít ještě dál. Dokonce, i když uvidí rozbité kameny, zachvátí jeho mysl lítost. Z toho je patrné, že mysl malého člověka obsahuje lidství, jež vytváří jedno tělo se vším. Tato mysl povstává z přirozenosti darované nebesy a je sama o sobě nadána inteligencí, průzračností a jasem. Proto bývá označována jako zářivá mysl.

Projevovat jas své povahy, znamená vytvářet společný základ, ze kterého vyrůstá jedno tělo světa. Když vnímáme svět jako jedno tělo, začínáme milovat lidi a tato láska zesiluje společný základ……. Měli bychom opravdově milovat všechno, počínaje manželem, manželkou, přáteli, knězem, králem až po hory, řeky, duchovní bytosti, rostliny, ptáky a zvířata, abychom naplnili své lidství.

Wang Jang—Ming, čínský filosof, (1472—1529). Jedná se o tak základní text, že jeho znalost se pokládala za přirozenou složku vzdělání. V čínské literatuře na něj existují stovky narážek či dokonce parodií.

Zdroj: Václav Cílek, Vojen Ložek a kolektiv: Obraz krajiny, nakladatelství Dokořán s. r. o. , 2011

Vyšel jsem si jen tak na procházku a nakonec jsem se rozhodl zůstat venku až do západu slunce. Poznal jsem totiž, že vycházet ven znamená ve skutečnosti ještě hlouběji se nořit do nitra.

John Muir, americký přírodovědec a ochranář (1869)

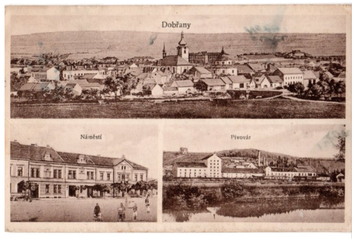

„Obnova lesoparku Martinská stěna v Dobřanech“

Opatření č.: II.2.4.

Název opatření: Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

PARK MARTINSKÁ STĚNA— 4. ZASTAVENÍ

Přerušená cesta do krajiny

Zemědělská krajina

Unifikace krajiny
Během totalitního režimu byla změněna krajinná mozaika. Byla poškozena kostra ekologické stability, ale i paměťová struktura krajiny. Paměťová kostra je tvořena přírodními podmínkami a využíváním krajiny člověkem (v 19. stol byly v centru pozornosti středověké hrady, v posledních letech je pozornost přesunuta na památné stromy, kapličky). Lze tedy pozorovat posun v chápání krajiny ve smyslu nacionálním - hrad symbol rytířské slávy, až ke krajině chápané ve smyslu ekologickém, harmonizujícím, mytickém. Díky výše zmíněným objektům v krajině začíná citová vazba ke krajině domova. Totalitní režim se snaží vymazat paměť (lze pozorovat v naší krajině na rozorávání mezí, devastaci "božích muk" v polích, ale i ve vývoji pozemkových evidencí). Krajinná mozaika se kvantitativně i kvalitativně mění.

Trnka(2006, s. 196, upraveno) konstatuje, že z historických map, dobových fotografií a leteckých snímků charakterizovala venkovskou krajinu drobnozrnná mozaika plošek polí, luk, pastvin, doplněná menšími ostrovy lesů a vesnickými sídly v okolí komunikací a vodních toků. Tento stav krajiny trval až do nástupu socialistické kolektivizace počátkem 50. let 20. století. Z původně racionální potřeby zvětšit rozlohu pozemků, zejména orné půdy, pro nasazení mechanizace se stal politický cíl. Dobytek se přesunul do velkokapacitních stájí, druhově bohaté louky byly odvodňovány či rozorávány. Pro moderní agrární technologie mnohé ekologicky zajímavé biotopy jako rybníčky, živé ploty, kamenice, remízky a selské (zatravněné) sady ztratily svůj hospodářský význam, mnohdy byly překážkou a byly opuštěny, nebo zcela odstraněny. Venkovská krajina ČR tak byla unifikována. Tato unifikace má environmentálně nepříznivý dopad.

Zjednodušování krajinné mozaiky nemělo všude stejně intenzivní charakter. Ve vrchovinných a podhorských oblastech byly postiženy především plošiny, široce rozevřená údolí a říční nivy. Svažité pozemky si alespoň místy zachovaly tradiční vzhled drobnozrnné struktury využívaných a nevyužívaných ploch (drobné vodoteče, kamenice, doprovodné porosty, druhově bohaté louky). Tento ráz krajiny považujeme za žádoucí z hlediska ekologického i estetického Trnka (2006, s. 197, upraveno).

V souvislosti s unifikací krajiny ve smyslu ztráty její heterogenity (přítomnosti rozmanitých maloplošných krajinných prvků biotického i abiotického původu, působícího ekologicky pozitivně či negativně) je vhodné zmínit termín krajinná mikrostruktura. Trnka (2006, s. 195-198) ji definuje jako heterogenní množinu maloplošných prvků, zejména forem rozptýlené zeleně (např. ekotonové lemy lesního pláště, dále pak kamenice, polní cesty, pěšiny, historické hraniční znaky, drobné sakrální stavby, ale i negativně působící krajinné prvky jako malé lomy, deponie, polní hnojiště apod.). Lze říci, že procesem unifikace krajiny je mnoho škod způsobeno na těchto krajinných mikrostrukturách. V důsledku scelování orné půdy do obrovských lánů, rozorávání mezí, luk, hnojení, využívání chemických ochranných prostředků a neuvážených celoplošných meliorací prováděných zejména v 50. a 70. letech se ztrácí bohatost a různorodost plošek v krajině. Původně mozaikovitě uspořádaná krajina se stala jednotvárným, chemikáliemi prosyceným útvarem. Zmizely z ní křepelky, koroptve a motýli. Vymizely druhy citlivé na dusík. Snížil se počet ptačích druhů závislých na formačně pestré krajině (např. strnad zelený, zvonek zelený, konopka obecná). Budoucnost není jistá ani u kdysi zcela běžného zajíce polního. Narušené zbytky přírodních krajinných prvků neplní ekostabilizační funkci. Trpí estetika krajiny. Velkoplošná industrializace završená účelovou výstavbou stírá rozdíly mezi jednotlivými typy krajiny. Toky jsou napřímovány, mizí meandry. Matrix orné půdy je všudypřítomná. Zrušením cest (rozorání) se krajina stává neprůchodnou. Mizí tradiční místní názvy z map i podvědomí. Krajina neslouží rekreaci, dá se v ní jen vyrábět (Jelínek, 1999, s. 14-16).

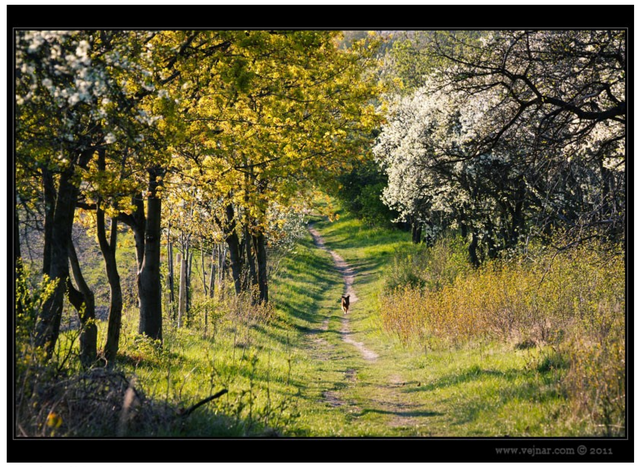

Autor fotografií: Emanuel Vejnar www.vejnar.com

Malé intervence v krajině—aleje a stromořadí

26. říjen 2012 Aleš Krupa

Česká a moravská krajina by nebyla tím, čím je, kdyby jí křížem krážem neprotínaly stovky a tisíce kilometrů alejí, lemujících cesty a silnice všeho druhu. Těžko bychom si dokázali představit, jak vypadala krajina před tím, než začaly být aleje systematicky či spontánně vysazovány. Pravdou ale je, že historie alejí (alespoň v masovém měřítku), sahá teprve do období po třicetileté válce. Do té doby se naopak prosazovalo bezpečnostní hledisko, které velelo okolí "silných" cest (silnic) vegetace spíše zbavovat, aby se minimalizovalo riziko přepadení ze zálohy.
Po třicetileté válce, s nastupujícím barokem, se mění i pojetí krajiny. Velké majetkové přesuny a vytváření rozsáhlých kompaktních panství hospodařících prostřednictvím sítě šlechtických velkostatků vedly ke snaze přeměnit dosud neuspořádanou a roztříštěnou pozemkovou držbu v záměrně komponovanou barokní krajinu.

Důvodem byla nejen hlediska umělecká a estetická, ale i výslovně hospodářská (barokní louky, neregulovaná těžba dřeva). Do krajiny byly promyšleně umísťovány nové komunikace, význačné body byly opatřovány drobnými i většími sakrálními stavbami, ale i hospodářskými budovami s často značnou estetickou hodnotou. Na krajinu bylo poprvé nahlíženo jako na obraz či sochařské dílo. Aleje vroubící cesty a spojující pohledově významné krajinné dominanty byly logickým doplňkem takto pojímané krajiny. Aleje pohledově uzavřely cesty před okolní krajinou, zviditelnily je na velikou vzdálenost, ale nebránily průhledům do krajiny. Na šlechtické krajinářské aktivity navázala i církev při krajinářských kompozicích poutních míst.

Na šlechtou prosazovaný pohled na estetiku krajiny reagovalo i tzv. lidové krajinářství. Lidé na venkově začali napodobovat v malém to, co šlechta realizovala ve velkém rozsahu, a vysazovali taktéž své aleje vedoucí k mlýnům, kovárnám, bělidlům, drobným církevním stavbám apod.. Tyto aleje byly často z ovocných dřevin, nebyly vždy tak monumentální, ale přinášely hospodářský užitek. Zároveň jaksi mimoděk posilovaly, stejně jako hlavní kostra panství, orientaci v krajině, přinášely stín pocestným i koním a kromě užitku na podzim i zážitek z voňavých kvetoucích stromů. Příčiny tvorby tedy můžeme spatřovat v touze panství jaksi logicky uspořádat. Jedním z důsledků tvorby velkolepých koncepcí je pak fyzický rozkvět naší země prostřednictvím lidového krajinářství, dále velice dobrá orientace v krajině, o které se nám dnes může snad jenom zdát: „V baroku se nevídaně velkorysým způsobem použilo alejí k rozdělení krajiny, krajina se stává dokonale průchodnou, že v ní posléze bez mapy vandruje kocour Mikeš, Mácha, nebo Švejk." Zkuste si dnes vyjít jinak než po silnicích. Vesnice a stavení spojené cestami s alejemi tak nezůstávají vedle krajiny, ale prostřednictvím alejí s krajinou srůstají, tvoří jeden organický, živoucí a fungující celek. V současné civilizované době se pak tento celek bohužel rozpadá na malé, sobě navzájem odcizené části, které komunikují jen velmi ztěžka – a my vytváříme nové ne zcela fungující sítě s biokoridory. Nebylo by tedy účelné zachovat nejdříve ty stávající a i je zapojit do sítě nové?
V osvícenské době bylo pak nařízeno vysazovat podél cest a silnic aleje ovocných stromů, které měly stínit a šetřit síly lidí i koní, ale rovněž poskytovat obživu vojákům, vracejícím se z letních cvičení. V 19.století pak vyšel zákon, který přikazoval osázet alejemi všechny silnice s výjimkou jejich průběhu osadami.
Po druhé světové válce se lidé o aleje a obecně o staré cesty starali stále méně. Kolektivizací byli vlastníci odtrženi od po generace držené půdy a aleje se staly jen jednou ze součástí majetku, patřícího "všem", a tedy nikomu. Scelování pozemků přineslo zánik řady starých hospodářských cest, které se najednou zdály zbytečné. Důsledkem je pak to, že chceme-li dnes obejít celou vesnici, často to vůbec není možné.. Z té doby se také datuje stárnutí alejí, jejich zanedbaná údržba a absence obměny stromů a nové výsadby. Důsledkem (ale často krásným) jsou stovky starých ovocných alejí, plodících již jen zplanělé ovoce.

V posledních letech ale vyrostla alejím i další nová hrozba. Tím je paradoxně údržba silnic. Ta, ačkoliv se neustále potýká s nedostatkem peněz na vlastní opravy komunikací, investuje nemalé částky do kácení alejí, lemujících silnice všech tříd. Nejčastěji to bývá odůvodňováno bezpečnostními důvody (někdy oprávněně), ale často je spojeno spíš s potřebou využít "kapacity" či momentálně získané prostředky. Nemluvě již o spekulacích o penězích, získaných prodejem dřeva. Každopádně ke kácení alejí dochází v míře nebývalé (v letech 2003-2010 takto zmizelo 100.000 stromů!), což usnadňuje i legislativa, která vyšla silničářům vstříc a proces kácení značně zjednodušila.
Ale ukazuje se, že aleje mají své pevné místo v srdcích místních lidí, a tak se masivně objevují občanské aktivity, jejichž cílem je jednak obrana alejí stávajících, jednak pak obnova a výsadba alejí nových. A tak se nám často poštěstí projíždět krajinou a v okolí především menších měst narazit na nově vysazené aleje, protínající horizont a lemující obnovené polní cesty. Může jít o akce velkoryse pojaté, obnovující celou síť původních cest a využívající služeb odborných arboristických firem, ale také o aktivity daleko skromnější. Založit malou alej podél místní cesty zvládne hravě i občanské sdružení, jehož cílem je údržba a zkrášlování obce. Je ovšem třeba akci pořádně připravit, prověřit majetkové poměry dotčených pozemků, neváhat s konzultací ohledně volby vhodných druhů stromů. Častou chybou bývá nákup levných klonů "euro" stromků ze zahradnických školek. Naopak doporučeným postupem je využívání místních a krajových odrůd, a to ve formě vysokokmenů. Ideální je kontaktovat nějakého místního staršího sadaře, který zdejší krajové odrůdy dobře zná a dokáže poradit, pokud jde o jejich vhodnost.

Kamenné masivní mezníky, příkopy, křoviny, pěšiny apod. zřetelně po desetiletí oddělovaly nejen pole, ale s nimi i různé způsoby obhospodařování půdy a často rozporné zájmy jednotlivých vlastníků. Katastrální mapy se po léta neustále měnily i v souvislosti s probíhající první pozemkovou reformou a dalšími hospodářskými úpravami půdy za první republiky. Stále však v realitě i díky chybějícím zákonným úpravám převládala rozptýlená políčka nevhodných tvarů se špatným přístupem a obtížným užitím mechanizace. Tento stav se začal zásadně měnit až po druhé světové válce, kdy došlo v návaznosti na retribuční dekrety prezidenta Edvarda Beneše k přerozdělení zkonfiskované půdy Němců, Madarů a zrádců. Posléze byla konfiskovaná půda v držení velkostatků i menších statkářů nejprve přerozdělena ve prospěch malých a středních rolníků a pak do vlastnictví státních statků a prvních předchůdců jednotných zemědělských družstev. Již při scelování pozemků pro první státní statky došlo k nevhodným zásahům do krajiny. Skutečné vyvrcholení tohoto destruktivního přístupu k venkovské krajině představovalo násilné rozorávání mezí na počátku 50. let a vytváření velkých lánů pro potřeby JZD vyšších typů. Rozorávání mezí a polních cest mělo být vrcholem myšlenky kolektivního hospodaření v boji proti „vesnickým boháčům" a ostatním „škůdcům", kteří lpí na soukromém vlastnictví. Od společné rostlinné výroby na scelených lánech byl už jen krůček ke kýženému dovršení socialistického typu hospodaření. Z hlediska užití mechanizace bylo scelování obdělávaných ploch účelné i potřebné. Politicky motivované rozorávání mezí však nezohledňovalo možné negativní ekologické následky. Při scelování zmizely tisíce hektarů přírodní vegetace, byly vykáceny desítky kilometrů stromořadí apod. Půda byla vystavena větrné i vodní erozi se všemi dalšími důsledky: poklesem bonity půdy, snižováním výnosů, znečištěním vodních zdrojů zejména dusíkatými umělými hnojivy, zanášením toků a nádrží. Scelování polí, likvidace mezí, cest i drobných sakrálních památek a s tím spojený tlak na přejmenování krajiny (likvidace pomístních názvů), to vše se výrazně promítlo nejen do podoby krajiny, ale též do charakteru venkovského společenství. Spolu se zásahem do krajiny byl proveden i zásah do paměti a tradic českého venkova.

(Zdroj: Petráň, J.: *Rolník v tradiční evropské kultuře*. Set Out, Praha 2000.)

Krajů líbeznost duší hudbou opojnou mi zní.
František Kašpar, básník a kněz

Karel Kryl: Dneska už se smí

Kantor míval smělé přání vtlouct mi do hlavy to,
že všech mezí rozorání dobro připraví.

Můj táta razil jiné teze větou jedinou,
že rozoráš-li všechny meze, ptáci zahynou.

Dneska už se smí, co se nesmělo,
dneska už se smí, to nám scházelo!

sv. Barbora

pomocnice vězněných a umírajících

atributy: věž, mešní kalich
(s hostií)

svátek: 4. prosince

Autor fotografie: Arnika

ARNIKA

„Obnova lesoparku Martinská stěna v Dobřanech"

Opatření č.: II.2.4.

Název opatření: Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

PARK MARTINSKÁ STĚNA— 5. ZASTAVENÍ

Dobřanské baroko

Původ názvu baroka

Nejpravděpodobnější výklad slova *baroko* je, že pochází z portugalštiny, výraz *perles baroques* se pro perly nepravidelného tvaru používal již počátkem 16. století. Ve středověké logice se tak označovalo vše nabubřelé, nesprávné a směšné. V sedmnáctém století je zaznamenáno užití termínu „barokní" ve významu „tordovaný" (kroucený). Podobně jako označení mnoha jiných slohů bylo však i baroko pojmenováno až zpětně a i v tomto případě mělo toto dodatečně používané označení pejorativní přídech. V druhé polovině osmnáctého a v devatenáctém století bylo pro baroko často používáno také hanlivého označení: „sloh copový", případně „sloh parukový".

Vznik baroka

Základní rysy barokního umění už jsou geneticky uloženy v renesančním umění, protože baroko je rozšířením a domyšlením renesančních uměleckých tendencí. V jistém smyslu však baroko zároveň znamená popření renesance, protože v sobě obsahuje komponentu vycházející v podstatě ze středověkého křesťanského myšlení. Tato komponenta se výrazně projevila především po Tridentském koncilu. Vedlo k ní to, že se renesance, jak v umění tak ve filosofii velice rychle po dosažení jakéhosi pomyslného vrcholu kolem roku 1520 začala určitým způsobem vyčerpávat, což vedlo ke vzniku tzv. manýrismu. Ten si liboval v groteskosti, hravosti, optických klamech atp. Vznik baroka je překonáním tohoto stavu, protože byl (mj. právě Tridentským koncilem) formulován jasný a srozumitelný myšlenkový program, jímž je v podstatě obroda křesťanství. Proto se také v této souvislosti často o tzv. protireformaci hovoří jako o „katolické reformaci". Jasné vytyčení a formulování cílů se vzápětí projevilo i ve vytvoření pevného a relativně konzistentního uměleckého jazyka, který obecně nazýváme barokem. Nejvýraznějším představitelem uměleckého přechodu směrem od renesančního umění k manýrismu a baroku je Michelangelo Buonarroti.

Rozšíření a hlavní rysy

V průběhu 17. a 18. století se baroko rozšířilo do celé Evropy. Proniklo do všech uměleckých a životních projevů (architektura, výtvarné umění, literatura, divadlo, hudba). Byl to poslední univerzální a jednotný umělecký styl celé Evropy. Většina tvůrčích podnětů vyšla z Itálie, následovalo Německo, Rakousko, Francie a Nizozemí. Příznačné je stírání hranic mezi architekturou, plastikou a malbou s cílem vytvoření jednotného společného účinku. Německé dějiny umění zde velmi trefně hovoří o tzv. „Gesamtkunstwerku", což lze česky přeložit jako „celostní umění". Malba se stává iluzionistickou. V architektuře předstírá plastické prvky – architektura používá malbu napodobených stavebních prvků (klenby, žebra, pilastry) ke zvýšení působivosti, plastika nechce vystupovat jako ojedinělé umělecké dílo, ale podřizuje se celku a doplňuje malbu (drapérie). Významně se uplatňuje ornamentální štukatura. Baroko obecně dává přednost asymetrickým formám, vyklenutým a vydutým zaoblením, nadsazeným proporcím, prostorově rozvinutým gestům, efektním perspektivám (využití souhry architektury a malby). Výrazným prvkem barokního umění je pohyb. Zatímco renesanční umění je z tohoto hlediska statické, jeho ideálem je stavba vybudovaná na půdorysu kruhu, pak baroko je dynamické a jeho ideálem je ovál či elipsa. Barokní stavbu, sochu, kašnu atp. je nutné vnímat v pohybu - obcházet. Barokní stavby také byly vědomě komponovány k obcházení, ke stálému objevování nových pohledových os, k rafinované hře se světlem, s krajinou. Zatímco klasicismus (včetně tzv. barokního klasicismu) reprezentují „nekonečné" pohledy do dáli (Versailles), pak barokní architektura je komponována také na pohledových osách, ovšem tam, kde klasicismus cítí „nekonečný výhled", umisťuje baroko tzv. „point de vue", jakýsi úběžník pohledu – sochu, letohrádek, kapli – a je tak rafinovanější a také intimnější.

Pozdní baroko a vyznívání slohu

Podle některých výkladů baroko končí již na přelomu 17. a 18. století. V Českých zemích je to velmi dobře patrné po roce 1721 a 1729, kdy došlo k blahoslavení a svatořečení nejvýznamnějšího českého barokního světce Jana Nepomuckého. Proces, který tehdy probíhal, lze opsat biblickým podobenstvím o soli, která ztratila slanost, neboť zde vskutku dochází k velmi dobře patrné ztrátě vědomí původního zacílení a poslání. Burcující baroko se tak mění v „usměvavé" rokoko, které už se spíše než nebeskými věcmi zabývá vlastními prožitky. Pozdní baroko je virtuózní podobou slohu, kterou například v architektuře reprezentuje náš Kilián Ignác Dientzenhofer, v malbě Václav Vavřinec Reiner či Cosmas Damian Asam. Tato nesmírně silná a ještě stále velmi barokní kultura svou sílu definitivně ztrácí až hluboko po polovině 18. století, kdy pozdní baroko postupně nahrazuje strohý vídeňský klasicismus.

Zdroj: Wikipedie

Barokní architektura v Dobřanech má své počátky až v druhé polovině 17. století, a to zejména za přítomnosti proboštů chotěšovského kláštera Andrease Fabriciuse a Dominika Peterky, za nichž bylo město barokně přestavěno. Následkem dalších požárů v letech 1775 až 1801 pozbyla barokní zástavba svůj charakter až na některé městské domy a oba kostely, které zůstaly požárem nedotčeny. V roce 1958 po vydání zákona o kulturních památkách v ČSR byl Státním ústavem památkové péče v Praze zpracován „ Ústřední seznam kulturních památek". Do seznamu bylo dosud zapsáno 10 objektů z Dobřan a území historického jádra města bylo dne 10.9.1992 prohlášeno za památkovou zónu.

Velmi zajímavou historickou památkou je kostel sv. Víta, o kterém, je první písemná zmínka z roku 1259. V době husitských válek byl kostel vypleněn, v roce 1620 vyhořel a dále chátral. Nynější kostel je novostavbou a základní kámen byl položen na svátek sv. Víta v roce 1727. Kostel je barokním skvostem a náleží k nejzajímavějším barokním stavbám v Čechách a vrcholným dílům plzeňského architekta Jakuba Augustona mladšího.

Další historickou zajímavostí je farní kostel sv. Mikuláše, jenž je připomínán k roku 1259. Původně gotický kostel byl v roce 1652 nově přestavěn. V letech 1765 až 1758 byl kostel rozšířen a v podstatě přestavěn v barokním slohu, takže z původní stavby zůstaly jen boční zdi a z gotické stavby zachovány opěráky a stropy podokenní profilované podbrádky na kněžišti.

V kulturních památkách je také zapsán kamenný most přes řeku Radbuzu. Původ mostu není zcela jasný. Z písemných pramenů jsme o něm informováni od pol. 16.stol. V roce 1794 byl vystavěn pozdně gotický trojobloukovitý 50m dlouhý v podobě, jak jej známe v dnešní době. V období baroka došlo k celkové obnově mostu a umístění sochy sv. Jana Nepomuckého. Poslední rekonstrukce byla provedena v letech 1993-1994.

Nálada

Dva černí ptáci k horám veslovali
nad mírně zšedlou pozdní krajinou
z podivných míst se děti bujně smály
a měsíc teskný brouzdal bařinou.

Z luk pozvedly se měkkých můrek šiky
nad meze kosmaté, jež páchly kořenitě,
potoků drobné rozběhly se vzlyky
a z neznáma zas zavýskalo dítě.

Čís tóny zněly chvějně vibrujíce
jak rokot zvonů ve vzdálených vsích
a z nebe různě zadřímaly svíce.....
Pak večer ztich jak v kápi věčný mnich.

Jan Opolský, básník, Svět smutných (1899)

sv. Cyriak

pomocník při posedlosti, proti skrupulím a malomyslnosti

atributy: mladý jáhen se spoutaným démonem, shrbeným ďáblem nebo drakem pod nohama či na provaze, v ruce palma, holčička u nohou

svátek: 8. srpna

Kostel sv. Mikuláše

Zmiňován již v roce 1259, kdy dobřanský vladyka Vykart z Tyrné s chotí daroval podací právo k tomuto kostelu Bílým sestrám z řádu sv. Máří Magdaleny. Kostel byl r. 1420 vybit a znovu vysvěcen byl r. 1498. V r.1620 kostel shořel a poté byl opraven. Kolem existoval hřbitov, který byl koncem 18.stol. zrušen.

Původně gotická stavba bez věže, barokně upravená, stojí stranou od středu náměstí. Stěny jsou hladké, kryt střechy s taškami, valby s mnoha vikýři a sanktusem, s cibulovou bání a lucernou nad středem křížové lodi. Kolem celé budovy je sokl s výžlabem a barokně profilovaná okapní římsa. Přístavba s hlavním chodem do kostela byla vybudována dodatečně. Zde se nachází velký kříž, pod nímž klečí Máří Magdalena, po stranách stojí Panna Maria a sv. Jan.

Na klenbě presbytáře se nachází freska „Nejsvětější Trojice s anděly", jejímž autorem je údajně František Julius Lux, který vytvořil mj. i nyní zrekonstruovanou fresku nad hlavním schodištěm v chotěšovském klášteře. Freska v kostele sv. Mikuláše je po několika nezdařilých restaurátorských pracích a hrubých zásazích ve velmi špatném stavu. Malby zmíněného malíře se datují do let 1756 až 1758. Dalším obrazem na postranním oltáři je olejomalba znázorňující sv. Vavřince, která je dílem malíře Karla Legáta. Varhany v kostele na kúru jsou rokokové. Pozornost upoutá velká rokoková křtitelnice s víkem v zádveří vchodu do kostela vpravo. Zvonice poblíž kostela měřila původně jen 20 m a měla strmou stanovou střechu. Byla vybudována vedle bývalé školy na zrušeném hřbitově, kde byla i kostnice. V r.1865 byla zvonice zvýšena o 11 m a byla na ní usazena baňatá kopule o výšce 17 m. Celkově tedy dosáhla výška zvonice 45 m. Schodiště čítá 130 dřevěných schodů. Kopule byla zničena při náletu na Dobřany 17. 4. 1943, kdy shořelo všech pět zvonů ve zvonici. Následně v roce 1944 byla na místo cibulovité báně zhotovena jehlanová helmice, která byla v roce 2000 nahrazena replikou pseudobarokní cibulovité báně. V současné době jsou ve zvonici 3 zvony (nejmenší – P.Maria, Blahoslavený Hroznata – 1977 a nejnovější a největší Sv. Mikuláš zavěšený v r. 1998) a věžní hodiny z roku 1870, původně se závažím, nyní elektronické.

Městské kulturní a informační
středisko Dobřany

Kostel sv. Víta

První písemná zmínka o kostele pochází z roku 1259, kdy tu měly klášter Bílé sestry sv. Máří Magdaleny řádu augustiniánského. Magdalenitky prodaly r. 1282 klášter i svá práva chotěšovskému klášteru a odešly do Stříbra. Klášter zanikl beze stopy snad již v době husitských válek. Kostel vyhořel r. 1620 a byl nuzně opraven. V r. 1645 (jiný pramen – v r. 1651) ho poničili Švédové. Zde stojící kostel sv. Víta je vlastně novostavbou. Zbouráním starého kostela r. 1726 byla započata stavba nového kostela. 15. 6. roku 1727, v den sv. Víta, položil chotěšovský probošt Dominik Peterka základní kámen k novému kostelu sv. Víta a roku 1734 v týž den dokončenou stavbu vysvětil. Stavitelem byl plzeňský architekt Jakub Auguston mladší a kostel patří k jeho vrcholným dílům. Celková stavba a zařízení kostela stála podle dochovaných pramenů celkem 10 822 zlatých.

Od té doby tu měli chotěšovští proboštové patronát až do roku 1802, po nich byl předán klášteru v Teplé. Roku 1786 byl kostel sv. Víta vládním rozkazem zrušen. Krásné svatyni hrozila úplná zkáza, měšťané tomu chtěli zabránit a koupili ji v dražbě r. 1789 za 610 zl. V naději, že nadejde čas, kdy zase bude moci být odevzdána původnímu účelu.

Dne 18. dubna 1794 byla do Dobřan povolána krajská komise, která měla vymoci znovuotevření kostela, což se také podle rozhodnutí dvorní kanceláře nakonec 6. června 1794 povedlo.

Kostel sv. Víta je barokním skvostem a patří k nejzajímavějším barokním stavbám v Čechách. Stavby podobného typu existují ve střední Evropě dvě. Jednou z nich je dobřanský kostel a druhou kostel sv. Anny na Taneberku ve Všerubském průsmyku, který však nedosáhl takového významu. Historické písemnosti kostela sv. Víta se nacházejí v klášteře řádu Premonstrátů v Teplé. Rozšířená domněnka, podle níž údajně z kostela vede podzemní cesta do kláštera v Chotěšově, se nezakládá na pravdě.

Centrální stavba kostela je barokní, šestnáctiboká do oválu (boky jsou střídavě konkávní a konvexní). Je omítnutá, stojí na bývalém hřbitově, který byl zrušen r. 1789 a náhrobky byly zničeny. Stavba byla až do 90. let obestavěna domy, kdysi masnými krámy a zahradami. Do kostela jsou čtyři vchody, z každé světové strany jeden, s krásnými pískovcovými portály s prohnutým nadpražím. Úzký vstup vede od východu. Nad plechovou pultovou střechou vystupuje tambour též 16boký, s hladkou stěnou a oválnými okny v osmi bocích.

Vnitřek obsahuje prostor nad oválným půdorysem, o dvou patrech, pokrytý plochou oválnou kopulí s lunetami nad osmi okny. Na kopuli ve štukovém zrcadle je freska: sv. Vít ve slávě nebeské, oděn hermelínem a rudým šatem se vznáší v oblaku, u nohou nese andílek na hlavě misál s kohoutem, v nebi sv. Trojice, P. Maria a hlavy andělíčků. Pod okny střední části namalovány ve štukových rámech drobné výjevy ze života sv. Víta. Na klenbách ochozu ve štukových rámcích 8 výjevů ze života Jana Nepomuckého. Všechny malby jsou umělecky méněcenné řemeslné práce z 1. pol. 18. stol.

Oltář pochází z pražské dílny lužicko-srbského sochaře M. V. Jäckla a je neobyčejně obratně komponován do centrálního prostoru. Ve středu oválného balustrového zábradlí stojí dvojstranná architektura na čtvercovém půdorysu s prohnutými boky. Jedná se o dva stejně řešené sloupové oltáře, obrácené k sobě zády se společným kládím a baldachýnem nahoře a dole spojené trnožem, tvořící takto malou zákristii uprostřed. Na oltáři obráceném k východu stojí uprostřed Jan Nepomucký, nesený anděly do nebe v oblacích. Po stranách jsou sochy sv. Vojtěcha a Norberta, na kládí jsou andělé a palmový věnec s pěti hvězdami, v nástavcích jazyk v paprscích. Na oltáři na západní straně uprostřed nesou andělé sv. Víta do nebe, po jeho stranách jsou sochy sv. Václava a Ludmily, na kládí je patrný znak chotěšovského kláštera a v nástavci pak sousoší sv. Trojice v paprscích. Na užších stranách díla nad vchody do sakristie jsou umístěny sochy sv. Josefa, Metoděje, Prokopa a Ivana.

Visutá kazatelna se nachází nad schodištěm. Spodek je baňatý, zdobený mřížkováním, řečniště je vyduté, mezi členícími pilastry jsou na něm obrazy svatých evangelistů. Schodiště je rozděleno pilastry, je římsováno a zdobeno malovanými ovocnými a květinovými motivy ve výplních, na dvířkách je letopočet 1736 a opatský znak s písmeny D.P.P.C. (Dominicus Peterca, praepositus Chotešoviensis).

Na oratoři je prostý řezaný positiv z počátku 18. stol. a cechovní ševcovský prapor z r. 1829 (opraven r. 1868) zdobený kytkou ze stříbrných plechových spirál.

Kostel obklopující stavby masných krámů byly v r. 1992 zbořeny, čímž se kostel stal snáze přístupným a dobře viditelným z náměstí. Vynikne tak i jeho krása v celé velikosti. Zvlášť ze západní strany působí kostel mohutným dojmem, je vyvýšen na terase s opěrnou zdí 4 – 5 m vysokou a 1,8 m silnou.

Městské kulturní a informační
středisko Dobřany

„Obnova lesoparku Martinská stěna v Dobřanech"

Opatření č.: II.2.4.

Název opatření: Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

PARK MARTINSKÁ STĚNA— 6. ZASTAVENÍ

Uprostřed stromů

Genius loci

Učinit svět lepším skrze lepší krajinu a krásnější místa.

Pro naše předky byla krajina nejenom předmětem zvláštní úcty, ale také neustálého zápasu. Součástí vnitřní či dokonce duchovní kolonizace krajiny bylo vytváření míst, jakýchsi ohnisek či základen dalších výbojů. Patří mezi ně kláštery, kapličky, boží muka, významné křižovatky a „plácky" před mosty a mostky. Dnes v době, kdy jsme již nad krajinou zdánlivě zvítězili, vnímáme spíš nostalgický náboj krajiny minulosti než její strastiplný či tragický rozměr. Existují však místa z různých důvodů odlidštěná – rozpadající se industriální zóny, vnitřní „sudety" středočeských vesnic anebo v nejnovější době hypermarkety, kde vyloženě cítíme nutnost nějakého smiřování, zaplňování či kompenzování náboje místa.

Hovořit dnes o krajině, jejím rázu a jejím působení znamená zejména hovořit o architektuře a urbanismu, protože ty z největší míry určují budoucí charakter naší země. Nejedná se přitom jen o domy, ale také o technické a liniové stavby, dálnice, vodní nádrže, sklady a parkoviště. Měli bychom se ptát, jak je možné, že tolik obdivovanou českou krajinu vytvořili lidé bez znalosti územního plánování; a že tu krásnou lidovou architekturu stavěli celá staletí bez architektonického vzdělání? Kde se stala chyba, že jsme si nechali vnutit všechny ty krásné, vědecké a stylotvorné designy, ve kterých se necítíme dobře?

Nejspíš málo respektujeme to základní – místo a jeho duch. Christopher Day říká: „Duch místa živí přístup a činy těch, kteří ho řídí, stavějí, spravují a užívají. Není proto divu, že se necítíme dobře v supermarketech ovládaných pojmem „ber", který není doplněn o „dávej" prostřednictvím řemesel a služeb…. Kde se zničí místo, tam se zničí i kultura, následuje sociální i osobní znehodnocení…..Každý region měl strukturální systém odpovídající materiálům, klimatu a kultuře – což je něco, co by se z rozmaru nemělo zahodit. Tento systém do velké míry určoval způsob výstavby. Rozměry místního stavebního dřeva omezovaly délky trámů, a tím i rozsah klenebních polí a šířku budovy. To způsobovalo vnitřní jednotnost všech budov v dané oblasti, dokonce i v rozmezí několika staletí."

Tento duch místa má jako každá jiná osobnost celou řadu vlastností, které jsou jak zcela praktické a přízemní, tak i vznešené. Duch místa není poetickou koncepcí romantiků, ale způsobem, jak místo funguje a ovlivňuje naše těla, organizaci práce i pocity. Day k tomu říká: „Stejně jako nám změna prostředí o dovolené dokáže ulevit od stresu, může nám i naše každodenní okolí dodat energii, vyrovnat nálady, snížit pocit tlaku a inspirovat či motivovat….Jakmile pochopíme, jak na nás okolí působí, dokážeme utvářet místa, která slouží k užitku v nich žijícím lidem. Prostředí připravované ne za účelem něco vyjádřit, ale podpořit nálady, pocity a vnitřní rozvoj, může prospívat fyzickému, psychickému i sociálnímu zdraví – vnitřním kořenům individuality."

„Víme-li, kdo jsme a odkud přicházíme, má naše identita pevné základy. Bez této znalosti se podlamuje. Toto vědění má dopad na naše zdraví, jak psychické, tak tělesné. Také posiluje nebo oslabuje sociální soudržnost, hodnoty a stabilitu….Jde také o schopnost míst poskytnout nám jistotu, zakořenit u nás. Musíme vytvářet místa, kam lidé patří; místa, která náleží tam, kde jsou, a budovy, které na tato místa patří," říká Christopher Day.

Václav Cílek, Vojen Ložek a kolektiv: Obraz krajiny, vydalo nakladatelství Dokořán 2011

Z galerie fotografa Daniela Šatry

sv. Diviš

pomocník proti nesprávnému myšlení, bolestem hlavy a za šťastnou hodinku smrti; patron střelců

atributy: uťatá hlava
(s mitrou) v ruce

svátek: 9. října

Já myslím, že člověk nemůže být opravdu šťastný, když se nedovede dívat kolem sebe. Pro toho, kdo umí koukat, je na světě moc krásných věcí…. Vždycky, když o tom mluvím, musím myslet na Čapka. Jednou jsem mu řekl, že mu závidím, že umí kreslit. Řekl mi na to, že by měl každý být tak trochu malířem. Ale, dodal, to neznamená, že každý musí vědět jak zacházet se štětcem. Stačí, když víte, jak se dívat na věci kolem sebe……..

A ještě jedna věc. Umět poslouchat. Sedět tiše a jenom poslouchat. Já v tomhle nejsem moc dobrý. Ale je to důležité….Táta to uměl. Seděl třebas půl hodiny, někam koukal a poslouchal vítr ve větvích a pak řek jenom: Ten strom……..

Jan Masaryk

Počátky péče o dřeviny v ČR

Počátky cílevědomé péče o neovocné dřeviny rostoucí mimo les lze na území ČR, podobně jako ve světě, situovat do doby zakládání okrasných zahrad, parků a později i arboret. Česká republika je mimořádně bohatá na množství těchto většinou památkově chráněných objektů všech slohů od velikosti několika arů ve stísněném prostoru hradních zahrad až po celé komponované krajiny (asi nejznámějším příkladem je Lednicko-Valtický areál).

Institucionální ochrana dřevin rostoucích ve volné krajině mimo les a cílevědomá organizovaná péče o ně mají mladší historii. V České republice je spojena s počátky ochrany přírody a s okrašlovacími aktivitami.

První chráněná území v českých zemích (tehdy byly součástí rakousko-uherské monarchie) vznikla v 19. století a jednalo se o soukromé pralesní rezervace, vzniklé z iniciativy osvícených jedinců. Nejstarší z nich založil v roce 1838 Jiří Augustin Langueval Buquoy v Novohradských Horách (Veselý, 1954). Státní ochrana přírody se prosazovala velmi pomalu. Takovými dílčími kroky byla například nařízení z roku 1837 o povinném udržování stromů a stromořadí u veřejných cest a zákon z roku 1870 o ochraně zemědělsky užitečných druhů zvířat (převážně ptáků), který platil pro území Čech. Návrhy zákonů na ochranu přírody, obsahujících i ochranu dřevin rostoucích mimo les, podávané od začátku 20. století, narážely dlouho na nepochopení jak u vídeňské poslanecké sněmovny, tak u zemského sněmu v Praze. V roce 1914 vydalo ministerstvo orby ředitelstvím státních statků a lesů oběžník o ochraně přírodních památek. Za 1. světové války sílily snahy po vytvoření ochranářsky orientovaných komisí při zemských úřadech, ale bez úspěchu (Kovařík, Pešout, 2000).

Dne 5.5.1833 vydalo c. k. Zemské presidium z iniciativy nejvyššího českého purkrabího Karla hr. Chotka nařízení č. 4164, v němž se vybízejí krajské úřady, aby po příkladu hlavního města Prahy a jiných měst ustavily komise, které by se staraly o zkrášlení měst a obcí ve svých obvodech. Svůj zájem měly upřít mj. právě na nelesní zeleň. Jednotlivé komise, v jejichž čele byl postaven krajský komisař jako zástupce gubernia, byly vyzvány, aby podávaly své návrhy a žádosti krajskému úřadu, který měl rozhodovat a uskutečňovat je podle svých možností. Zemské presidium si vyžádalo o podniknutých akcích občasnou zprávu, jakož i oznámení jmen osob, které se o okrašlování nějak zasloužily. Bohužel tato iniciativa skončila zároveň s odchodem hraběte do soukromí v r. 1843 a byla poznamenána značnou těžkopádností shora nařízené akce. Přesto to byla první soustředná snaha, která předznamenala rozvoj okrašlovacích spolků ve druhé polovině století (Ptáček, 2000).

Péče o dřeviny od druhé poloviny 19. století

Ve druhé polovině 19. století se začala rozvíjet činnost okrašlovacích spolků. V roce 1849 vzniká první okrašlovací spolek v Kutné Hoře. Následovaly Červené Pečky (1864), Domažlice (1867), Kosmonosy (1869), Jičín (1870), Jindřichův Hradec (1871), Mladá Boleslav (1872), v roce 1873 byl založen první moravský okrašlovací spolek v Prostějově a v roce 1893 první slezský okrašlovací spolek v Polské Ostravě. V roce 1880 bylo spolků již 28.

V roce 1951byla zrušena činnost okrašlovacích spolků a bylo úředně zastaveno vydávání svazového časopisu Krása našeho domova. Takto smutně se uzavřelo bezmála století úsilí okrašlovacích spolků o ochranu přírody a krajiny vč. významných stromů. Tak skončila organizace, která v době svého největšího rozkvětu sdružovala přes 400 spolků, v nichž pracovalo více než 30 000 dobrovolníků. Dodnes však ve většině obcí, kde okrašlovací spolky působily, vidíme jejich práci. Řadě měst kvalitní stromy, dnes staré okolo 100 let, vysadily právě tyto organizace.

Zdroj: Jaroslav Kolařík a kolektiv: Péče o dřeviny rostoucí mimo les, I. díl.

Vydala: Základní organizace Českého svazu ochránců přírody Vlašim, 2003

„Obnova lesoparku Martinská stěna v Dobřanech"

Opatření č.: II.2.4.

Název opatření: Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

PARK MARTINSKÁ STĚNA— 7. ZASTAVENÍ

Bývalá pastvina zarůstající lesem

Ozdravení krajiny nedocílíme ani nářkem nad estetickými ztrátami, ani drakonickými zákazy a nařízeními. Dosáhneme jej jednak výchovou odborníků i širokých vrstev, jednak obecným pochopením nadřazenosti zájmů krajiny.

Emanuel Hruška, architekt (1945)

sv. Pantaleon

pomocník vyprahlých a vyčerpaných a při snaze dosáhnout Božího milosrdenství; patron lékařů

atributy: s hřebem, jímž má přibity ruce k hlavě; lahvička s lékem

svátek: 27. července

Pastevectví

Historie

Pastevectví je jedno z nejstarších lidských povolání. Pastevci existují od doby, kdy lidé poznali, že je lepší zvířata ochočit a chovat, než je pouze lovit. Období zhruba od 5. tisíciletí př. n. l. až do středověku bývá označováno jako období zemědělství a pastevectví. Chov ovcí a jejich pastva měla velký význam např. u starých Sumerů. O pastýřích a jejich práci se zmiňuje Bible. Podle ní měl pastýř hůl, plášť na ochranu proti chladu, mošnu na jídlo a jako zbraň prak. Vyhledával vhodná místa na pastvu, chránil ovce proti zlodějům a dravé zvěři, hledal ztracené ovce, léčil je a přepočítával. Pastýři při práci pomáhal pes.

Obecní pastýř

Ve starých obecních kronikách se často píše o pastýřích. Pastýř neboli *slouha* dříve býval téměř v každé obci. Měl řadu povinností, ale také svá práva. Často býval nemajetný a bydlel v obecním domku (pastoušce), kde měl i chlév pro zvířata, která choval. Za službu dostával peníze, popř. obilí a chleba. Brzy ráno pastýř prošel obcí a přitom troubil na pastýřskou troubu nebo práskal bičem. Od vrat statků se k němu sbíhaly skupinky zvířat, většinou ovcí. V letním období, kvůli polednímu horku, vodil pastýř zvířata do stínu stromů. Krávy se pásly dvakrát denně, protože se musely okolo poledne zahnat domů na dojení. Navečer lidé na zvířata už čekali. Návrat zvířat poznali podle cinkání zvonků. Po návratu do obce se zvířata často sama rozeběhla do svých dvorů. Povinnosti obecního pastýře bývaly různé. Kromě základních činností musel např. léčit nemocná zvířata, klestit prasata, býčky, beránky a kozlíky, odvádět každý rok určitý počet košťat, která upletl v zimě, nadháněl zajíce při honu,[i] popř. držet noční hlídky. Paměti jedné obce uvádějí o práci obecního pastýře mj. toto:

> *Ku pomoci měl ovčáckého psa a většinou mu pomáhaly jeho děti. Vyháněl na obecní i selské pastviny, lada a úhory, po žních na strniska a po otavách na louky. Dbal, aby dobytek nezabředl do škody a nepřišel k úrazu. K večeru přiháněl své stádo zpět na náves a dobytek se většinou sám odděloval a směřoval do vrat svého hospodáře. Někdy musel vytřiďovati některá jehňata neb ovce, ale i vepřový a hovězí dobytek. Když počalo se více dbáti o stájová hnojiva a pomíjelo úhoření zaváděním střídavého hospodářství, zůstaly pro pastvu jen ovce. Pastýř míval byt v obecním domku řečeném pastouška, kde měl chlév pro vlastní dobytek, neboť někde choval obecního býka a míval vlastního kozla a kance. Za své služby dostával nevelký plat na penězích a pro obživu od jednotlivých hospodářů tak zvanou "sýpku", t.j. od kusu dobytka smluvené množství obilí, ponejvíce žita, někde při pečení chleba bochník a nějaké to přilepšení na svátky, posvícení a podobně.*

Pastva zvířat od časného jara do zimy se ve větší míře udržovala až do první světové války a určitou dobu pokračovala i po založení zemědělských družstev. Někde mají obecního pastýře i dnes. Pastýř měl zvláštní postavení na okraji vesnické komunity. Na jedné straně byl vážený pro náboženské kontexty pastýřství (betlémští pastýři, Ježíš Kristus jako dobrý pastýř), býval však také vysmíván. Pastýři také ovládali různé magické prostředky, jimiž chránili ovce a jiná zvířata před vlky, chorobami či před uřknutím. Např. ve východních Čechách se věřilo, že pastýř má o vlku hovořit výhradně jako o "kmotru Štěpánovi" a v den sv. Jiří mu „obětovat" nejslabší jehně ze stáda. Jinde se zvířatům přivazovaly na krk či ocas červené stužky nebo malá zrcátka, zvířata se o filipojakubské noci nechávala probíhat ohněm, přecházet přes koště aj. Právě proto se v raném novověku mnozí pastýři stali oběťmi čarodějnických procesů.

Současnost

S příchodem průmyslového zemědělství došlo k výraznému omezení pastvy chovaných zvířat. Většina zvířat v Evropě je dnes krmena usušenými rostlinami a průmyslově vyráběnými krmivy. Dnes se v Evropě pasou převážně už jen ovce. I samotný chov ovcí měl v minulosti větší význam než dnes. Dříve člověk choval ovce kvůli vlně a na maso. Ovčí vlna dnes nejde tak na odbyt jako dřív. Stáda ovcí, popř. kozy, se u nás dnes využívají pro spásání trávy v chráněných oblastech, aby byla krajina udržována tradičním způsobem.

Chovu ovcí se stále dobře daří na Slovensku. Je tam registrováno přes 200 salaší a jejich počet zůstává už několik let zhruba stejný. Ovce pase bača, popř. jeho pomocník *valach*. Bača musí umět dojit ovce, zahánět šelmy, vyrábět sýr při dodržování hygienických předpisů a zvládnout administrativu. Pastva zvířat, zejména ovcí, je stále rozšířena v Austrálii a na Novém Zélandu. Do těchto zemí byly ovce přivezeny z Evropy. Na jihu a jihovýchodě Jižní Ameriky (Argentina, Uruguay, Brazílie), převažuje chov skotu a koní, v horských oblastech And chov ovcí a lam. Ve státech Jižní Ameriky se pasák dobytka nazývá gaučo. Na severoamerickém venkově je pasák dobytka označován jako kovboj.

Pastýři a pastýřky v umění

Někteří malíři ve svých dílech zachytili pastvu, pastýřky, resp. pastýře: Nicolas Poussin – The Shepherds of Arcadia (*Arkádští pastýři*), Vincent van Gogh – The Shepherdess (*Pastýřka*), Julius Mařák – Návrat z pastvy, Pieter Brueghel – Autumn (*Podzim*), William-Adolphe Bouguereau – The Shepherdess (*Pastýřka*), William Holman Hunt – The Hireling Shepherd (*Špatný pastýř*), Claude Joseph Vernet – Shepherd in the Alps (*Pastýř v Alpách*).

Zdroj: Wikipedie

Pupava

Vstavač

Pcháč

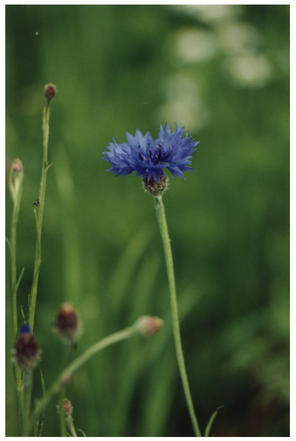

Chrpa

Hořeček

Hořec

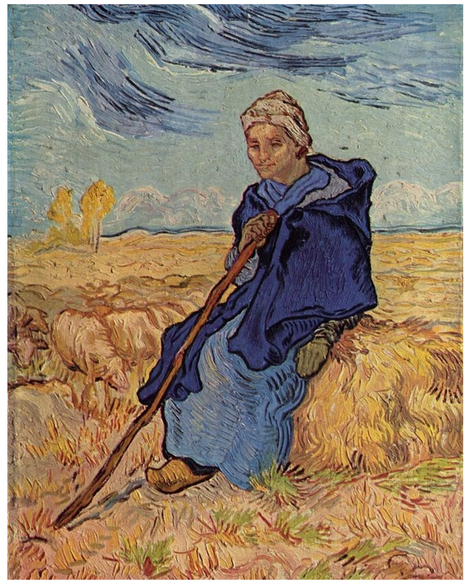

Vincent van Gogh: Pastýřka

Důvody mizení lučních rostlin z květnatých luk

Degradace květnaté louky „mechové stadium"

Při stále shodném způsobu obhospodařování louky se zpomalují mikrobiální procesy probíhající v půdě, zvláště při nízkém a častém sekání, kdy odebíráme zelenou hmotu. Důsledkem je nedostatečný přísun živin k rostlinám, jejich pomalý růst a zánik některých druhů. Všeobecně je známé toto stadium „mechové louky", které se rychleji vytváří, pokud je porost zastíněn. V louce převažují jemné trávy a jitrocel kopinatý. Chceme-li takovou louku obohatit o další luční květiny, doporučujeme vyzkoušet následující zásahy:

- provzdušnění půdy—vláčení branami nebo důkladné vyhrabání železnými hráběmi, aby se porost mechanicky narušil. Vzduch takto dodaný do půdy zvyšuje přijímání všech živin rostlinami.
- vápnění louky—vápník opět zvyšuje příjem živin rostlinami. Každý, kdo chodí do přírody, okamžitě pozná podle bohatosti druhů rostlin, obsahuje-li matečný podklad horninu s dostatkem vápníku.
- mírné přihnojení kombinovaným hnojivem—důležitý je obsah dusíku, ale nesmíme zapomenout ani na hořčík a mikroprvky.
- dosetí louky přírodními jetelovinami (úročník, štírovník, tolice, původní jetel luční, čičorka pestrá).

Degradace květnaté louky z důvodu nehospodaření

Přestaneme-li louku sekat a odebírat vyrostlou hmotu, prostor rychle ovládnou agresivnější, mohutnější rostliny a potlačí jemné druhy. Hlavním důvodem je zastínění a také dusík vyluhovaný z odumírající biomasy. Z tohoto důvodu počet druhů rychle klesá. Zároveň probíhá přirozená přeměna louky v les, který je původním společenstvím na většině území naší republiky. Pokud zvířata stihnou okusovat vyrůstající dřeviny, může se přeměna v les značně zpomalit, ale nikoliv zastavit. Zanedbanou květnatou louku můžete oživit opětným častým sečením většinou během 2—4 let. Důležité je prvotní posečení „stařiny" a stejně důležité odstranění této hmoty pryč z louky. Mnoho květnatých druhů se na takovou louku může vrátit.

Vliv postupného sečení na vývoj květnaté louky

Změna podporuje pestrost. Proto doporučujeme na květnaté louce střídat způsoby hospodaření, a nebo ještě lépe, rozdělit louku na několik částí, které budete sekat postupně. Tím, že se louka rozdělí na několik částí, které se postupně sečou v různých termínech, rozloží se její vývoj v průběhu roku. Nejen, že se pak můžeme stále těšit z rozkvetlých květin, ale především se vytvoří dostatek možností pro život malých i větších obyvatel z rozsáhlé živočišné říše.

Zdroj: Příručka o květnatých loukách a přírodních rostlinách v krajině i zahradě, vydala: Planta naturalis 2003

Dobřany a zemědělství

Státní úřad statistický v prosinci 1930 zaslal všem obcím výnos k provedení sčítání hospodářského zvířectva, které se provádí každoročně podle vládního nařízení z 28.12. 1928 č. 204 Sb. Aby byla zaručena úplnost soupisu, žádá se jej provést dle popisných čísel domů a usedlostí a poznamenat, která popisná čísla byla zrušena, zbořena nebo vyhořelá, a ve kterých domech se nechovají žádná hospodářská zvířata.

Při sčítání k 1.1. 1931 bylo v Dobřanech 183 chovatelů, kteří měli 512 kusů skotu, 380 kusů vepřového a 46 kusů skopového.

Při konání trhů dobytčích činil poplatek za 1 kus dobytka hovězího 3 Kč (pro místní obyvatelstvo 1 kus zdarma) a poplatek za vepře, kozy, ovce za 1 kus 1 Kč.

V květnu 1945 žilo v Dobřanech 798 Čechů a do konce roku se tento počet zvýšil na 1600. Přestěhovalo se na 200 rodin a 62 rodinám, které zde žily před rokem 1938, byly vráceny jejich rodinné domky. Ve městě bylo 80 zemědělských usedlostí a ty, které byly konfiskovány po Němcích, spravovali národní správci.

Dne 3. května 1946 se konalo v Dobřanech slavnostní předání půdy českým zemědělcům. Zemědělci ze soudního okresu Dobřany se již od rána na vyzdobených vozech a koních sjížděli do města, kde z rukou zástupců ministerstva zemědělství převzali dekrety o přidělení půdy v rozsahu 8 až 13 hektarů.

Karel Kašpar: Dobřany 1243—1998, vydalo: Město Dobřany

Počneme zemědělcem, který má k přírodě nejblíže. Zemědělec může prospěti ochraně domoviny v mnohém směru, může vykonávati právě onu nejdůležitější drobnou práci.

Již chrání-li staré stromy, popřeje-li místa keřům mezi poli, nemelioruje-li každou vlhkou louku, neosází-li každé zajímavé stanovisko suchomilných rostlin, koná ochrannou práci.

Jan Svatopluk Procházka, přírodovědec, Československá vlastivěda, díl I. Příroda (1929)

„Obnova lesoparku Martinská stěna v Dobřanech"

Opatření č.: II.2.4.

Název opatření: Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

PARK MARTINSKÁ STĚNA— 8. ZASTAVENÍ

U vyhlídky — vzpomínka na dobřanské dragouny

Plukovník jezdectva Miroslav Brož, fotografie : www.valka.cz

Dragouni a jejich úloha

Původ dragounů a vznik názvu
Ottův slovník naučný vykládá heslo Dragouni takto : *„Zvláštní původně druh jízdní pěchoty, která užívala dlouhých ručnic, ba i s bodáky, a bubnů, a též měla setniny granátnické. Z těchto povstali později granátníci jízdní. Nejprvnější stopy dragounů nalézáme již u dobyvatelů amerických, z nichž Pizarro mladší poprvé počal jich užívati, neboť konaje často rychlé pochody posadil obyčejně za každého jezdce svého vojska na koně jednoho pěšího. Novější d. vzali původ ze šp. a fr. arkebuzníků čili arkebuzírů a jméno prý měli odtud, že ve Francii na praporech jejich vyobrazeni draci (dragoni) , ač ostatně i jinak se vykládá název. Ve 2. polovině XVIII. století pozbyli však určení svého bojovati střídavě dle potřeby na koni a pěšky a stali se jakýmsi středním druhem mezi jízdou lehkou a těžkou.“* O dragounech jakožto typicky české záležitosti v císařské armádě hovoří fakt, že *„v roce 1893 měla habsburská armáda 15 dragounských pluků, z toho 9 československých, 2 polsko – ruské a 1 částečně slovinský“*.
Velmi výstižnou charakteristiku dragounů podává Petr Klučina v díle Třicetiletá válka: *„Zakladatelem dragounů byl údajně francouzský maršál hrabě Charles Brissac de Cossé, který za italských válek v druhé polovině 16. století posadil své mušketýry a pikenýry na koně, aby tak docílil rychlých přesunů po rozlehlém válčišti. Koně považoval za pouhý dopravní prostředek umožňující pěchotě neočekávaně napadnout nepřítele. Dragouni po příjezdu na bojiště sesedli z koní a bojovali jako řadová pěchota a rovněž jejich výzbroj a výstroj byla stejná. Koncem 16. století se dragouni z Francie rozšířili také do jiných evropských armád. Název vznikl buď z francouzského termínu dragon, který označoval krátkou muškету, nebo z latinského draco – drak. Ten byl často zobrazen na praporcích prvních francouzských dragounských pluků.“*

Dragouni ve světle Wallhausenova díla Kriegskunst zu Pferde

Obecný úvod
S masovým nástupem palných zbraní, zvětšováním se a profesionalizací armád a v neposlední řadě vznikem nových bojových složek (*mj. dragounů*) vyvstala na počátku 17. století řada problémů, které bylo nutno řešit. Proto se objevuje řada teoretických děl objasňujících např. výcvik či organizaci jednotlivých armádních složek. Jedním z největších a nejznámějších teoretiků té doby byl i Johann Jacob von Wallhausen, jehož rozsáhlá díla se stala po dlouhý čas učebnicemi nejen pro protestantská vojska. Jednalo se především o Kriegskunst zu Fuss (*1620*), Kriegskunst zu Pferde (*1616*) a Kriegskunst zu Schiff. Na tato i další jeho díla se odvolávala a i nadále odvolává řada historiků, mnoho kreseb z jeho knih se stalo notoricky známými.
Samozřejmě ani já nemohu Wallhausena opomenout a centrem mého zájmu se celkem pochopitelně stala kniha popisující výcvik a nasazení jízdy.

Členění jízdy a její úkoly
Wallhausen dělí jízdu na 4 velké složky – na kopiníky (*lanciery*), kyrysníky, arkebuzíry a dragouny. Zajímavé je dělení dle „ *jakosti nebo kvality zbroje*“ na defenzivní (*kyrysníci*), ofenzivní (*arkebuzíři a dragouni*) a defenzivně- ofenzivní (*kopiníci*). Dále je jízda členěna na těžkou (*kyrysníci a kopiníci*) a lehkou (*arkebuzíři a dragouni*).
Kopiníci – elitní jízda složená především z vyšší šlechty. Typickým znakem bylo kopí (*připomínající turnajový dřevec*), takže jezdec přímo evokoval středověké rytíře, přičemž tento dojem byl ještě umocněn nákladnou třičtvrtěcní plátovou zbrojí . Velmi zajímavým prvkem lišícím se od jinak podobně opancéřovaných kyrysníků byl návěsný prsní plát zvyšující odolnost zbroje vůči střelným zbraním. Velké nároky byly kladeny též na koně, který musel být mj. *„vysoký, silný a nebojácný“*, i na sedlo a postroj – např. uzda měla být *„co nejpohodlnější a co nejlehčí“*. Výzbroj se skládala kromě již zmiňovaného kopí též z páru kolečkových pistolí a jezdeckého meče. Jejich úkolem bylo narušování nepřátelského tvaru, k čemuž se šikovali do linií. Wallhausen doporučuje nasadit proti nepříteli malé skupiny nepřesahující počet 25. Setninu tvořilo 64 jezdců. Protože byl tento druh jezdectva velmi drahý a relativně málo efektivní, mizí již na počátku třicetileté války.
Kyrysníci – podobně jako kopiníci verbováni z řad šlechty, což zaručovalo nejen dobré základy v ovládání koně, které byly výcvikem dále rozvíjeny, ale též relativně dobré finanční zázemí, které pokrylo např. pořízení zbroje. Výzbroj i zbroj byla shodná s kopiníky, chybělo jen kopí. Taktickými jednotkami byly eskadrony. Setninu tvořilo 100 jezdců.
Arkebuzíři – nebo též karabiníci či *„bandalírovaní jezdci“* dostali svůj název podle zbraně, která se pro ně stala typickou, tedy podle arkebuzy. Jednalo se o kratší a lehčí zbraň než mušketa. Díky kolečkovému zámku umožňovala též pohodlnější střelbu z koně. Tato zbraň byly zavěšena na koženém řemeni zvaném bandalír (*odtud další název*), který usnadňoval manipulaci s arkebuzou, v některých oblastech nazývanou karabina (*později se tento název vžil pro dlouhé jezdecké zbraně, či kratší verze pěchotních pušek přizpůsobených potřebám jezdectva*). Výzbroj se dále skládala z páru pistolí umístěných v holstrách a z jezdeckého meče. Zbroj v podobě kyrysu chránila již jen trup, přilba byla otevřená , zpravidla typu morion, sturmhaub či birnhelm. Jako lehká jízda nepotřebovali arkebuzíři ani *„tak těžké koně“* jako výše zmíněné složky. Přestože Wallhausen používá termínu *„lehká jízda“*, bylo by vhodnější, zvláště během třicetileté války používat pojmu *„polotěžká jízda“*, neboť lehká jízda v podobě Chorvatů neměla žádnou zbroj a jejich taktika byla založena především na rychlosti a okamžiku překvapení. Setnina arkebuzírů byla stejně velká jako u kopiníků, tzn. 64 jezdců.

Dragouni
Dragouni jsou čtvrtým typem jezdectva. Jak již bylo zmíněno v úvodu této kapitoly, bojovali jako řadová pěchota, na místo bitvy se však dopravovali na koních, taktéž během pochodu jsou přiřazeni k jízdě. Koně však mají ještě horší kvality než arkebuzíři. Přestože je tedy primární úlohou boj pěší, Wallhausen nabádá čtenáře, tedy i potencionální dragouny , aby *„se učili střílet z koně jako arkebuzíři“*. Důraz byl tedy kladen i na jezdecký výcvik, čímž vzrůstala bojová hodnota dragouna, který se postupně stává plnohodnotnou složkou kavalerie – jako jezdectvo již útočí dragouni Gustava Adolfa.
Zbroj, výzbroj a výstroj
Dragouni byli nejen mušketýři, ale též pikenýři. Přestože se dá obecně říci, že dragouni používali stejnou výzbroj, zbroj a výstroj jako pěšáci, najdeme zde několik důležitých odchylek. Nejmarkantnějším prvkem dragouna je mušketa zavěšená pomocí řemene během jízdy na jeho zádech. Řemen je k muškteě připevněn šrouby, ale ani názorný obrázek neukazuje, jak přesně. Postupně se mušketa odlehčuje a dragoun tak pozbývá (*o něco dříve než pěšáci*) furkety. Vzhledem k možnému střetu s nepřátelskou jízdou navíc na rozdíl od pěšáka, který byl přímo chráněn pikenýrem, může mít přilbu (*Wallhausen zobrazuje dragouny s kloboukem i přilbou*). Ve skutečnosti měl-li voják i přilbu, pak ji používal v boji. Jinak nosil klobouk a přilbu měl zavěšenou třeba na opasku.
Upravená byla i píka. Především byla kvůli manipulaci na koni kratší než pěchotní (*ale i ty se postupně zkracovaly*) a zhruba uprostřed byla vybavena řemínkem, který se navlékl na zápěstí a sloužil k lepšímu uchopení zbraně (*zabraňoval jejímu vypadnutí z ruky*).
Zatímco mušketýr je mnohdy bez jakékoli zbroje (*až na zmiňované přilby*), pikenýr byl chráněn otevřenou přilbou, plechovým nákrčníkem, předním (*příp. i zadním*) plátem kyrysu a stehenními pláty. Kromě píky či muškety měli dragouni samozřejmě i poboční zbraň, Wallhausenovy kresby znázorňují s největší pravděpodobností kord.
Nepostradatelnou součástí výstroje střelce byl kožený bandalír zavěšený přes prsa. Na něm byly umístěny měrky s přesně odměřenou dávkou prachu do hlavně. Protože se jejich počet pohyboval kolem 12, bývají někdy nazývány též jako *„apoštolové“*. Dále zde byla malá prachovnice s jemným prachem na pánvičku, kapsička na střely a ucpávky a mohl kolem něj být omotán i doutnák. Hořící doutnák pak držel dragoun v levé ruce (*jeden konec mezi ukazováčkem a prostředníkem, druhý konec mezi prsteníkem a malíčkem*) spolu s uzdou (*samozřejmě ne při střelbě*). Pokud se dragoun nechystal ke střelbě, měl hořící konec doutnáku zasunut v perforované kovové trubičce umístěné na bandalíru.
Organizace, pochodové a bojové tvary
Setnina dragounů je největší v rámci jízdy a dle Wallhausena ji tvoří 100 pikenýrů a 100 mušketýrů. Wallhausen uvádí 2 základní pochodové tvary. Střed širokého pochodového tvaru (*obdélníku 20 x 10 jezdců*) tvoří pikenýři, po stranách jede 2 x 50 mušketýrů. Vpředu před pikenýry jede kapitán (*s holí jakožto odznakem hodnosti*), který je doprovázen sluhou (*stolovníkem*) s kopím, za ním jede další sluha (*s partyzánou*). Pak následuje seržant (*poznáme jej podle halapartny*) s bubeníkem. Těsně před pikenýry pak jede praporečník. Pravé křídlo 50 mušketýrů vede seržant s bubnem následován bubeníkem. Taktéž levé křídlo je vedeno seržantem (*tentokrát bez bubnu*) a bubeníkem. Útvar uzavírají 3 seržanti s halapartnami.
Dlouhý pochodový tvar vypadá následovně: vpředu jede kapitán se sluhy a bubeníkem, následuje 50 mušketýrů (*5 x 10*), seržant (*pravděpodobně s bubnem*), 50 pikenýrů, seržant, bubeník, praporečník, 50 pikenýrů., seržant, bubeník, 50 mušketýrů a seržant.
Za bojovým seskupením se táhne trén složený z muničních vozů, spížních vozů a markytánek, manželek, dětí, atd. S trénem postupují jednotliví pěší vojáci.
Postavení před bojem je následující: dragouni již sesedli z koní, o jejichž hlídání během bitvy se stará několik dalších jezdců. Střed bojového seskupení tvoří čtverec pikenýrů s třemi bubeníky a praporečníkem. Poněkud vpředu jsou vysunuty levé a pravé křídlo, každé je složeno z pěti šachovnicově uspořádaných řad po deseti mušketýrech (*nizozemská taktika*). Následující střetnutí pak probíhá dle *„pravidel pěšího boje“*
Wallhausen probírá celou řadu možností kombinací jednotlivých složek jízdy, útok i obranu – vše je nejen detailně popsáno ale i zobrazeno na velkých tabulích. Autor dokonce nezapomíná ani na táboření (*v poli, opevněné, u řeky, ve městě*).

Dragoun za třicetileté války
Nasazení dragounů za třicetileté války nebylo příliš odlišné od zmíněné Wallhausenovy teorie. Dokonce i císařská armády postupně opouští španělskou tercii a formuje pěší oddíly (*a samozřejmě i dragouny*) do efektivnějších linií (*což jen potvrzuje správnost Wallhausenových myšlenek*), které umožňují snadnější manévrování na bojišti a především upřednostňují střelce před pikenýry, jejichž počty se snižují a ustalují asi v poměru 1 : 2 ve prospěch mušketýrů .
V některých armádách již během tohoto konfliktu dokonce ani nemůžeme doložit užívání pík, což je jeden z důkazů svědčících o přeměně dragounů ve skutečnou jízdu. Dalším markantním prvkem je používání palaše, což je čistě jezdecká zbraň s větší účinností v jezdeckém střetnutí než dosavadní dragounský kord. Revolucí v nasazení dragounů provedl známý vojenský reformátor Gustav Adolf, který dragouny v řadě bitev použil přímo jako jezdectva, takže již nesesedávali z koní .
Do značné míry měl na toto nasazení i vliv používání nové taktiky švédské jízdy, která upustila od zdlouhavé a málo účinné karakoly. Jízda nyní podnikala frontální útok s palašem v napřažené ruce hrotem čepele kupředu. Protože tak byly palné zbraně používány až v jednotlivých soubojích, nebyl dragoun se svou těžkopádnou mušketou v první fázi útoku handicapován. Samozřejmě, že nasazení dragounů jako druhu jízdy (*s jeho dosavadní výzbrojí – myslím tím s mušketou ne příliš vhodnou k jezdeckému střetnutí*) záleželo vždy na konkrétní situaci, nicméně další vývoj skutečně pokračoval po této linii.
Dragouni se tak stali snad nejuniverzálnější složkou armády, která byla *„na svém místě nepostradatelná a užitečná“*. Mohli být totiž nasazeni jako pěšáci či jízda, ale pomáhali při ženijních pracích (*budovali polní opevnění a cesty*), vykonávali strážní službu a mohli pronásledovat nepřítele. Dalšími konkrétními úkoly byly nenadálé útoky na menší pevnosti či přepady nepřátelských táborů, přičemž díky rychlosti přesunu mohly posloužit jako posily pěchoty, čímž se z nich stali doslova *„hasiči, kteří byli nasazováni všude tam, kde hořelo“*.

Přesto byli kvůli své dosavadní nevyhraněnosti neoblíbeni u pěchoty i jezdectva a vysloužili si dokonce hanlivou přezdívku *„napůl člověk, napůl dobytek“*.

Autor : Evžen Petřík: Výzbroj a zbroj dragounů v rámci Moravské zemské hotovosti v 2. pol. 17. století

Koně ve válkách a péče o ně

Autor: Michaela Burdová **Foto:** Nam.ac.uk, Bluecross.org.uk
Blue Cross Fund
V roce 1897 vznikla na pomoc koním pracujícím v londýnských ulicích organizace **Our Dumb Friends League**. Když byla rozpoutána první balkánská válka, založili nadaci **Blue Cross Fund** pro získání zdrojů na pomoc koním na bojištích balkánského konfliktu. A znovu se tato nadace osvědčila v první světové válce, ve které trpěly miliony zvířat.
Fundraising
Rozum a cit jde u Angličanů ruku v ruce - touha pomoci sama o sobě nestačí. Pomáhat desetitisícům koní na frontě vyžaduje podporu a finanční prostředky. Dnes bychom tomu mohli říci citové vydírání, ale např. obraz známého válečného malíře **Fortunia Matania** byl jedním z mnoha dalších, které prostřednictvím médií a publikací oslovily desítky milionů čtenářů a ukázaly jim, jak vypadá realita války - a kasa nadace se plnila.
Kromě ilustrací a různých plakátů byla vydána i kniha básní o válečných koních, kniha příběhů, pohlednice, vše se silným emocionálním nábojem, ale je potřeba si uvědomit, že skutečnost byla mnohem horší a situace, již namaloval Matania, se stávaly. Vedle financí a záchrany koní se Blue Cross staral také o osvětu týkající se péče o koně na frontě. Vydal příručku **Drivers and Gunners Handbook** především pro nové rekruty, kteří neměli s koňmi zkušenosti. Na 15 stranách se jim dostalo nejdůležitějších rad týkajících se péče o koně.
Dlužno podotknout, že obrazy vyjadřující vztah vojáka a jeho koně byly obecně i jakousi romantickou vábničkou mladých mužů na frontu.

S čím se veterináři potýkali

Střepiny granátů, střelná poranění, někdy i bodné rány bajonety - úmrtnost na tato zranění nebyla tak vysoká, spíš byl problém, že časové prodlení od zranění k ošetření měla často za následek zanícení ran.
Vyčerpání - k vysokým ztrátám došlo při velkém ústupu z Mons k řece Marně, který trval 14 dní a koně urazili 400 km, což je skoro 30 km denně, ovšem za bojových podmínek, i když ústup britských sil byl velmi dobře organizovaný. Někteří koně však běželi bez krmení a napájení celé dny. Poté, co se válka přesunula do zákopů, k těmto situacím nedocházelo.
Otlaky, chlad, bahno
O Francouzích se tradovalo, že umí sice hezky sedět na koni, ale nejsou to žádní horsemani, protože na rozdíl třeba od Britů, kteří z koně slezli, kde to bylo možné, Francouzi nesesedali a koně trpěli otlaky a odřeninami od výstroje. Podobný problém měli rakouští jezdci, protože jejich vojenská sedla byla tak špatná, že po několika týdnech otlaky koně vyřadily ze služby.
Nařízení, aby byli koně na frontě z hygienických důvodů stříhaní, se mnoha koním v krutých bahenních lázních a dešti na frontě neosvědčilo, protože koně trpěli prochladnutím.
Šok z výbuchu
Tzv. granátový šok, který je známý vojákům, je stav, do kterého se dostanou po výbuchu, aniž by byli zraněni, a to platí i u koní. Je známo, že ke granátovému šoku byla více náchylná ušlechtilejší plemena, především angličtí plnokrevníci. Projevoval se náhlým odmítáním pohybu vpřed, náhlým zpocením po celém těle, jindy se pod jezdcem kůň doslova zhroutil. Primitivnější plemena zvládala výbuchy granátů a palbu lépe a některé armádní koně si uměli na povel lehnout..
Nákazy
Velkým problémem byla **vozhřivka**, nejen proto, že je vysoce nakažlivá i pro lidi, ale koně s touto infekcí nesměli být do nemocnice přijímáni. Velký problém s touto nákazou měly ruské síly na východní frontě a hovořilo se o německých agentech, kteří tuto nákazu úmyslně šířili.
Také se vyskytoval u koní svrab a pracovníci Modrého kříže vyléčili deset tisíc koní sírovými koupelemi.
Plyn
Proti této zákeřné zbrani byly koním nasazovány masky. Bohužel si je koně pletli s krmnými vaky a často je ničili. V průběhu války se masky vylepšovaly.

Blue Cross poskytl mnoha koním na bojištích první i druhé světové války pomoc nevídaného rozsahu, ač v tom nebyl sám. Původně jeho iniciativu odmítlo Ministerstvo války s tím, že vlastní specializovaná jednotka **Army Veterinary Corps** má pro zraněné a nemocné koně na frontě dostatečnou kapacitu. Členové Modrého kříže se však nevzdali a začali pomáhat jednotlivým regimentům, dodávat veterinární materiál, vozit zraněné koně do nemocnic. Vedle Blue Cross zvířatům na bojištích pomáhaly ještě další významné organizace jako Horse Trust a RSPCA, které rovněž fungují dodnes.
Hodně peněz - velká pomoc
Do konce první světové války nadace Blue Cross Fund získala 170 tisíc liber, což dnes činí kolem 6 a půl milionu liber. V nemocnicích Modrého kříže bylo ve Francii během války ošetřeno na 50 tisíc koní a 3 500 britských jednotek a jednotek spojenců po celém světě dostávalo od Modrého kříže veterinární prostředky. Za druhé světové války pomohli členové Modrého kříže 350 tisícům koní, kteří nejvíce trpěli během Blitz (75denní nepřetržité bombardování Londýna i dalších měst), kdy zachraňovali koně z budov zničených bombardováním nebo koně opuštěné kvůli tomu, že jejich majitelé byli v úkrytech nebo museli na frontu.

sv. Kateřina

pomocnice při ztroskotání životních plánů a za šťastné skonání; patronka advokátů, učitelů a žáků

atributy: s královskou korunou, zlomeným kolem, knihou, mečem, palmou a prstenem

svátek: 25. listopadu

První vojáci přišli do Dobřan v roce 1729. Jednalo se o pěšáky. V roce 1790 přišli první dragouni. Byly to eskadróny, což je na dnešní poměry rota, která měla 120 vojáků. Byli ubytováni na náměstí a až potom se jim zbudovala kasárna. Následně vznikla jízdárna. Ta je podobně velká jako v Klatovech, protože stavaři z Dobřan se po té přesunuli do Klatov. Za první republiky sloužila jízdárna jako sklady mobilizačního materiálu.. V Dobřanech se dochovaly stáje, které byly otevřeny v roce 1890. V roce 1943 při náletu Angličanů, kteří si spletli Dobřany s plzeňskou Škodovkou, tam zemřela řada lidí. Celé kasárny padly mimo dvou stájí, které ještě dnes stojí. Jak jsme se dozvěděli, v době své největší slávy tu bylo na 500 koní!

Dragouni byli původně příslušníky jízdní pěchoty. Tato vojenská profese vznikla v 16. století. Název dostala podle zbraně, kterou dragouni nejčastěji používali, krátké muškety zvané drago. Význam pochází z výrazu „plivat oheň“, tedy záblesku ohně a kouře po výstřelu. Ve městě setrvali do roku 1920. V řadách zdejšího 7. dragounského pluku dokonce sloužil pozdější císař a poslední český král Karel I. Rakouský.

Václav Fiala, Jan Polívka

„Obnova lesoparku Martinská stěna v Dobřanech“

Opatření č.: II.2.4.

Název opatření: Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

PARK MARTINSKÁ STĚNA— 9. ZASTAVENÍ

Obnovené společenské korzo mezi stromy, barokní hudba, putování krajinou

Turistika

Turistika je zájmová činnost (sport, koníček, hobby) spočívající v krátkodobém cestování a poznávání prostředí, krajiny, památek, zvyků a lidí. Pak se turista vrací na místa svého obvyklého pobytu. Klasická turistika je pěší a spíše individuální, počátkem 20. století přibyla cykloturistika, později mototuristika a od poloviny 20. století turistika skupinová a organizovaná. Tím vzniká turistický průmysl a cestovní ruch jako stále významnější odvětví hospodářství. V ČR je turistika od 19. století velice oblíbená a komunita turistů rozšířená. Od roku 1888 mají čeští turisté svoji organizaci, Klubu českých turistů, který udržuje na území České republiky hustou síť značených stezek pomocí turistických značek. Přibližně od roku 2013 se rozšiřuje též zdravá, pohodová a zajímavá turistika naboso, viz současné trendy níže.

Historie
Pěší putování do vzdálených krajin začíná patrně náboženskými poutěmi často na velké vzdálenosti (Mekka, řeka Ganga, Santiago de Compostela, Jeruzalém, Řím aj.), při nichž poutníci zároveň sbírali zajímavé zážitky a někdy je pak i publikovali. V české literatuře jsou nejstarší cestopisy z poutí do Jeruzaléma od Martina Kabátníka (1492) nebo Oldřicha Prefáta z Vlkanova (1547). Jinou početnou skupinu poutníků tvořili pocestní studenti a řemeslní tovaryši na vandru.

Turistika v moderním smyslu slova vznikla koncem 18. století v souvislosti s romantismem a s objevem krás divoké přírody, zejména vysokých hor a přímořských krajů. Kolem roku 1800 se také poprvé objevuje slovo turistika, odvozené z francouzského *tour*, okružní cesta, putování. Jedním z prvních slavných turistů v Čechách byl Karel Hynek Mácha. K rozvoji turistiky významně přispěly železnice, které turistům umožnily dopravovat se do vysokohorských oblastí a jiných zajímavých krajin, kde pak začaly vznikat turistické ubytovny, hotely a počátky turismu jako hospodářského odvětví. U nás hrála turistika významnou roli v poslední fázi národního obrození zejména ve vzdělaných vrstvách. K jejímu rozšíření přispělo i skautské hnutí.

V průběhu 20. století se nejdříve rozšířila turistika po vodě a na kolech, od 30. let i v autě a na motorce. V poválečných letech pronikla turistika i mezi dělníky a začala se organizovat v poznávacích zájezdech a exkurzích, z nichž vznikl masový turismus, dovolené v horách a u moře. Po roce 1989 se otevřely cesty do celého světa, pro organizované zájezdy a pobyty i pro individuální turisty.

Současné trendy
Od 60. let 20. století se organizovaný cestovní ruch stává masovým jevem a jen v mezinárodním cestovním ruchu cestuje ročně téměř miliarda lidí. Vedle toho však trvá i klasická individuální turistika, pěší, cyklistická, motorizovaná i vodní a vznikají i nové formy turistického cestování, například autostop. Z poznávacích cest mladých lidí a studentů, kteří se snaží cestovat co nejlevněji, vzniklo hnutí batůžkářů (*backpackers*), kteří obvykle cestují veřejnou dopravou od města k městu nebo od jedné turistické atrakce ke druhé a všechno si nosí na zádech. Někteří přenocují pod širým nebem, například v parcích, jiní využívají levné noclehárny.

Od roku 2013 se i v ČR rozšiřuje zajímavá, zdravá a pohodová turistika naboso. Vznikají seskupení bosých turistů, vznikají bosé parky či programy, vychází literatura, jsou zřizovány webové stránky, jsou pořádány bosé akce a výlety (viz např. www.TuristikaNaboso.cz). Dá se tedy říci, že jde o návrat k prapůvodním kořenům chůze, pro které je lidská noha stvořena. Mnozí lidé s chutí opouštějí nepřirozené a prokazatelně zdravotně závadné boty a na výletech si vychutnají hmatové prožitky, svobodu a prospějí svému zdraví. Turistiku naboso jako novou formu pěší turistiky zavádí též Klub českých turistů a má k dispozici příslušnou metodiku.

Zdroj: Wikipedie

Autor fotografií: Daniel Šatra

Fenomén poutnictví

Turista je člověk, který chce cestovat, aby mohl poznávat a bavit se. Poutník si přeje cestovat, aby mohl být změněn.

V posledních zhruba deseti letech prožíváme obnovování poutních tras a to zejména do Santiaga de Compostella. Nejedná se přitom jenom o věřící, ale o poutníky, kteří řeší tajný bol („zemřela nám dcera a nevěděli jsme, co se životem“). Dlouhá chůze pomáhá. I u nás by bylo zapotřebí obnovit nejprve kratší a později i několik delších poutních cest nebo okruhů. To celé se dá provázat s vysazováním alejí, úpravami pohledů do krajiny a obnovou památných míst. Máme-li cyklostezky, můžeme jednou mít poutní trasy, na kterých bude dovolen jenom pěší pohyb.

Intimní krajina se svými milými, skromnými loukami, domy a zahradami mi připadala jako sladká píseň na rozloučenou. Ze všech stran sem zvučně doléhaly prastaré nářky nebohého, trpícího lidu. V úchvatných hábitech se odevšad vynořovala zjevení duchů velkých, neurčitých postav. Hebká, příjemná zemská silnice zářila modře, bíle a zlatě. Nad nažloutlými, zlehka dorůžova zbarvenými chudinskými domky, které sluneční svit dětsky něžně objímal, se jako andělské, z nebes spadlé bytosti vznášelo okouzlení a dojetí. V jemném oparu pluly vedle sebe ruku v ruce láska a chudoba. Bylo mi, jako by mě někdo volal jménem, nebo jako by mě ukliďňoval a líbal—sám Bůh, Všemohoucí, náš dobrotivý Pán a vládce, sestoupil po silnici, aby ji nepopsatelně zkrášlil. Má obrazotvornost se mi pokoušela namluvit, že přišel Ježíš Kristus a prochází se teď půvabnou krajinou mezi dobrými, milými lidmi. Všechno lidské a objektivně existující jako by se proměnilo v rozněžnělou duši. Na všem jako by spočíval stříbrný, oduševnělý, mlhavý závoj. Duše světa se otevřela a všechno zlé, trpící a bolestné v mé fantazii zmizelo. Před očima se mi vytvořily mé dřívější procházky. Ale pocit z nádherného obrazu přítomnosti rychle převážil. Všechno budoucí vybledlo a minulost se rozplynula. V planoucím okamžiku jsem sám plál. Z každého směru a zblízka i z dálky vystupovalo jasně do popředí všechno ušlechtilé a dobré s nádhernými, oblažujícími gesty. Ocitnuv se v této krásné krajině, myslel jsem jen na ni; všechno ostatní myšlení ustoupilo. Bedlivě jsem pozoroval to, co je nepatrné a skromné, zatímco nebe se zdálo výš a zároveň hluboko pokleslo. Země se proměnila v sen; já sám jsem se stal nitrem a kráčel jsem tím nitrem dál. Všechno vnější zmizelo a všechno dosud pochopitelné se stalo nesrozumitelným. Z povrchu jsem se vrhl do hloubky, kterou jsem v tom okamžiku rozpoznal jako dobro. Čemu rozumíme a co milujeme, to rozumí a miluje nás. Nebyl jsem už sám sebou, nýbrž někým jiným, ale právě proto jsem byl zase o to víc sám sebou. Ve sladkém světle lásky jsem nahlédl nebo pocítil, že niterně cítící člověk je jediný, který opravdu existuje. Přepadla mě myšlenka: „Kam bychom my, lidé přišli, kdyby nebylo dobré, věrné země? Co bychom měli, kdyby nám chyběla? Kam bych se poděl já, kdybych nemohl být tady? Tady mám všechno a jinde bych neměl nic.“

Robert Walser, švýcarský prozaik, Procházka, (1917)

Zdroj: Václav Cílek, Vojen Ložek a kolektiv: Obraz krajiny, nakladatelství Dokořán 2011

Barokní hudba a Dobřany

Jan Josef Ignác Brentner
(3. listopadu 1689, Dobřany – 28. června 1742, Dobřany) byl hudební skladatel, který patřil v období vrcholného baroka k nejvydávanějším a nejpopulárnějším domácím komponistům.

Život a dílo
Narodil se v Dobřanech u Plzně v rodině starosty. O jeho vzdělání není nic známo. Kolem roku 1720 žil v Praze na Malé Straně, jeho bydliště ani délka pražského pobytu však nejsou známy. V Praze snad vedl kapelu na kůru křižovnického kostela sv. Františka Serafínského, komponoval koncerty pro thunovskou kapelu a smuteční moteta určená pravděpodobně pro duchovní bratrstvo při malostranském jezuitském chrámu sv. Mikuláše. V rychlém sledu v rozmezí necelých pěti let zde vydal nejméně čtyři sbírky svých skladeb a stal se tak patrně nejtištěnějším domácím skladatelem své doby. Komponoval zejména duchovní árie (mimo jiné op. 1 a op. 3) a rovněž instrumentální koncerty (op. 4). Brentnerovy skladby vynikají melodickou invencí a jsou v nich patrné vlivy soudobé italské hudby. Ve své době byla jeho díla známa nejen v českých zemích a po celé střední Evropě, ale i v jezuitských misiích v jižní Americe. Zemřel jako svobodný mládenec, za nevyjasněných okolností utonul v rodných Dobřanech.

Brentnerovy tištěné sbírky
- *Harmonica duodecatomeria ecclesiastica op. 1* (Praha 1716)
- *Offertoria solenniora op. 2* (Praha 1717)
- *Hymnodia divina op. 3* (Praha 1718)
- *Horae pomeridianae, Concertus cammerales 6, op. 4* (Praha 1720)

Laudes matutinae (ztraceno)

Diskografie
Jan Josef Ignác Brentner: Concertos & Arias. Hana Blažíková – soprán, Collegium Marianum, Jana Semerádová, Praha 2009, Supraphon SU 3970-2 (Music from Eighteenth-Century Prague / Hudba Prahy 18. století).
- Jan Josef Ignác Brentner: Vesperae cum ordinariis psalmis, Hymnodia divina op. 3 [výběr]. Ensemble Inégal, Pražští barokní sólisté, Adam Viktora. Praha 2008, Nibiru 0148-2211.
- Jan Josef Ignác Brentner: Motetti pro defunctis, Ofertoria solenniora op. 2, Harmonica duodecatometria ecclesiastica op. 1 [výběr], Ensemble Inégal, Adam Viktora, Praha 2003, Nibiru 0144-2211.
- Music from the missions and La Plata (Bolivian baroque Vol. 2), Florilegium and Arkaendar Bolivia Choir, Channel classics, 2006. Obsahuje Brentnerovo Gloria et honore z op. 2.

San Ignacio. L'opéra perdu des missions jésuites de l'Amazonie, anciennes réductions de Chiquitos et Moxos, Bolivie (Musique Baroque à la Royale Audience de Chacras 2), Gabriel Garrido, L'Ensemble Elyma, K617, 1996. Obsahuje Brentnerovo Cantemus Domino z op. 2.

Literatura
Vošahlíková, Pavla, a kol. *Biografický slovník českých zemí : 7. sešit : Bra-Brum*. Praha : Libri, 2007. 110-224 s. ISBN 978-80-7277-248-3. S. 170.
Zdroj: Wikipedie

sv. Blažej

pomocník sužovaných strachem a úzkostí, proti tísnivé bídě, bolestem v krku a jiným nemocem

atributy: v biskupském oděvu, s berlou, mitrou a dvěma svícemi složenými do svatoondřejského kříže

svátek: 3. února

Poutě v Čechách a v Praze ve středověku — úryvek z textu

Mgr. Jan Hrdina (Archiv hlavního města Prahy)

Pátráme-li po kořenech poutnictví v Čechách, záhy zjistíme, že počátky poutního ruchu ve středověku se téměř ztrácejí pod majestátností a početností poutních kostelů Čech barokních. Dobrá výchozí pozice pro sledování tohoto jevu v raném novověku ostře kontrastuje s nedostatkem pramenů, na jejichž základě by bylo možné učinit si jasnou představu o síti poutních míst i intenzitě zbožného putování ve středověkých Čechách. K danému omezení navíc přistupuje dějinná anomálie. V Čechách proběhla reformace se stoletým předstihem před Evropou a na rozsáhlém kališnickém území království se tak nemohly vytvořit dostatečné podmínky pro vznik nebo rozvoj poutních kultů. Pro zbylé katolické oblasti Čech znamenala v souladu v evropským vývojem podstatnou změnu až luteránská reformace, která způsobila zánik nebo v lepším případě stagnaci poutních kultů, obnovovaných až na sklonku 16. století.

Nezbytné podmínky k prosazení tohoto druhu kontaktu se sakrální sférou dozrávaly s postupným pokřesťanštěním Čech v 10.–11. století a s vytvořením českého nebe, tedy domácích světců. Z šestice českých patronů (Vít, Václav, Vojtěch, Ludmila, Prokop, Zikmund), která se definitivně ustálila za vlády Karla IV. zaujímal dominantní postavení sv. Václav – patron, dědic a věčný vládce české země a národa. Úcta k němu se začala šířit nedlouho po jeho smrti (935) a legendy i kronikářská díla 10.–14. století dosvědčují množství zázraků, v nichž světec vystupuje především jako pomocník trpících a strádajících. S putováním k jeho hrobu v pražském biskupském kostele můžeme počítat již od 10. století, první spolehlivější zprávy přicházejí ve století následujícím.

Hlavně ve světcův úmrtní den (28. září) vítal pražský kostel davy poutníků, kteří přicházeli nejenom uctít památku světce, ale i hodovat při oslavách dožínek. Přednostní postavení svátku v kalendáři zůstalo zachováno po celý středověk, jakkoli o něm ve vztahu k poutím chybí bližší údaje. Ve druhé polovině 14. století byl světcův kult vystaven konkurenci okázalých slavností ukazování ostatků, a snad proto si posteskl kronikář Beneš Krabice z Weitmile nad malou účastí lidu o svatováclavském svátku.

Zatímco státní a zároveň dynastický kult sv. Václava pronikl i za hranice země, zůstal kult sv. Prokopa (1053), zakladatele a prvního opata sázavského kláštera, pravděpodobně kanonizovaného roku 1204, omezen na domácí prostředí. Vedle sv. Václava se sv. Prokop stal od konce 13. století obhájcem a patronem českého národa. Legendy nás zpravují o dvou desítkách zázraků převážně u světcova hrobu v sázavském klášteře a na základě jejich rozšíření a početnosti v 15. století se lze domnívat, že jistá úcta mu byla prokazována i v utrakvistických Čechách. Materiální svědectví o poutích přinášejí tři nalezené poutní odznaky s postavou sv. Prokopa, datované do konce 14. a 15. století.

Sv. Zikmund vstupuje do pantheonu českých světců jako poslední a jeho kult se šíří z iniciativy Karla IV., který roku 1354 a 1365 získal světcovy ostatky a vyhradil jim nově zřízenou kapli ve svatovítském dómě. Impulzy k jeho úctě vycházely i nadále z prostředí císařské rodiny. Přijetí nového světce českého nebe komentoval kanovník pražského kostela Beneš Krabice z Weitmile těmito slovy: *„A toto tělo svatého Zikmunda tam proslulo zázraky, jež, byvši nám dostatečným svědectvím věrohodných osob dosvědčeny a před námi potvrzeny, jsou vypsány níže. A o těchto zázracích svatého Zikmunda je v pražské sakristii zvláštní traktát neboli knížka.“* Originál tohoto souboru zázraků je zřejmě ztracen, zachoval se však zlomek opisu, obsahující přes třicet divů, které staly na přímluvu sv. Zikmunda.

Pro aktéry jednotlivých zázraků byl svatý Zikmund především nebeský lékař., na něhož se obraceli v tu chvíli, kdy už nemohli najít pomoc u ranhojiče nebo barbíře. Slepí, němí a chromí lidé přicházeli k jeho hrobu a po doteku a modlitbě nabývali zdraví. Nemalý rozruch vzbudilo zázračné vzkříšení novorozeněte ve vsi u České Lípy, které v noci na lůžku neopatrně zalehl jeho unavený otec. Spolu s manželkou se modlil ke třem svatým patronům a onomu novému, jehož jméno sice neznali, přesto však slyšeli, že byl před nedávnem přinesen a koná mnohé zázraky. A protože šlo o zázrak v našich zemích dosud neslýchaný, nařídili děkan a pražská kapitula děkanu lipskému a dvěma kněžím, aby provedli šetření na místě. Pověření duchovní jen potvrdili zázračné vzkříšení.

Tyto medicínské zázraky tvořící podstatnou část zápisů jsou doplněny divy, které zrcadlí soudobou sociální rozrůzněnost společnosti. Upomínají na oblíbené motivy středověkých legend, kdy světec vystupuje jako zastánce a obhájce nespravedlivě stíhaných a uvězněných. Příkladem budiž šťastný osud jakéhosi Velka z Nechanic na panství Lichtenburků, který byl za zločin odsouzen k trestu smrti. Když se dozvěděl o rozsudku, svěřil se do ochrany sv. Zikmunda a ještě v noci před popravou byl nalezen bez pout před vězením. Hynek Krušina ho přivedl ke hrobu, kde bylo vše pečlivě zapsáno a Velek propuštěn na svobodu.

O tom, jak plynulá může být hranice mezi zázračným a podivuhodným se dovídáme ze záznamu o řemeslníkovi z Nového Města pražského, který přišel obětovat sv. Zikmundovi svíci, aby mu pomohl zbavit se přemnohých červů, které se přemnožili v jeho domě a nahánějí mu nemalý strach. Světec zasáhl i v tomto případě.....

Závěr:

V raném a vrcholném středověku se poutní kult v Čechách v souladu se středoevropským vývojem vázal k hrobům a ostatkům světců, mezi nimiž zaujímal dominantní postavení sv. Václav, dále sv. Prokop a později sv. Zikmund. Od poloviny 14. století razila cestu novému proudu pozdně středověkého poutnictví rostoucí mariánská úcta, kulminující v Čechách na přelomu 14.–15. století výrazným kultem mariánských milostných soch a obrazů. První česká reformace přivodila dvousetletou náboženskou rozpolcenost země a ovlivnila vývoj poutnictví na několik století. A tak zatímco byly utrakvistické Čechy prosty poutního ruchu, v katolických částech země se v polovině 15. století objevuje několik poutních míst kvetoucích na přelomu 15.–16. století. V tomto ohledu katolické Čechy plně souzněly s vývojem v sousedních zemích a o zpoždění nebo stagnaci se podle mého názoru nedá hovořit. Tato místa navíc zcela nezanikají ani ve víru reformace 16. století a v počátcích protireformace jsou jako účinný nástroj manifestace katolické zbožnosti obnovována. Kontinuita vývoje se nejzřetelněji projevuje v severozápadních, západních i jižních Čechách, kde se luteránská reformace natrvalo úplně neprosadila, na rozdíl od severovýchodních a východních Čech, kde téměř dvousetleté utrakvisticko-reformační období vyhladilo jakoukoliv vzpomínku na možná předhusitská poutní místa.

Přednáška se uskutečnila 22. března 2007 v sídle Spolku Clam-Gallasově paláci v rámci cyklu Česko-německé vztahy v zrcadle poutnictví jako součást Německo-českého kulturního jara 2007.

„Obnova lesoparku Martinská stěna v Dobřanech“

Opatření č.: II.2.4.

Název opatření: Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

PARK MARTINSKÁ STĚNA— 10. ZASTAVENÍ

Procházka jírovcovým stromořadím ukrytém v lese

DŘEVINY JAKO BIOTOP

Dospělý strom není jen jedním organismem z širšího společenstva, ale je samostatným svébytným biotopem. Je zvláštní ekologickou nikou umožňující trvalou existenci celé pyramidy dalších organismů odkázaných na něj i na sebe navzájem. Strom nepo-skytuje dalším formám života jen nashromážděnou energii, ale je jim rovněž habitatem—obydlím. To znamená, že celá řada organismů je na strom odkázána nejen potravně, ale nachází zde i trvalý úkryt, strom se stává pro tyto organizmy životním prostře-dím, které vůbec neopouštějí. Míra (či síla) této vazby je pochopitelně různá, a jak už to v přírodě chodí, tvoří prakticky plynulou řadu, ve které lze rozlišit prakticky celou potravní pyramidu, tedy nejen ty organizmy, které sám živí svými listy, plody či dře-vem, ale poskytuje úkryt i organizmům z vyšších (někdy i nejvyšších) pater potravní pyramidy, které je sám základem.

Vytváření prostředí pro život organizmů v důsledku existence defektů na těle stromů.

RIZIKO	VYTVÁŘÍ PROSTŘEDÍ (PŘÍLEŽITOSTI)
1. **„hlavní" mrtvé dřevo**—riziko pádů	suché, slabší osluněné větve ve vrcholu koruny, typickými obyvateli jsou tesaříci
2. **malé dutiny horních větví koruny**—mohou vést ke zlomům	malé, osluněné dutiny v silnějších větvích ve vrcholu koruny, typickými obyvateli jsou ptáci, někteří netopýři a mohou zde být i hnízda sršní a vos
3. **velké dutiny kosterních větví**—mohou vést ke zlomům tíka)	velké dutiny v kosterních větvích s hnědou hnilobou—objevit zde lze ostrožkovité (*Therevidae*), kovaříky, chrousta mlynařík a či drobné sovy (sýčka, výrečka malého či puš-
4. **růst hub na větvích**—snížení pevnosti a potenciální pády	plodnice hub na kůře větví osidlují mnozí bezobratlí (*Xylophagidae, Solvidae, Mycetophagidae*)
5. **pahýly**—místo vstupu infekce, která může vést k dalším zlomům *Pyrochroa coccinea*)	pahýly po silných odlomených větvích—mají velký členitý povrch, který je významný pro růst některých hub, ale také pro řadu bezobratlých (červeňáček ohnivý—
6. **kůra infikovaná houbami**—houbové nádory mohou vést ke zlomu	kůra infikovaná houbami umožňuje existenci řady bezobratlých (*Xylophagidae, Solvidae, Mycetophagidae,*červeňáček ohnivý—*Pyrochroa coccinea*)
7. **nalomené větve**—velká pravděpodobnost selhání a pádu	nalomené větve, roztřepený lom poskytují velký prostor pro osídlení houbami a brouky
8. **tlakové vidlice**—statické oslabení, může vést k selhání (rozlomení) koruny	umožňují stavbu hnízd ptákům i veverkám, najdeme v nich drabčíky a hrobaříky a drobné moly
9. **vykotlané dutiny naplněné vodou**—skrytá hniloba může vést ke zlomu	dutiny a prohlubně naplněné vodou jsou osídleny nejen vířníky, ale i larvami dvoukřídlého hmyzu
10. **mízotok**—může být projevem poškození	poranění s mízotokem má své specifické obyvatele z řad bezobratlých (lesknáčkovití, pestřenky, bejlobytky a smutnice)
11. **stará jizva**—místo infekce—může vést k selhání kmene	uvolněná kůra kolem starých ran poskytuje úkryt štírkům, pavoukům i řadě brouků a jiných bezobratlých
12. **plodnice chorošů**—hniloba jádra může vést k oslabení	podhoubí chorošů připravuje jádrové dřevo kmene pro bezobratlé živočichy (bejlobytky, smutnice či drobní broučci z čeledi člunotvarcovitých—*Scaphidiidae)*
13. **obnažené dřevo**—může vést ke zlomu	obnažené dřevo umožňuje existenci hub i bezobratlých živočichů (červeňáček—*Pyrochroa sp.*, lesknáčkovití—*Nitidulidae*)
14. **oslabená (podkleslá) kosterní větev**—může vést ke zlomu	oslabená (podkleslá) kosterní větev předchází vzniku zlomu, který pak vytváří velký prostor pro houby a bezobratlé
15. **spadlé větve**—riziko pro chodce my	ulomené větve na zemi ve stínu se specifickým mikroklimatem umožňují nejen dokončit vývoj organizmů, které osídlily větev před pádem, vytvářejí úkryt pro další organiz-
16. **úder bleskem**—poškození (oslabení) dřeva a vstup infekce v místě poranění	poranění a popálení dřeva bleskem vytváří prostor pro ploštice a další bezobratlé (*Salpingidae, Platypezidae*)
17. **osídlení kořenů houbami**—může vést k selhání kořenů	poškozené kořenové náběhy s uvolněnou kůrou osidlují houby a bezobratlí (kůrovcovití, roháček, tiplice)
18. **bazální dutina kmene**—možný bod selhání	bazální dutina v kmeni poskytuje úkryt netopýrům i řadě hmyzu (červeňáček, roháček, tiplice)
19. **hniloba kmene**—může vést k selhání kmene	hniloba kmene umožňuje existenci ohrožených brouků (nosorožík, roháček) a pakomárů
20. **poškození kořenů zvěří**—proniknutí infekce a může vést k selhání kořenů	poškození kořenů zvěří umožňuje rozvoj měkké hniloby a osídlení ohroženým hmyzem (roháč, pestřenky, pakomáři)

Zdroj: Jaroslav Kolařík a kolektiv, Péče o dřeviny rostoucí mimo les, Vlašim 2003

Jírovec maďal

Popis

Dorůstá výšky až 30 metrů s kulovitou, mohutnou korunou a kmenem o průměru kolem 2 m. V mládí má hladkou tmavošedou borku, která je později černavá, na lomu červenohnědá a olupuje se v malých šupi-nách. Kvete v květnu až červnu, případně v červenci. Květy jsou uspořádány ve vzpřímených, hustých, bohatých až 30 cm dlouhých latách. Korunní lístky jsou zbarveny bíle se žlutými a červenými skvrnami. Na okraji jsou zprohýbané a brvité. Příbuzné druhy kvetou červeně či růžově. Pupeny jsou velké a lepkavé. Listy jsou vstřícné, dlanitě složené, pěti až sedmičetné, dlouze řapíkaté. Lístky jsou podlouhle obvejčité, nestejně zubaté, na rubu na žilnatině rezavě chlupaté. Mohou dorůstat délky 10 až 25 cm. Plod je až 6 cm velká, ostnitá, světle zelená tobolka s 1 až 3 tmavě hnědými semeny známými jako kaštany.

Oblast rozšíření

Původně pochází z malého prostoru v horách na Balkáně v jihovýchodní Evropě, z malé oblasti v severním Řecku, Albánii, Makedonii, Srbska a Bulharska. Dnes jej ale můžeme nalézt téměř všude (především v mírném pásu v Evropě), hlavně v parcích a zahradách, ale poměrně snadno i zplaňuje.

Stanoviště

Pěstuje se jako okrasná dřevina vhodná do uličního stromořadí nebo jako solitéra nebo i v lesích pro zvěř.

Užití

Kromě toho, že je strom hojně pěstován jako okrasná rostlina parků a alejí, používalo se barvivo, které obsahují jeho listy, kůra a slupky plodů, k barvení látek. Jeho nektar je bohatý na cukry, proto se jedná o důležitý strom pro včelaře. Nezralé plody obsahují saponiny, ve větším množství jsou jedovaté. Užívaly se v lidovém léčitelství pro výrobu mastí. Dřevo je využíváno ve stavebnictví a k výrobě nábytku. Využití dřeva v našich podmínkách nepřipadá v úvahu, protože starší stromy (v parcích) bývají napadené dřevokaznými houbami. Navzdory svému jménu je pro koně jedovatý.

Užívané části

Semeno, nebo také kaštan. Sbírá se od září do října po uvolnění semene z ostnaté tobolky. Kůra loupaná na jaře je bohatá na aesculin. Vůně semene je nepatrná a chuť hořká a štiplavá. Extrakt získaný ze semen jírovce je nažloutle šedý. V některých recepturách je užívanou částí rovněž květ a mladé listy.

Účinné látky

Hlavní obsahovou skupinou jsou triterpeny (až 10%), které souhrnně označujeme jako aescin. Aescin, jenž je zodpovědný za většinu účinku kaštanu, existuje ve třech variantách (a-aescin, b-aescin a cryp-toaescin). Z dalších podstatných flavonoidů potom quercetin, kaempferol a jejich deriváty. Aktivní látky získávané z plodů kaštanu v podobě extraktu jsou označovány jednotně jako (HCSE).

Zařazení

Cévní tonikum, antiflogistikum.

Prokázané účinky

Aktivní látky, získávané z kaštanu (HCSE), zvyšují odolnost vlásečnic a zlepšují žilní tonus. Současně působí protizánětlivě a urychlují vstřebávání otoků. Jírovec je velmi účinný při chronické žilní nedostatečnos-ti (CVI) a při léčbě křečhkých vlásečnic. Nové studie jednoznačně prokázaly účinnost jako žilního tonika. Aesculin obsažený v kůře jírovce snižuje propustnost vlásečnic a zvyšuje jejich odolnost. Těchto účinků se využívá k léčbě křečových žil. Velmi účinný je rovněž na hemoroidy. Klinické studie prokazují účinnost na tzv. „těžké nohy", noční křeče v nohách. Rovněž tlumí svědivost různých forem ekzémů. Urychluje vstře-bávání krevních podlitin a modřin. Účinný je na bolavé klouby a artritidy. Zlepšuje průtok krve v cévách, což pozastavuje srážlivost krve a působí proti vzniku trombů. Ulehčuje vylučování moči při zvětšené pro-statě. Vypíná pleť a působí na pokožku jako tonikum. Při vnitřním použití se doporučuje denní dávka 250 – 310 mg standardizovaného extraktu, což odpovídá až 100 mg aescinu. Komise E doporučuje kaštan k léčbě křečových žil.

Nežádoucí účinky

Při zevním použití je zcela neškodný. Rovněž u jírovce jsou zdokumentovány poměrně vzácně se vyskytující alergické reakce. Při vnitřním užití může vyvolat nevolnosti nebo křeče žaludku. Některé prameny hovoří o ztrátě koordinace, zvracení, průjmu a ochrnutí. FDA klasifikuje jírovec jako bylinu, která při vnitřním užití není bezpečná (podle některých pramenů jsou dokonce všechny části jedovaté).

Původ názvu

Jírovec pochází od jarý (v původním smyslu *hořký*). Maďal je z maďarského *magyal* = durman, který má obdobné bodlinaté plody.

Ohrožení

V posledních letech jsou kaštany v Česku a v celé Evropě ohrožovány klíněnkou jírovcovou, jejíž larvy parazitují v listech kaštanů a způsobují jejich předčasný opad.

Zdroj: Wikipedie

Broumovský jasan, autor fotografie: Standa.e at cs.wikipedia

Douglaska v Americké zahradě

Kořeny.

Jak málo jsme se jim věnovali. Vždyť přece nejsou vidět. Co kdyby i lidé měli kořeny jako stromy? Co kdybychom byli vrostlí do země od narození do smrti? Být vrostlí bez pohybu na jednom místě...

A přece své kořeny máme! Oč míň jsou vidět, o to jsou pevnější. Jsme vrostlí do země, v níž jsme se narodili, do kultury, v níž jsme vyrostli, do hodnot, v nichž nás vychovali, do přátel, které jsme během života potkali.

Náš kořenový systém je ještě složitější než kořeny stromů. Sahá od rodiny až po národ, od okolébavky až po hymnu, od Křišťanovy legendy až po Bohumila Hrabala, od knížete Václava po Seiferta. Jsme stejní jako stromy. Vkořenění do země, z níž pocházíme, do její kultury a tradic. Spojeni s domovem.

Zdroj: J. Turek, M. Hrušková , B. Ludvík: Paměť stromů

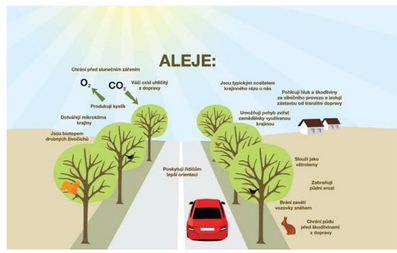

Zdroj: Arnika

Ohrožené aleje

Alej je definována jako oboustranné stromořadí lemující cestu.

Aleje obvykle spoluvytvářejí ekologicky a esteticky hodnotnou část krajiny, utvářejí její typický vzhled a zpravidla přispívají i k udržení její ekologické stability. Alej není nějakou obyčejnou řadou stromů—bývá tvořena jedním druhem stromů, stejného věku, vysazených ve stejné vzdálenosti od sebe vzá-jemně i od okraje cesty, s průhledy osovými i bočními. Aleje vytvářejí sled, často směřující ke kostelu, zámku či kopci, který zároveň dává celému rázu krajiny pohyb a dynamiku.

Aleje mají rytmus. Mají barvu, která se v průběhu roku mění. Aleje voní. Aleje zní šuměním stromů a zpěvem ptáků. Ovocné aleje mají svoji chuť. Aleje jsou nejenom součástí krajiny, ale také architektury. Vstupujeme do alejí, jako se vstupuje do vzpomínek. Pomalu a v jiném čase zbožných poutníků, for-manů v těžkých vozech, zámeckých slečen i vysloužilých vojáků vracejících se domů z dalekých bojišť.

Doba alejí nastala v našich krajích se 17. stoletím a nástupem baroka. Za první raně barokní kompozici, doprovázenou lipovou alejí se považuje spojnice Pražského hradu s Královskou oborou v Bubenči (dnešní ulice Pod kaštany). Do ryze volné krajiny vykročila v letech 1630—1634 čtyřřadá lipová alej směřující z Jičína, nově budovaného sídla severočeského panství Albrechta z Valdštejna, k letohrádku v Libosadě jako součást velkorysé barokní krajinářské kompozice. V barokní době došlo k zásadní plánovité změně rázu kulturní krajiny spojené s novým uspořádáním lesů, polí a luk, sídel, sakrální a užitkové architektury v extravilánu, prvních projevů průmyslu i alejí a parků. Tato změna byla umožněna tím, že celé velké regiony měly jednoho vlastní-ka, jehož architekt byl schopen plánovat v mnohem větším měřítku, než je možné dnes. Aleje pohledově uzavřely cesty před okolní krajinou, zvýraznily je a zviditelnily na velkou vzdálenost, aniž zabránily v pohledech do krajiny.

Krajinářská tvorba včetně alejí se stala v barokní i pobarokní době určitou módou nejenom mezi šlechtou, ale také při plánování poutních míst. Lidové krajinářství zabydlelo osídlenou krajinu křížky, božími mukami, solitérními stromy a také řadami venkovských alejí podél polí. Často slýcháme o kompo-nované barokní krajině, ale ta mnohdy vznikala spojováním a dotvářením různých krajinných plánů až v 19. století.

Po druhé světové válce nezbývalo při budování kolektivního zemědělství na aleje a kultivovanou kulturu krajiny dosti prostoru a až dnes začínáme pro-žívat jejich určitou renesanci. Základní konflikt ochrany alejí spočívá v tom, že aleje patří vlastníkovi pozemku, ale zároveň se na ně vztahuje silniční zá-kon, který umožňuje kácení dřevin. Jedna alej tak obvykle bývá v držení řady majitelů a právo či povinnost se o ni starat má nejenom obec či jiný majitel, ale také správa komunikací. Aleje kácíme z hlouposti a zištnosti, protože buď chceme prodat dřevo nebo ušetřit na správě komunikací.

Václav Cílek, Vojen Ložek a kolektiv: Obraz krajiny, Dokořán 2011

Unikáty mezi starými a památnými stromy Plzeňského kraje

Borovice nedaleko Lomu u Tachova, dosud nechráněná, je zdaleka nejsilnější borovicí lesní v ČR (o = 479 cm)

Douglaska tisolistá v Americké zahradě u Chudenic na Klatovsku je nejstarší a nejmohutnější českou douglaskou (o=554 cm, v = 35 m) a jednou z nejstarších v Evropě. Byla vysazena v roce 1842.

Javor pod Zelenou Horou (u Nepomuka) na jižním Plzeňsku je nejmohutnější památný javor stříbrný v ČR (o = 520 cm)

Pastýřova hruška v lese nad Únějovicemi na Domažlicku je podle tabulek nejsilnější památnou hruškou v ČR (o = 435 cm)

Fremuthova jedle na Domažlicku je druhou nejsilnější památnou jedlí v ČR (o = 387 cm)

Broumovský jasan na Tachovsku je třetím nejsilnějším jasanem ztepilým v ČR (o = 673 cm)

Mezi deseti nejmohutnějšími památnými smrky v ČR jsou dva stromy z Českého lesa. **Smrk pod Bukovou strání** na Tachovsku (o = 444 cm, v = 50 m) je současně nejvyšším stromem v kraji a patří mezi nejvyšší stromy v Čechách. O málo menší je **Smrk u zámečku** na Domažlicku (o = 429 cm, v = 45 m).

V osmi alejích je na Tachovsku chráněno 1396 stromů, což je republikový primát. Vůbec nejpočetnější alejí v kraji (a čtvrtou v ČR) je **Knížecí alej v** Ta-chově. Udává se, že v roste 481 stromů.

Mochovské modříny v klatovské části Šumavy představují krátké stromořadí, kde dva stromy (o = 410 a 398 cm) patří mezi nejsilnější modříny v ČR.

Jeřáb u Kosího potoka na Tachovsku je jediný chráněný jeřáb prostřední v ČR.

Nejsilnějším památným stromem Plzeňského kraje je rodová **Lípa u Zelených** v Mokrosukách. Její kmen dosáhl v obvodu 835 cm. Jen nepatrně slabší je **Malonická lípa** (o = 830 cm) u nedalekých Malonic. Oba stromy rostou na Klatovsku.

Zdroj: Památné stromy Plzeňského kraje, text: RNDr. Jaroslav Michálek

Vydal Krajský úřad Plzeňského kraje, odbor životního prostředí v roce 2006.

„Obnova lesoparku Martinská stěna v Dobřanech"

Opatření č.: II.2.4.

Název opatření: Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

sv. Erasmus

pomocník v nahromaděných emocích a utiskovaných vdov a sirotků, při bolení břicha a nemocech v dolní části těla; pa-tron námořníků

atributy: s mitrou, biskupskou berlou a kotevní cívkou, někdy také s ševcovským šídlem

svátek: 2. června

PARK MARTINSKÁ STĚNA— 11. ZASTAVENÍ

Pískovcový lom, kámen jako součást Dobřan

Pískovec

Pískovec zpevněný klastický sediment, jehož nejcharakterističtější složkou jsou zrna pískové frakce (tj. 0, 06 až 2 mm velké), jichž má být nejméně 25 % (podle jiných klasifikací 50 %). Z ostatních klastických složek bývá přítomen především jíl a silt, někdy i částice větší než 2 mm (zrnitost), úlomky schránek živočichů apod. Klasifikace pískovců je proto značně složitá a názvosloví nejednotné (opírá se především o klasifikační diagramy trojúhelníkového typu). Podle zrnitosti se rozlišují pískovce jemnozrnné, středozrnné a hrubozrnné (hranice zrnitosti jsou stejné jako u písku). Hlavními klasifikačními kritérii je složení klastických částic (stabilní či nestabilní minerální zrna, úlomky hornin), základní hmota (nejčastěji jílovitá), tmel (tj. druhotně vyloučená neboli chemogenní substance diagenetického původu, tmelící klastická zrna), příměs akcesorických minerálů, úlomků organických zbytků apod. Také vytřídění klastického materiálu a stupeň jeho opracování jsou důležitým znakem (viz tvar klastických částic). Pro klasifikaci běžných pískovců se u nás nejčastěji užívá trojúhelníkového diagramu, podle něhož hlavními typy pískovců jsou křemenný pískovec, arkóza a droba. Křemenný pískovec je složený z nejodolnějšího materiálu (především křemene), obsahuje jen malý podíl jílové nebo siltové frakce, tj. jde o horninu o vysokém stupni mineralogické i strukturní zralosti. Vzniká zejména rozpadem hornin bohatých křemenem a dlouhodobým opracováním a tříděním zrn, v jehož průběhu nestabilní (především měkčí) materiál byl rozrušen a jemnější frakce odplaveny. S křemennými pískovci se setkáváme hlavně tam, kde se dlouhodobě uplatňovala abraze zrn a jejich třídění, jako tomu bývá např. u plážových sedimentů (včetně pláží velkých jezer), nebo v pouštním prostředí (pískovce vzniklé zpevněním eolických písků). Také arkózy jeví vysoký stupeň strukturní zralosti (tj. jsou dobře velikostně vytříděné, obsahují jen malé množství jílovité základní hmoty), avšak mají nízkou mineralogickou zralost, neboť obsahují velice četná zrna nestabilních minerálů nebo úlomky nestabilních hornin (arkóz); nejčastější nestabilní složkou arkóz bývají živce; arkózy často vznikají při zvětrávání granitoidů. Přechodným typem mezi křemenným pískovcem a arkózou jsou arkózovité pískovce. Třetím vyhraněným typem jsou droby, jejichž charakteristickým znakem je nedostatek strukturní zralosti (vytřídění), v menší míře nedostatečná mineralogická zralost. Přechodným typem je drobovitý pískovec. V průběhu diageneze se z cirkulujících roztoků ukládaly minerální složky tmelící jednotlivá zrna (tmel), a to především v dobře propustných, tj. vytříděných psamitických sedimentech. Nejčastější bývá kalcitový nebo křemitý tmel (opálový, chalcedonový, křemenný). Křemitý tmel může tmelit křemenný písek, ale může také zatlačovat méně stálý tmel starší generace, např. kalcitový. Silicifikace tohoto druhu může vést v krajních případech až ke vzniku křemenců (nazývaných též ortokvarcity k odlišení od křemenců metamorfního původu neboli metakvarcitů). Protože křemenný tmel dorůstá na křemenná zrna, vznikají při nejvyšším stupni silicifikace křemence složené z mozaiky izometrických zrn, u nichž již často nelze rozeznat tvar původních zrn. Méně intenzívní silicifikací vznikají přechodné horniny nazývané pískovcovité křemence a křemencovité pískovce. Praktické použití pískovců je mnohem menší než písku a většinou o něm rozhoduje povaha tmelu. Nejodolnější jsou pískovce s křemitým tmelem, a proto nalézají poměrně časté uplatnění ve stavebnictví.

Text : Prof. Jan Petránek
Geologická encyklopedie, on—line
Autor aplikace: Petr Čoupek

V r. 1908 před 100 lety byla zahájena na katastru obcí Červený Újezd a Zbůch výstavba největšího a nejmodernějšího kamenouhelného dolu Západočeského báňského akc. spolku. Důl Austria jubilejní, protože byl jako 10. této společnosti. Důl měl 3 patra, dvě jámy – I. 800 m a II. 720 m hlub. V r. 1911 se již těžilo na jednu směnu. Těžba byla tehdy odhadnuta na 100 let, ale při její intenzitě skončila za 66 let. Nejvíce se vytěžilo v r. 1963. Názvy šachty se měnily podle režimů. Po r. 1977 začala likvidace, ukončena v r. 2000 vlečkou. ZUD a.s. vzniká v r. 1995 z bývalého ZUD. Po 100 letech zůstalo jen třídění lupku, výroba letku a práce se spec. mechanismy.

Těmito několika obrázky je připomenuta historie, která se nedá vymazat ze vzpomínek těch, kteří tam prožili kus svého života a ani z historie Zbůchu.

Fr. König a syn 01.07.2008

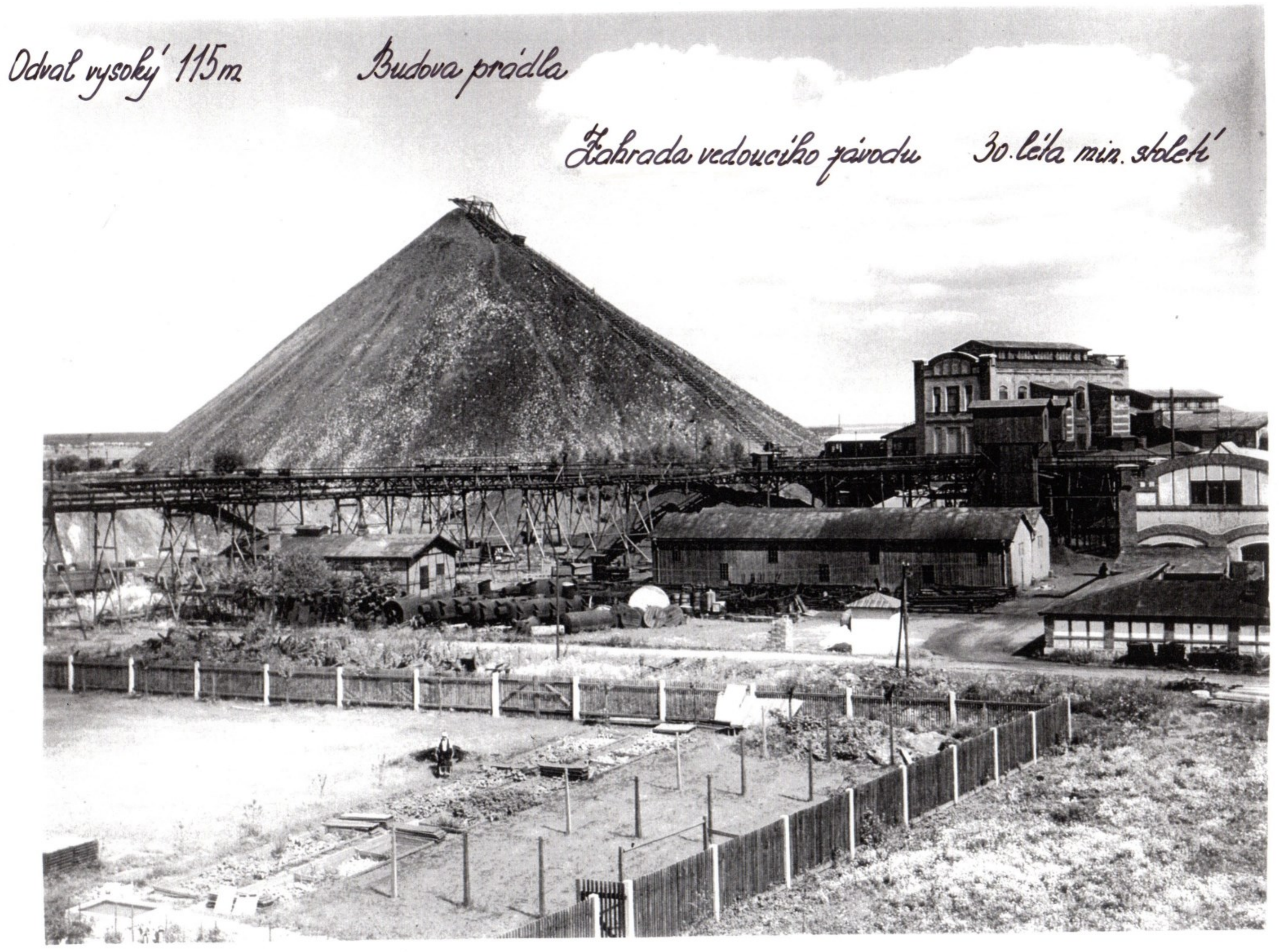

sv. Jiljí

pomocník při otevřených ranách a za odpuštění hříchů, při těžkých nemocech, neplodnosti, opuštěnosti a živelných pohromách

atributy: benediktýnský hábit, mitra, kniha, opatská berla, laň, šíp v hrudi nebo ve stehně

svátek: 1. září

Litické a dobřanské doly

Na Liticku, na Valše a na Dobřansku bylo mnoho šachtiček, které ani nejsou statisticky podchyceny. V této uhelné pánvi těžila zpočátku vrchnost — kníže Thurn-Taxis, hrabě Schönborn; před nimi zde těžil hrabě Waldstein. Nejdříve se těžilo blízko obce Losiné. Později vzniká Litické těžařstvo. Těží zde však i mnoho drobných majitelů na malých šachtičkách, jako byl Pancer, Fiala a mnoho dalších. V Liticích byly postaveny také pece na koks, protože se zde dobývalo kvalitní koksovatelné uhlí.

Kníže Thurn-Taxis zpočátku doloval na výchozech uhelných pánví. S rozvojem těžby uhlí se i těžba na jeho dolech modernizuje. Začíná hloubit hlubší šachty. V roce **1856** provedl důlní vrty u Líní a Litic a v hloubce asi 200 metrů navrtal mocné sloje. Založil na nich důlní celek **Mathilda**. Tento důl byl vyrubán v roce 1885. Další **důl Pomocný** byl vyhlouben v roce **1872**. V roce 1868 byl založen **důl Max Karel**, nazývaný havíři Max-šachta. Dosahovaly sem sloje radnické, které byly velmi kvalitní. Mocnost slojí byla místy až 2,50 m, ale uložení bylo nestejnoměrné. Dalším dolem Thurn-Taxise byl **Frisches Glück** na katastru obce Lhota. Těžba byla zahájena r. 1884. Těžní jáma byla spojena s lanovkou dlouhou 1250 m s dolem Max Karel, kde byla úpravna uhlí. Oba doly byly strojně vybaveny. Větrná **jáma Bouček** přiváděla čerstvé větry na důl Frisches Glück. Thurn-Taxis vyhloubil další jámu **Gutes Glück** (Dobré štěstí). V roce 1872 byla Thurn Taxisem postavena hornická kolonie v Liticích, kde byla i německá obecná škola, která sloužila ke germanizaci českých dětí. V kolonii bydlelo na osm set rodinných příslušníků horníků, pracujících na Thurn-Taxisových dolech.

Blízko dolu Max Karel existoval další důl, kde se říkalo „**Na inspekci**“. Další malé šachtičkv byly blízko bývalého mužského kláštera, ze kterého byly vybudovány bytové jednotky. Zbytky hald se vzrostlými porosty bříz jsou němými svědky dávného dolování kamenného uhlí v této uhelné pánvi.

Blízko Dobřan v Chlumčanech byla založena šachta **Eliška** v roce **1858** občanem J. Hlinkou. Jáma byla hluboká pouze 15 m a k dalšímu prohloubení za Hlinky nedošlo, i když tam bylo kvalitní uhlí. Majitel zřejmě neměl dostatek finančních prostředků. Podle inspekčních záznamů byla jáma v roce 1892 prohloubena a v hloubce 52 m byla nalezena spodní sloj o mocnosti až 6 m.

Po vyhloubení dolu Eliška se stal majitelem Herbert Tenschert. Rubání na dole stěžovaly nesnadné dolovací podmínky s mocnou vrstvou tzv. tekoucích písků

Zdroj: Zdař Bůh.cz
Ing. Radovan Kukutsch, Ph.D

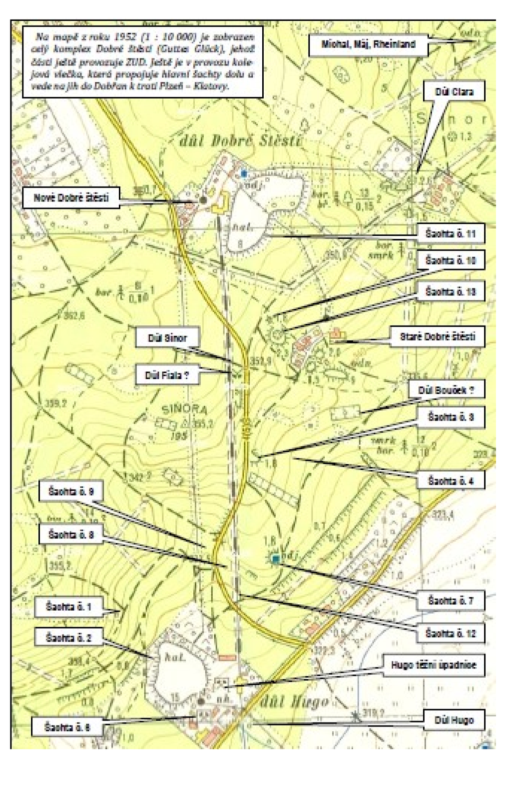

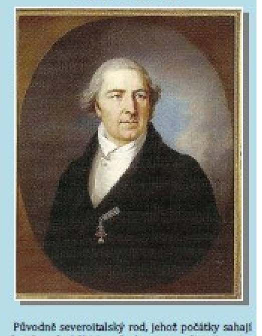

Thurn-Taxisové.

Původně severoitalský rod, jehož počátky sahají do 12. století. V 16. století provozovali poštovnictví mezi Vídní a Nizozemím a povýšili do šlechtického stavu. V Čechách se usadil **František Thurn**. Již jeden z jeho čtyř synů **Jindřich Matyáš Thurn** se proslavil jako velitel stavovského vojska v povstání proti králi v letech 1618 – 1620, poté odešel s Fridrichem Falckým a ve službách protestantské unie, Dánů a Švédů bojoval do roku 1640. V bitvě u Stínavy byl zajat Albrechtem z Valdštejna. V tomtéž století získali Thurnové v císařských službách hraběcí titul a roku 1681 získal Eugen Alexandr Thurn knížecí titul. V 19. století patřily k majetku české větve Thurnů Litomyšl, Loučeň, Dobrovice a Mcely. **Rudolf Thurn** (1833 – 1904) se projevil jako český vlastenec, psal do národoveckých listů a spolupracoval s K. J. Erbenem. Od roku 1880 působil jako generální prokurátor v Plovdivu, vzdal se knížecího titulu a sídlil v Troskově u Drážďan. Po roce 1945 Thurnové z českých zemí odešli. Přídomek Taxis vznikl spojením s italským rodem Torriani.

Řezenskou větev rodu proslavil **Maxmilián Anton Thurn-Taxis**, který si vzal za ženu Helenu Bavorskou (Nené), sestru císařovny Alžběty (Sisi). Tato větev patřila k nejmajetnějším v Bavorsku a vlastnila stále monopol na poštu. Od sňatku s Helenou používali řezenští představitelé rodu titul: Jeho Královská Výsost. Z této větve pocházel také **Karel Alexandr kníže Thurn-Taxis** (*1770 +1827), který roku 1822 zakoupil panství Chotěšov a angažoval se v místním důlním podnikání. Po něm i jeho syn **Maxmilián Karel** (+1871).

Západočeské uhelné doly, provoz Dobré Štěstí — Dobřany je otevřen úklonnou štolou.

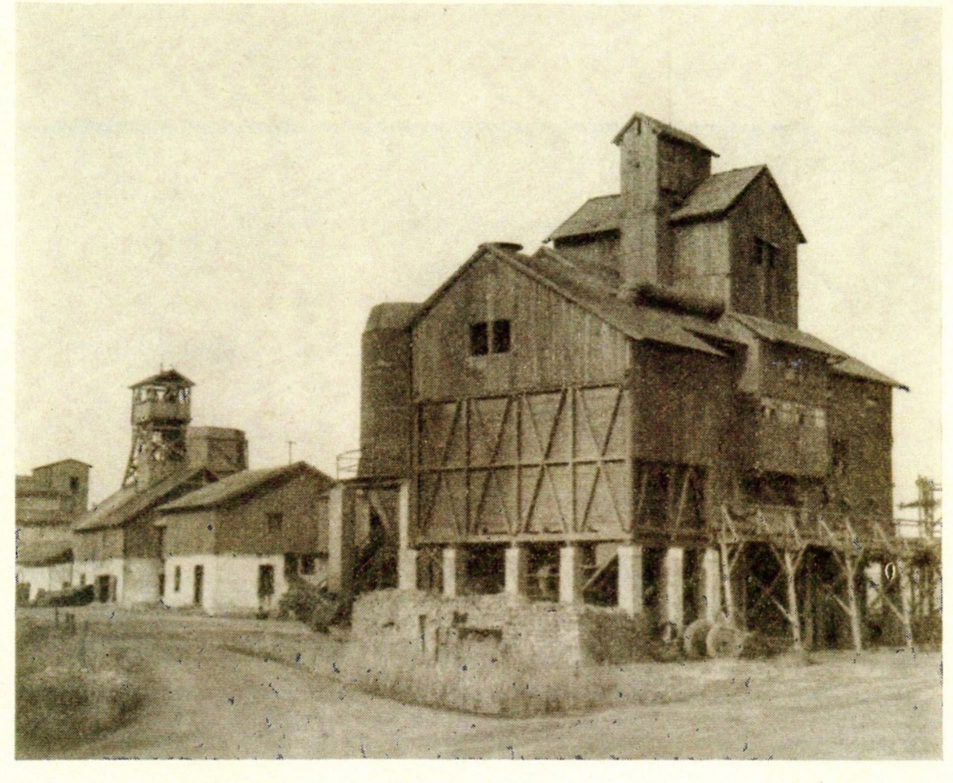

22. Důl Dobré štěstí v Dobřanech, který dosud těží.

Historie Západočeských uhelných dolů, ZUD Zbůch

Počátek těžby černého uhlí v Plzeňské pánvi se datuje do druhé poloviny minulého století. Jednalo se o malé doly v okolí Nýřan, Chotěšova, Zbůchu, Třemošné, Kaznějova a na Rokycansku, u Radnic, Stupna a Mirošova. V této době bylo v této oblasti v provozu několik desítek šachet a šachtiček.

V roce 1945 byl zřízen na základě dekretu prezidenta republiky a usnesení vlády národní podnik Západočeské uhelné doly, Plzeň. Do nového podniku byly začleněny majetkové podstaty 23 znárodněných podniků.

V roce 1951 se n. p. Západočeské uhelné doly rozčlenil na čtyři samostatné podniky: **Masarykův jubilejní důl** ve Zbůchu, **Masarykův důl** v Týnci, **Důl Krimich** v Tlučné a **Radnické doly** v Břasích. Základním problémem v této době bylo udržet doly v chodu i zvyšovat úroveň těžby, přesto, že některé malodoly bylo nutno likvidovat vzhledem k vytěžení zásob nebo pro neúnosnou ekonomickou náročnost jejich provozu.

Od 1. ledna 1956 byl podnik přejmenován na Západočeské uhelné doly, trust Plzeň a současně byl zřízen odštěpný podnik Stavební správa se sídlem v Týnci. K 1. červnu 1956 Západočeské uhelné doly přešly do správy kombinátu Kamenouhelných dolů v Kladně.

Zásadní změna v organizaci nastala dnem 1. října 1956, kdy dosavadní organizace v revíru byly znovu sloučeny v jeden národní podnik s názvem Západočeské uhelné doly, národní podnik ve Zbůchu, který se dále členil na pět závodů: **Důl Obránců míru** ve Zbůchu (dříve Masarykův jubilejní), **Důl Týnec** (dříve Masarykův), **Důl Krimich** v Tlučné, **Radnické doly** v Břasích a **Stavební správa Týnec**. Závod Důl Obránců míru ve Zbůchu tvořil jediný důl. Závod Důl v Týnci se skládal z Dolu v Týnci, Dolu Dobré Štěstí v Dobřanech a Dolu Eliška, později přejmenovaného na Důl Máj v Chlumčanech. K Dolu Krimich byl přičleněn Důl Marta v Nýřanech. Radnické doly tvořily Důl Matylda v Břasích a Důl Pokrok v Chomli.

Od 1. ledna 1963 byl zrušen závod Radnické doly a jednotlivé provozy byly v průběhu sedmdesátých let likvidovány. V letech 1979 až 1987 byl v této oblasti v provozu Lom Pokrok, kde bylo, jako určitá hornická rarita, dobýváno černé uhlí povrchovým způsobem.

V sedmdesátých letech byly dotěženy a likvidovány i další provozované velké doly, takže v 80. letech provozovaly ZUD k. p. již pouze Důl Antonín Uxa v Tlučné (nově otevřené ložisko Vejprnice z bývalého Dolu Krimich), Důl Dobré štěstí u Dobřan a již citovaný Lom Pokrok.

Od roku 1956 po začlenění do kombinátu Kamenouhelných dolů Kladno byly doly v Západočeském uhelném revíru spravovány a řízeny touto organizací. V roce 1958 byl tento kombinát zrušen a jeho majetek se všemi právy a závazky převeden do nové zřízeného Sdružení kamenouhelných dolů v Kladně. Rozhodnutím ministra paliv byla v roce 1976 zřízena místo tohoto sdružení hospodářská organizace Kamenouhelné doly, koncern, Kladno.

K 1. červenci 1970 byly rozhodnutím ministra paliv a energetiky Západočeské uhelné doly opět vyčleněny ze státního podniku KD Kladno a založen samostatný státní podnik Západočeské uhelné doly, Zbůch u Plzně. V této době byl v provozu již jen jediný činný důl Antonín Uxa v Tlučné, přejmenovaný v roce 1991 na Důl Krimich, a Důl Dobré štěstí u Dobřan, ve kterém byly na základě rozhodnutí vlády ČSFR o útlumu těžby černého uhlí zahájeny v roce 1991 likvidační práce. V současné době je likvidace Dolu Dobré štěstí i Dolu Krimich v Tlučné ukončena.

Zdroj: Zdař Bůh.cz Ing. Radovan Kukutsch, Ph.D

Zadní část dolu od vlečky v letech 1920 – 26.

Již v r. 1929 byla hlavní silnice před šachtou asfaltová.

Pohled z vlečky – rok 1925. Stojí pouze dva malé komíny – výška 65 m.

„Obnova lesoparku Martinská stěna v Dobřanech“

Opatření č.: II.2.4.

Název opatření: Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

PARK MARTINSKÁ STĚNA— 12. ZASTAVENÍ

Srdce parku, statný javor a údolí řeky Radbuzy

Javor mléč, dominanta prostoru

Jedná se o mohutný exemplář s obvodem kmene 311 cm (měřeno ve výšce 1,3 m), s mírným vychýlením osy kmene i koruny v důsledku konkurence okolního porostu.

Zdravotní stav:

Kořenový systém: bez viditelného poškození, negativní nález plodnic dřevokazných hub.

Kmen: na kmeni lze vidět defekt o průměru 20 cm, centrální dutina kmene, negativní nález plodnic dřevokazných hub.

Koruna: kmen se ve 4 m nad úrovní terénu rozvětvuje do dvou mohutných kosterních větví. Pohledově střední (terminální) větev nižšího řádu se jeví jako nevitální, v důsledku oboustranného odumírání (defektu) vodivých pletiv. V koruně výrazný stabilní pahýl se zatržením do kosterní větve. V koruně se dále nachází silné suché větve., včetně větví vyššího řádu s defekty a podélnými prasklinami. Tyto podélné praskliny vznikly působením torzního krutu.

V červenci 2012 došlo při silné povětrnosti k ulomení dvou větví. Následně bylo v září 2012 provedeno dendrologické ošetření stromu odbornou firmou.

Text: PROSTROM Bohemia .

Obecně:

Javor mléč (*Acer platanoides*) je druh stromu z čeledi mýdelníkovité. Javor mléč je statný, opadavý strom, dosahuje výšky 25 až 30 m. Stáří stromu dosahuje maximálně 300 až 400 let.

Vzhled

- *Koruna* je většinou pravidelná, kulatá a široká.
- *Listy* jsou vstřícné, dlouze řapíkaté, asi 10-15 cm dlouhé a téměř stejně široké, s 5-7 nestejně velkými špičatými laloky s tupými zářezy, dlanitoklané, dolní laloky jsou zřetelně menší než přední, protažené v řadu velmi tenkých a dlouhých zubů. Barva na líci je svěže až tmavozelená, matná, na rubu je světlejší, občas i modravě zelená. Utržený řapík mléčí. Na podzim listy mění barvu na žlutou.
- *Borka* starších javorů je mírně popraskaná, neodlupčivá a má tmavošedé zabarvení.
- Četné žlutozelené *květy* jsou uspořádány ve vzpřímených latnatých květenstvích. Rozkvétají dlouho před vyrašením listů a mizí až po olistění.

Plody jsou dvounažky, jejichž křídla svírají tupý úhel.

Výskyt

Javor mléč je hojný v listnatých lesích po celém území České republiky, velmi často je pěstován v parcích. Vyskytuje se však po celé Evropě. Původně se vyskytoval ve střední a východní Evropě, jeho přírodní areál se rozkládá od jihovýchodu Norska až na východ do Ruska. Roste ale i ve střední Itálii a na Balkáně.

Text: Wikipedie

Literatura

- Stromy, Knižní klub a Ikar Praha (přeloženo z německého originálu Bäume), 1995
- Příroda v ČSSR, Práce – nakladatelství a vydavatelství ROH, 1988

Autor fotografie:
Marek Velechovský

Autor fotografie:
Petr Vobořil

Mapa řek a říček Plzeňského kraje.
Autor: Křovíčko

Radbuza

Ač psána krátce, vyslovuje se dlouze, protože jde se 112 km o nejdelší vodní tok v Plzeňském kraji. Pramení v české části Českého lesa, nedaleko Závisti. Řeka protéká mnoha městečky jihozápadně od Plzně, např. Bělou nad Radbuzou, Horšovským Týnem, Staňkovem, Stodem či Dobřany. Na okraji Plzně je její tok přehrazen nepovedenou nádrží České Údolí, dále se mírně klikatí Plzní, aby střed města protekla uzavřena mezi kyklopské zdivo. Jejím významnými přítoky jsou Zubřina, Merklínka a především Úhlava.

sv. Vít

pomocník při získání nové životní energie a proti nástrahám falešného a zlého světa; patron mládeže

atributy: s kotlem vařící smoly, v němž stojí; u nohou lvi, na vodítku pes; někdy v ruce kniha, na níž sedí kohout, hermelínový plášť, biret na hlavě

svátek: 15. června

Příroda dala člověku rozum, aby se jí bránil, a srdce, aby se jí neubránil.

Jean Galbert de Campriston

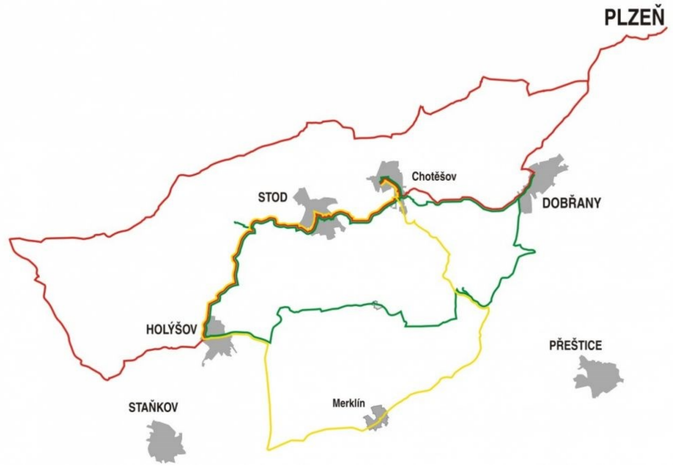

Červená trasa pro dálkové cyklisty

Délka: 95 km (z centra Plzně)

Náročnost: pro zdatnější cyklisty

Povrch: asfalt (65%), lesní a polní cesty (35%)

Výchozí místo: Plzeň

Plzeň – Dobřany – Vstiš – Chotěšov – Stod – Hradec – Holýšov – Kvíčovice – Štichov – Čečovice – Černovice – Jivjany – Hradišťany – Honezovice – Ves Touškov – Kotovice –Hoříkovice – Zbůch – Líně – Nová Ves – Lhota – Valcha – Plzeň

Trasa je určena těm, co zvládnou i větší vzdálenosti. Pokud se nerozhodnete zajet na Křížový vrch, čeká vás pohodová cesta zvlněným terénem bez větších kopců s návštěvou všech větších měst mikroregionu a jejich zajímavostí.

V Dobřanech projedete po starém kamenném mostě přes řeku Radbuzu a můžete ochutnat nefiltrované pivo z místního minipivovaru nebo navštívit barokní kostel sv. Víta s dvoustranným oltářem uprostřed chrámové lodi, jedinečné stavby Jakuba Augustona ml. Ze Vstiše do Mantova pojedete nivními loukami po polních cestách. V Mantově stojí za to zajet k dřevenému srubu, který činí na mostním sloupu uprostřed řeky několik metrů nad vodní hladinou jako chaloupka na muří nožce. Nejlépe je vidět od jezu. Ve Stodě jeďte pomalu, abyste neminuli informační tabule naučné stezky, za řekou pak projedete přímo kolem budovy Staré pošty, kde prý při svém tažení přespal generál Suvorov. Kolem řeky a pak po silnici dojedete do Hradce, kde za horkého dne rozhodně nevynechejte zajížďku na koupání v lomu. Cesta do Holýšova pak vede většinou mimo silnici, např. i kolem Hradecké skály. V Holýšově můžete zastavit na něco dobrého k jídlu v jedné z restaurací nebo v cukrárně, kolem které trasa projíždí. Další zajímavost je k vidění v Čečovicích. Gotický cihlový kostel sv. Mikuláše je pozoruhodný svým reliéfním zdobením na fasádě, což v Čechách není běžné. Na křižovatce ve Vsi Touškov budete možná chvíli sledovat ovce ve výběhu. Až do Zbůchu se můžete kochat výhledem do krajiny kolem. Na kraji Zbůchu se setkáte s pozůstatky těžby – hornickými domky, minete budovu firmy AVOKÁDO a nejspíš zahlédnete velkou haldu, jako pozůstatek po zdejší těžbě. Až do Líní vede trasa po polní cestě. Táty i kluky přiláká letadlo MIG 19, které tu tvoří památník letcům na křižovatce, kde budete zatáčet. Z Líní vede pěkná lesní cesta do Nové Vsi a pak na Plzeň.

Zelená trasa pro pohodové cyklisty

Délka: 45 km

Náročnost: pro méně zdatné cyklisty

Povrch: asfalt (65%), lesní a polní cesty (35%)

Výchozí místo: Dobřany

Dobřany – Dnešice – Halter Valley – Přestavlky – Dolní a Horní Lažany – Líšina – Holýšov –Hradec – Lisov – Stod– Mantov – Chotěšov – Metálka – Vstiš – Dobřany

Trasa je určena těm, kterým stačí kratší nenáročný výlet na kole. Začíná v Dobřanech, kam s kolem můžete dojet i vlakem a provede vás krajinou kolem Křížového vrchu, dominanty mikroregionu.

Projedete se po klidných silnicích i lesních a polních cestách, kde stěží potkáte auto. Z Dobřan vyjedete kolem psychiatrické léčebny ke chlumčanské kaolince. V obou areálech si všimněte krásných starých vodárenských věží, které budete mít stejně jako bývalý kaolinový důl. Ze Dnešic musíte vyjet směrem na Černotín (u hřbitova doprava) k westernovému městečku Halter Valley. Když budete mít štěstí, bude se tu konat rodeo, pokud ne, tak samotná prohlídka městečka je zážitkem, kdy na vás dýchne kouzlo Divokého západu.

Pak dojeďte k nejbližší křižovatce ve směru na Černotín a na ní odbočte doleva na Přestavlky. Odtud vás čeká příjemný úsek po úzké asfaltce přes Dolní a Horní Lažany do Líšiny. V Horních Laženech před odbočením můžete zastavit a pokochat se vyhlídkou do krajiny ve stínu stromů u cesty. Sjezd přes Maškrov do Líšiny patří k nejkrásnějším úsekům cest pro cyklisty v regionu. Z Líšiny trasa pokračuje do lesa, na jehož kraji je půvabné Líšinské jezírko s leknínv. Rozhodně zastavte a prohlédněte si je. Na lesních cestách před Holýšovem sledujte dobře značení, které vás kolem cukrárny dovede až do centra města. Do Hradce pojedete nejdříve po silnici, za železničním přejezdem se trasa napojí na polní cestu.

Pokud se chcete vykoupat v hradeckém lomu, musíte na křižovatce v Hradci odbočit vlevo a vydat se po cestě proti proudu potoka. Po koupání můžete využít občerstvení na břehu lomového jezírka s krásně čistou vodou. Ve Stodě budete projíždět kolem budovy Staré pošty, kde prý při svém tažení přespal generál Suvorov. Za lávkou pak jeďte pomalu, abyste nepřehlédli informační tabule naučné stezky. Před Mantovem stojí za to zajet k dřevenému srubu, který činí na mostním sloupu uprostřed řeky několik metrů nad vodní hladinou jako chaloupka na muří nožce. Nejlépe je vidět od jezu. Z Mantova dojeďte k Chotěšovskému klášteru, dominantní stavbě, která majestátně shlíží na nivy řeky Radbuzy. Prohlídku kláštera je dobré domluvit předem. Zpátky do Dobřan pojedete zase přes Vstiš, klidnými loukami u Radbuzy.

V Dobřanech můžete ochutnat nefiltrované pivo z místního minipivovaru nebo navštívit barokní kostel sv. Víta s dvoustranným oltářem uprostřed chrámové lodi, jedinečné stavby Jakuba Augustona ml. Jen kousek od náměstí naleznete starý kamenný most přes řeku Radbuzu a můžete si udělat fotografii na památku s kostelem sv. Víta v pozadí.

Délka: 41 km

Náročnost: pro zdatnější cyklisty

Povrch: asfalt (65%), lesní a polní cesty (35%)

Výchozí místo: Stod

Stod – „chaloupka“ – Mantov – Černotín – Halter Valley – Dnešice – Soběkury – Merklín –Na Radosti – Háj – Výtůň – Holýšov – Hradec – Stod

Trasa je určena těm, kteří se chtějí kromě jízdy na kole také zastavit na zajímavých místech atraktivních pro děti. Vede zvlněným terénem, ale pořádným kopcům se vyhýbá. Začíná ve Stodě, kam s kolem můžete dojet i vlakem a provede vás krajinou pod Křížovým vrchem přes chaloupku uprostřed řeky, westernové městečko i ranč, s možnou zastávkou na koupání v oblíbeném hradeckém lomu.

Projedete se po klidných silnicích i lesních polních cestách, kde stěží potkáte auto. Ze Stoda vyjedete kolem Staré pošty, kde prý při svém tažení přespal generál Suvorov. Za lávkou přes Radbuzu zastavte u informačních tabulí naučné stezky, odkud vás trasa dovede na pěšinu kolem řeky a poté na silnici. Hned po pár zatáčkách odbočte vlevo k chatové osadě, kde na konci cesty, kudy vedla dříve železniční trať, uvidíte dřevěný srub, který činí na mostním sloupu uprostřed řeky několik metrů nad vodní hladinou jako chaloupka na muří nožce. Nejlépe je vidět od jezu.

Z Mantova dojeďte k Chotěšovskému klášteru, dominantní stavbě, která majestátně shlíží na nivy řeky Radbuzy. Prohlídku kláštera je dobré domluvit předem. Pak pokračujte přes Losinou a Černotín k westernovému městečku Halter Valley. Když budete mít štěstí, bude se tu konat rodeo, pokud ne, tak samotná prohlídka městečka je zážitkem, kdy na vás dýchne kouzlo Divokého západu. Dojeďte do Dnešic, kde u krásně opraveného kostelíka se zlatě se třpytící korouhvičkou odbočte doprava a pokračujte po cyklotrase číslo 3. Po levé straně budete míjet malou kapličku v plotě mezi dvěma lipami.

Ze Soběkur do Merklína to je přes kopec, ale nenechte se zlákat sjezdem až na náměstí. V poslední zatáčce uberte a prohlédněte si kostel sv. Mikuláše se zlatě zářící berlou a tradiční čepicí nad vchodem i na věži. Až ke křižovatce U zeleného háje dojedete po silnici, zde odbočíte doprava na pěknou lesní cestu. Sledujte dobře značení, které vás kolem cukrárny dovede až do centra Holýšova. Do Hradce pojedete nejdříve po silnici, za železničním přejezdem se trasa napojí na polní cestu.

Pokud se chcete vykoupat v hradeckém lomu, musíte na křižovatce v Hradci odbočit vlevo a vydat se po cestě proti proudu potoka. Jen o kousek dál, v Lisově, naleznete ranč, kde můžete přesednout na koně, nebo se jen pokochat pohledem na tato krásná zvířata. Cesta z Hradce vede až před Stod po silnici, pak se stáčí doprava na louky u Radbuzy, po kterých dojedete až do centra Stodu.

Text od: KANCELÁŘ MIKROREGIONU RADBUZA
Nám. T.G.M. 1
334 41 Dobřany

„Obnova lesoparku Martinská stěna v Dobřanech“

Opatření č.: II.2.4.

Název opatření: Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

PARK MARTINSKÁ STĚNA— 13. ZASTAVENÍ

U pomníku Hermanna Lönse

Dějiny okrašlovacích spolků

Společenské pozadí
Vztah lokální komunity k místnímu kulturně historickému dědictví se jako veřejný zájem formuje od druhé poloviny 19. století v podobě okrašlovacích spolků. Historickou éru okrašlovacích spolků ohraničuje rok 1861, kdy byl založen první spolek v Kutné Hoře, a rok 1951, kdy byly spolky donuceny k zániku. Dalším určujícím mezníkem je založení Svazu českých spolků okrašlovacích v království českém roku 1904. V roce 1880 existovalo 28 českých okrašlovacích spolků, v době založení svazu jich bylo 237. Maximálního počtu 402 spolků bylo v českých městech dosaženo k roku 1913.

Důvody vzniku okrašlovacích spolků odpovídají obecným okolnostem formování spolkové činnosti. Prakticky vychází ze sociálních norem a legislativních možností daného historického období. Vznikají mimo státní nařízení a úřední direkci tzv. zezdola z lidské potřeby „sdružovat se a sbližovat se s lidmi v různých ohledech blízkých k aktivnímu prožití volného času, zaměřenému na společností pozitivně hodnocené cíle“. Vytvářejí prostor pro zájmovou činnost a volnočasové aktivity.

„Co značí okrašlovati?“
Okrašlovací spolky vznikaly převážně na malých městech. V druhé polovině 19. století jim šlo zejména o udržování čistého prostředí malých měst a jejich vylepšení ozeleněním. Sílící nespokojenost s „obrazem kraje“ dostala své vyjádření krajinného rázu, důležité kategorii ochrany domoviny. Ačkoliv ne vždy se názory a praxe ochrany domoviny a památkové péče shodovaly, přinejmenším motiv k činnosti měly shodný. Programovým úkolem ochrany domoviny podobně jako památkové péče bylo působit preventivně a již nastalou disharmonii napravit. Okrašlovací spolky se v tomto směru staly prostředníkem mezi odborníky a veřejností s ambicí zvyšovat „estetický smysl obyvatel“. Úsilí „okrašlovati“ čili „činiti něco krásným, vkusným“ se odvíjelo ve dvou rovinách. V širším smyslu na úrovni krajiny jako lokálně pojatého životního prostředí, v němž se vývoj přírody snoubí s historií člověka. Též ale v prostředí obklopujícím člověka bezprostředně při jeho práci, společenském i soukromém životě. Tedy v úzce vymezeném domově.

Inspirací se stali dva autoři, kteří ve snaze po zušlechtění individuálního života hledali cesty, jak široké veřejnosti zpřístupňovat umění a jak v ní rozvíjet vlastní tvořivost. Spisovatel a kritik John Ruskin se přes své vysoké akademické vzdělání snažil šířit umělecké cítění i v nižších společenských vrstvách. Inicioval založení dílen v chudých čtvrtích Manchesteru, v nichž se staré použité věci určené k vyhození znovu zpracovávaly na vkusné umělecké předměty, finančně dostupné pro nejširší obyvatelstvo. Německý pedagog a estetik Alfred Lichtwark se snažil zprostředkovat umění laické veřejnosti bez hlubšího vzdělání. Pořádal výklady uměleckých děl, a to i pro mládež od 12 let. Poskytl odbornou i organizační záštitu lokálním „diletantským“ výstavám pořádaným od roku 1893 Společností přátel umění v Hamburku. Byl na nich vystavován široký sortiment domácích výrobků hamburských samouků jako kresby a keramická dílka, výšivky, rukodělné výrobky z kůže, bytové doplňky ze dřeva nebo květinové dekorace.

Zdroj: Dana Zajoncová, Kulturně historické dědictví v péči místních komunit

Odsun Němců z Dobřan

Svatoslava Marková

České země v předválečném období tvořilo etnicky nejednotné obyvatelstvo, mezi největší etnika patřili Češi, Němci a Židé. Soužití těchto etnik se sice nedá označit za zcela harmonické, vždy zde vznikaly třecí plochy, nicméně lze hovořit o vztahu, který umožňoval vzájemné soužití. K vyostření vztahů došlo zejména po vzniku samostatného Československa v roce 1918. Němci si představovali, že hraniční území, které je jimi nejvíce obydleno, připojí k nově vzniklému Rakousku a Výmarské republice. Na základě tohoto kroku poté vznikne jednotný německý stát. Dne 21.10.1918 německé obyvatelstvo vyhlašuje svůj vlastní stát. Vznikly tak čtyři oblasti—Deutschböhmen, Sudetenland, Böhmerwaldgau a Deutschsüdmähren. Mezi nejvýznamnější patřila provincie Deutschböhmen, do jejího území patřily také obce stříbrského okresu, tedy i Dobřany. Celá situace byla nakonec vyřešena vojensky, české pohraničí obsadilo československé vojsko a zjednalo pořádek. I přesto se ovšem situace celkově neuklidnila, docházelo k německým manifestacím a incidentům s armádou, které vyústily až do ztrát na životech. Počty mrtvých se odhadují na 53—55 osob v sudetských oblastech. I přes veškerý nesouhlas německé menšiny se sudetské oblasti staly nedílnou součástí Československa. V nově vzniklé republice byly stále patrné národnostní antipatie mezi oběma národy, vedlo k nim mimo jiné i stále intenzivnější osidlování dosud německých oblastí českým živlem z vnitrozemí. Stejná situace nastala i v Dobřanech, kde původně většinové německé obyvatelstvo bylo postupně převýšeno obyvateli české národnosti. Již v roce 1921 získalo české obyvatelstvo v Dobřanech početní převahu nad obyvatelstvem německým. Růst českého obyvatelstva v Dobřanech se dá vysvětlit vybudováním rozsáhlého areálu Zemského ústavu pro choromyslné jižně od města v letech 1876—83. Ústav se stal místem, kde pracovali převážně lékaři a zdravotnický personál české národnosti. Nárůst počtu českých obyvatel byl dále spojen i se stěhováním českých stavebních dělníků a horníků v rámci těžební oblasti Nýřany.

Výhodou Československa v jeho raném období byla silná koruna a oživená ekonomika. Významné bylo zejména období kolem roku 1926, kdy Československo, oproti Německu, procházelo obdobím prosperity. Hospodářská situace a stabilizace poměrů vedla i k utlumení národnostních otázek a radikalismu. Zvratem v česko-německém soužití se stala celosvětová hospodářská krize, která neblaze ovlivnila zejména pohraniční oblasti, v nichž byl kladen důraz na lehký průmysl orientovaný na vývoz. Důsledkem byla velká nezaměstnanost. V roce 1931 dosahovala až 19,2 % v okresech zcela německých a těch, kde české obyvatelstvo tvořilo pouhých 20 %. Pro srovnání ve vnitrozemí Československa vzrostla nezaměstnanost ve stejné době na pouhých 9,16 %. Ekonomické problémy vedly k nárůstu nacionalismu u Němců a vzniku radikálních stran. Vzápětí vzrostla popularita Sudetoněmecké strany (SdP) Konrada Henleina, k níž přispěla jak likvidace jiných německých stran za použití nátlaku, tak propaganda odvolávající se na prosperující Německo pod vedením Adolfa Hitlera. Nedílnou součástí propagandy SdP bylo i násilí vůči jinak smýšlejícím jednotlivcům. Důsledky na sebe nenechaly dlouho čekat. Právě na základě využití německé menšiny a zvěstí o sudetských Němcích trpících v Československu došlo k podepsání Mnichovské dohody, což vedlo k odstoupení přibližně 41 100 km2, tedy asi jedné třetiny státního území, které obývalo 4 879 000 obyvatel, z toho 600 000—700 000 Čechů. V důsledku Mnichovské dohody bylo vyhnáno nebo nuceno uprchnout asi 200 000 lidí, z toho 70 % Čechů, 20 % Židů a 10 % německých antifašistů.

Rovněž Dobřany patřily mezi obce obsazené říšsko—německými vojsky, a to i přesto, že v Dobřanech převládalo české obyvatelstvo. Dobřany bylo v roce 1938 nuceno opustit několik českých rodin. Z pamětní knihy města Dobřany se dozvídáme o šedesátidvou rodinách, kterým po roce 1945 byly navráceny majetky opuštěné v roce 1938. Další osudnou událostí se pro Československo stalo vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava. Protektorát ukončil období tzv. Druhé republiky, vpád německých vojsk do země dovršil agresivní politiku Německa vůči bývalému Československu. Období druhé světové války poznamenalo i život v Dobřanech. Za prvé byly Dobřany přejmenovány na Wiesengrund, za druhé došlo k zavedení přídělového hospodářství, vedle kterého se rozvinul černý trh. Lidem ve městě zhoršovalo život i zásobování německých vojáků a odvody do armády. Například jen v únoru 1942 bylo odvedeno 22 chlapců zařazených do vojenské služby. Pro válečné potřeby byl v Dobřanech v březnu roku 1940 vybudován tábor sloužící válečným zajatcům. Pro nejrůznější pracovní činnosti byli využíváni polští zajatci, volyňští Němci aj. Také pokračovaly práce na dostavbě kanálu vedoucího z Vysoké do řeky Radbuzy, přičemž práci vykonávali francouzští zajatci. V Dobřanech bylo také umístěno 500 besarabských Němců ubytovaných v lágru. Němci byli určeni pro NSDAP, převážně k pracovnímu nasazení. V důsledku náletu 16.—17. dubna roku 1943 utrpěly Dobřany rozsáhlé škody. Město bylo nejvíc poškozeno v jihovýchodní části, kde se nacházel Ústav pro choromyslné a vojenská kasárna. Ušetřeno ovšem nezůstalo ani vnitřní město. Podle Pamětní knihy při bombardování zahynulo více jak 1000 vojáků a 250 civilistů, včetně pacientů v Ústavu pro choromyslné. Jako příčina bombardování Dobřan se uvádí několik důvodů. Tím nejpravděpodobnějším se zdá být tvrzení, že nálet původně mířil na Škodovy závody, přičemž bomby byly omylem shozeny již před Plzní, tedy právě v Dobřanech. S blížícím se koncem války do Dobřan přicházelo stále více německých jednotek z východu. Jejich cílem bylo uprchnout před sovětskou armádou a nechat se zajmout Američany. K osvobození Dobřan došlo dne 6. května 1945, a tím způsobem, že představitelé německé policie slavnostně předali město důstojníkům americké armády. Šestitisícová posádka Dobřan byla zajata bez jediného výstřelu. Informace o Němcích v Dobřanech se dozvídáme hlavně z Pamětní knihy MěNV Dobřany z let 1945—1968. Písemné záznamy o odsunech Němců z Dobřan se nedochovaly a jmenné záznamy jsou neúplné. Nové informace o odsunu z Dobřan přináší i Karel Kašpar ve své knize *Dobřany* 1243—1998, ovšem jak je jeho zvykem, neodkazuje na zdroje svých informací. Německé obyvatelstvo v Dobřanech lze na konci války rozdělit do několika skupin—na německé obyvatelstvo města a okolí, na německé vojáky a válečné zajatce. V Dobřanech byli také soustřeďováni němečtí uprchlíci, které Američané předali na podzim 1945 do kompetence čs. úřadů. Poválečnou situaci Němců v Dobřanech lze pokládat za poměrně stabilizovanou. K větším potyčkám zde nedocházelo, což lze přičíst i malému počtu českého obyvatelstva. V květnu 1945 žilo v Dobřanech pouze 738 Čechů. V Dobřanech nedocházelo k tzv. divokým odsunům a rovněž se zde ve větší míře neodehrávaly násilné potyčky směřované proti Němcům. Tyto skutečnosti byly zapříčiněny působením americké armády v Dobřanech. Nelze ovšem tvrdit, že situace byla naprosto poklidná. I zde se odehrávaly ozbrojené akce prováděné příslušníky revolučních gard a americké armády. Zatýkáni byli představitelé německé armády, hlavně SS—oddílů rozmístěných v okolních lesích. Celkem zde bylo zatčeno 116 nacistických funkcionářů, kteří byli předáni soudu v Plzni. V Dobřanech se koncentrovalo velké množství válečných zajatců, jejichž počet vzrostl až na 10 000. Zajatci byli ubytováni takřka ve všech volných prostorách města. Zároveň jako sběrné středisko fungovaly i prostory Psychiatrické léčebny. Zajatci se nacházeli rovněž na náměstí a postupně byli přesunuti za město a následně do sběrných středisek. Většina zajatců z Dobřan směřovala do sběrného tábora ve Stříbře. Němečtí obyvatelé původem z Dobřan byli na konci války vyzváni, aby vyvěsili bílé vlajky na znamení míru. Zároveň se v Pamětní knize Dobřan uvádí, že němečtí pekaři odmítli péct chleba, a není zde ani opomenutá zmínka o rozhořčení, které bylo u Čechů vyvoláno pozitivním postojem amerických vojáků k Němcům a zejména Němkám. Na základě ústavního dekretu č.71/1945 Sb., o pracovní povinnosti osob, které pozbyly československého státního občanství, byla Němcům uložena pracovní povinnost. Přesto, že pracovní povinnosti podléhali muži od 14 do 60 let a ženy od 15 do 50 let, můžeme se v archivních záznamech setkat se záznamy o práci dívek, které dosud nedovršily patnáctého roku věku. Podle Pamětní knihy vykonávali Němci pracovní povinnost každou sobotu odpoledne, převážně byli využiti na výstavbu tří okresních silnic. Rovněž došlo k vyzdvižení zbytků pomníku sochy Mistra Jana Husa, který v říjnu roku 1938 strhli Němci do Radbuzy. V plukovních novinách vydávaných americkou armádou v Dobřanech nazvaných *The Brassard* se uvádí následující: *„Mnoho lidí by jistě zajímal důvod obrovského srocení všech německých pracovníků (….)* V roce 1938 *Němci strhli jeho sochu* (Jana Huse) *a hodili ji do řeky Radbuzy. Češi usoudili, že Jan měl dost času vychladnout, a rozhodli se opět ozdobit náměstí jeho přítomností. Monument však nebyl k nalezení. Jeho zbytky jsou nyní za katolickým kostelem v Dobřanech a zůstanou tam, jako památka pravděpodobně na mnoho půchýřů, které si při tom lidé udělali na rukou.“*

S blížícím se koncem války v Evropě rostly počty migrantů, údajně bylo na jaře na útěku patnáct milionů lidí. Z východu utíkali Němci před postupující Rudou armádou, již za války bylo v Dobřanech ubytováno přibližně 5 000 německých uprchlíků z pruského Slezska. Evakuacemi trpěli zejména ženy, děti a starci, neboť muži byli rekrutováni do německé armády. Odsun německého obyvatelstva byl dlouho připravovaným procesem, který pocházel již z válečného období. Průběh přemístění velkého počtu německého obyvatelstva se několikrát, až do jeho skutečné realizace, pozměňoval. Organizovaný odsun Němců se uskutečnil na základě dekretů prezidenta republiky, které byly připravovány v průběhu války exilovou vládou v Londýně. Nutno dodat, že nebyl vydán ani jeden dekret, jenž by přímo rozhodoval o odsunu Němců. Dekrety se dotýkaly otázek státního občanství a majetku osob německé a maďarské národnosti. Neřešily konkrétní provedení transferu, k tomu byla užita až vládní nařízení a předpisy Ministerstva vnitra a Ministerstva národní obrany. Odsun německého obyvatelstva se odehrával ve dvou fázích—první fází je neorganizovaný divoký odsun bezprostředně po ukončení války, druhou poté organizovaný odsun započatý koncem roku 1945. Celkem v období let 1945—1947 bylo vysídleno 2 916 000 osob.

Obyvatelé německé národnosti z Dobřan byli většinou koncentrováni ve sběrném středisku zřízeném v prostorách léčebny pro choromyslné. O podobě tohoto tábora se dozvídáme zprostředkovaně od doktora Quida Knappa, jednoho z bývalých ředitelů Psychiatrické léčebny v Dobřanech, který do Dobřan přišel právě v prvních poválečných dnech roku 1945: *„Vždyť od roku 1938 byla dobřanská léčebna na území zabraném Němci a bylo známo jen to, že jsou tam němečtí pacienti, lékaři i personál, ústav, že je silně poškozen bombardováním a že je v něm dosud tábor, hlídaný a spravovaný americkou armádou….Opraveno a uklizeno bylo jen to nejnutnější, aby byl možný vůbec nějaký provoz. Upotřebitelné části budov byly od zřícenin provizorně odděleny hrubými stěnami z cihel. Na prázdném prostranství v jihovýchodní části ústavu byly dlouhé dřevěné baráky, tuším celkem pět, v nichž byli umístěni běženci pod dozorem Američanů.“*

První transfer Němců z Dobřan a okolí proběhl 2. října 1945. Jednalo se o transport Němců na zemědělské práce do vnitrozemí. Akce byla zahájena ve čtyři hodiny ráno a zúčastnilo se jí veškeré české mužské obyvatelstvo. Tento transport se týkal 230 rodin o počtu 556 osob. Rodiny, kterých se transport týkal, byly vyrozuměny v časných ranních hodinách a následně soustředěny na předem určená stanoviště, zároveň byly uzavřeny i východy z města. Počátkem roku 1946 bylo sběrné středisko v léčebně pro choromyslné rozšířeno a vytvořilo se z něj odsunové střediskо pro okolí. Následné transporty proběhly 5. února a 16. dubna 1946. Jednalo se o velké transporty Němců do odsunového střediska pro americkou okupační zónu ve Stříbře. Blíže se o transportu dozvídáme například na základě konstatování o tom, že všechny osoby byly lékařsky prohlédnuty. Odsun byl uskutečněn za pomoci povozů, avšak děti a starší osoby byly odvezeny auty. Poslední odsun provázela příhoda, kdy na lavičce na náměstí byla nalezena bezprostředně po odsunu fotografie Adolfa Hitlera, na které bylo napsáno: *„My přijdeme zase.“*

Během roku 1946 bylo z Odsunového střediska v Dobřanech odsunuto 8 769 osob, převážně do ruského okupačního pásma. Přepočítají-li se počty odsunutých za rok 1945, jedná se o počet 11 769 osob. V Pamětní knize města Dobřany je navíc připočítán počet neregistrovaných Němců, které převezla americká armáda. Odsuny Němců probíhaly až do roku 1947, ovšem jednalo se již o menší skupiny Němců, převážně těch, kteří nezískali zpět státní občanství. Dále odcházeli rovněž Němci v rámci akce slučování rodin. Výjimkou nebyli ani antifašisté, kteří se dobrovolně rozhodli odejít.

Jižní Plzeňsko XI, Historickovlastivědný sborník Muzea jižního Plzeňska v Blovicích

Vydavatel: Muzeum jižního Plzeňska v Blovicích, příspěvková organizace, 2013

Obrazy Dobřan od Josefa Langa.

Zkamenělé dřevo,

fosilní dřevo nebo **araukarit** (od latinského názvu často objevovaných zkamenělých blahočetů) je název pro speciální typ zkamenělin suchozemských rostlin. Jedná se o výsledek permineralizace stromů, které proces přeměnil v kameny. Všechny organické materiály ve stromě byly přeměněny na minerály, především křemičitany, jako např. křemen, ale byla mu ponechána původní dřevěná struktura. Na rozdíl od ostatních fosilií, které jsou často pouze otisky, se jedná o třídimenzionální reprezentaci původního organického materiálu. Proces zkamenění probíhá pod zemí, kde je dřevo pohřbeno pod sedimenty, které ho chrání nedostatkem kyslíku, jenž by jinak dřevo rozložil. Minerální vody proudící přes sedimenty uskladňují v buňkách rostliny minerály a jak lignin a celulóza v rostlině slábnou, vytváří se na ní kámen.

Zdroj: Wikipedie

sv. Eustach

pomocník v mezilidských vztazích, v setrvání v dobrém až do konce, ve smutných rodinných osudech; patron myslivců

atributy: válečník ve zbroji, plášti a klobouku, někdy jako lovec, s jelení hlavou (s křížem v paroží)

svátek: 20. září

Všechny břízy se zelenají

(verše přebásnila Alena Sekyrová)

Břízy ve vřesu v zeleň se listí,
zlatě září janovců květ,
struny skřivanů zaznějí radostí,
tetřívci začnou dovádět.

Sem tam těkají mé oči bažinou,
tak černou s bělokvětým lemem,
jak hnědozelené moře zpěněnou,
pak vznesou se modrým nebem.

Obláčky táhnou si vzdušným světem
jak to suchopýru chmýří,
mé srdce zpívá píseň šeptem
a ta k nebi míří.

Píseň šepotavě tichá,
milá jako mráčky,
jichž hejno lehce oblohou spěchá
jak suchopýru chomáčky.

Večerní píseň (1912)

(autor přebásnění neznámý)

A pokud by vše mělo skončit, pak nechte mne samotného,
o samotě na odlehlém vřesovišti,
abych neslyšel nic, ani neviděl více,
jen zpráchnivěl jako kost mrtvé zvěře.

Mech šedého vřesoviště budiž mým ložem,
vrána pěje pohřební litanii mou.
Bouře umíráček zvoní,
brouk s červem mé tělo pohřbí.

A na mém hrobě nechť nestojí žádný kámen,
žádná pohřební mohyla z nakupeného písku,
žádný věnec nechť neleží tam, kde jsem zemřel,
a žádná slza neskane na poslední cestě.

Již nechci nic slyšet a oči mé nic vidět,
jen zchřadnout jako tráva nebo listy.
Nechci náhrobek ani mohylu,
jen zmizet beze stopy či zvuku.

BÁSNÍK HERMANN LÖNS

německý básník, kreslíř, malíř, milovník přírody a myslivec

Narodil se 29.srpna 1866 v Culmu u Brombergu v tehdejším Západním Prusku (dnešní Chełmno v Polsku), zemřel 26.září 1914. Padl v 1.světové válce u Loivre při útoku na Remeš ve Francii. Byl prvním ze 14 dětí gymnazijního profesora a selské dcery. Zvýšený zájem Hermanna Lönse o přírodní svět ho vedl k vyhledávání samoty v okolních lesích, divoké přírodě a všesvištích. Lönsovou specialitou bylo až do jeho patnácti let zkoumání života místního ptactva. Za tímto účelem sestavil pro střední školu rozsáhlejší sbírku vycpaných ptáků a v šestnácti napsal referát o životě místního ptactva, který čítal 130 druhů. Právě v těchto letech si Löns osvojil schopnost detailního pozorování, které mu později tak dobře posloužilo při psaní jeho příběhů o přírodě a lovu. Nedostudoval medicínu, matematiku a přírodní vědy, rovněž jeho manželství pro něj byla zklamáním, často se věnoval až příliš alkoholu. Živila ho novinařina, literatura byla jeho srdeční záležitostí. Často cestoval (Rakousko, Švýcarsko), měnil místa pobytu. Nakonec se usadil v Hannoveru a zamiloval si dolnosaskou krajinu, především oblast Lüneburského vřesoviště. Pod dojmem svých potulek a lovů napsal většinu děl, v nichž se projevil jako skvělý vypravěč. Příroda se mu stala vším také proto, že mu kvůli jeho nepoddajné nátuře a neschopnosti začlenit se do měšťáckého prostředí tragicky ztroskotal osobní život. Po vypuknutí první světové války se dal naverbovat a padl hned na začátku bojů. Bylo mu pouhých 48 let. Jeho jméno bylo později spojováno s nacistickou ideologií, neboť – podobně jako řada jiných německých autorů – rád čerpal náměty ke svým dílům i z germánské mytologie. Vzhledem k datu jeho smrti se však jedná jen o spojení jednostranné a jeho obliba jako autora přírodní prózy i poezie přetrvává u mnoha čtenářů dodnes. Rovněž je spojován s počátky německé ochrany přírody, byl jedním z iniciátorů založení prvního německého národního parku v Lüneburger Heide roku 1911. Také v roce 1906 vyhledával básník Hermann Löns se svými bratry poslední jedince tzv. červených hannoverských vřesovištních brak (nazval je vřesovištními křepeláky, jednalo se o malé münsterlandské ohaře). Spolek pro záchranu těchto psů byl potom založen 17.3.1912.

Z díla: romány **Poslední Hansbur**, **Vzadu na vřesovišti**, **Vlkodlak**, soubory příběhů **Moje zelená kniha**, **Moje hnědá kniha**, **Králík**, **Venku před branami**, či oblíbené obrázky z vřesoviště **Moje pestrá kniha** a další. Asi nejvýznamnější sbírkou básní je **Růžová zahrádka** se zlidovělou básní Na Lüneburském vřesovišti, z dalších například **Moje zlatá kniha** či sbírka balad **Moje modrá kniha**. Jeho poezie byla často zhudebňovaná (např. Paulem Graenerem), válečné písně (například píseň námořníků Jdeme na Anglii) byly později zneužity nacisty. O sbírce Moje zlatá kniha, která obsahuje živý popis myslivectví a života na venkově, později napsal: *„Žil jsem týdny v lovecké chatě, žil jsem mezi sedláky a pak, když jsem se vrátil do městského shonu, to, o čem mi šeptal vítr z vřesovišť, získalo hmatatelnou formu.“* Na své toulky přírodou a lovy si bral zápisník, kam podrobně zaznamenával každý detail zajímavé scény či zvířete, s nímž se setkal.

„Obnova lesoparku Martinská stěna v Dobřanech“

Opatření č.: II.2.4.

Název opatření: Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

PARK MARTINSKÁ STĚNA— 14. ZASTAVENÍ

Divadlo pod skalami

Středověké divadlo

Rozvoj českého divadla úzce souvisí s upevněním křesťanství v českých zemích, kdy se na českém území objevily první divadelní pokusy. Tyto divadelní začátky tak potvrdily české spojení se západní kulturou.
Čeština se prosadila již v tzv. v profánním divadle – jokulátoři (tj. kejklíři, 12. století). Brzy se začala prosazovat i v tzv. liturgickém divadle (např. *Hra tří Marií*) z těchto her se postupně vyvíjely hry se zcela světskými tématy (např. *Mastičkář*).
V průběhu 14. století došlo, kvůli husitskému hnutí k omezování rozvoje divadelnictví na českém území. Důsledky přerušení tohoto vývoje byly pro české divadlo opravdu obrovské, protože došlo ke ztrátě spojení s Evropou, lidé se začali zajímat o zcela jiné literární žánry. Tím byla samozřejmě narušena kontinuita vývoje a české divadlo již nikdy nenavázalo na svoje počátky.
V 16. století do českých zemí pronikal humanismus, který přinesl nový zájem o divadlo. Ten se nejprve projevil na pražské universitě (zde se hrálo již v r. 1535) a teprve později se zájem rozšířil do dalších škol a mezi lid. Zhruba od roku 1550 navštěvovaly české země anglické kočovné společnosti, to samozřejmě vedlo k rozvoji dvorských slavností, tím se světové divadlo dostávalo do povědomí české šlechty.
Tvorbě v českých zemích dominovala nejprve latina, později se prosadila i čeština, tato tvorba již byla poměrně silně ovlivněna cizími vzory, a tím pádem humanistickými myšlenkami, proto hovoříme o tzv. latinsko-českém humanistickém divadle.
Nejznámější autoři:
Jan Campanus Vodňanský
Pavel Kyrmezer

České divadlo po roce 1620

V tomto období jezuité prosadili latinsky hrané hry – jezuitské divadlo. To znamenalo, že se zde hrály velmi kvalitní hry, což ale bylo na úkor české tvorby. Tyto hry byly často protireformační, a tak i napomáhaly rekatolizaci českých měst.
Česky se hrálo pouze na vesnicích, kde vznikalo tzv. sousedské divadlo, zde se hrály především pašijové hry, hry o světcích (např. *O svaté Dorotě*), dále se začal prosazovat zajímavý směr – lidové zpěvohry.
Zhruba od roku 1700 začaly do českých zemí jezdit různé divadelní kočovné společnosti především z Německa, později i z Itálie. Tyto společnosti sem jezdily nejprve náhodně, později se do Čech dostávaly pravidelně. Tyto společnosti seznámily české prostředí s operou, která se zde stala velmi populární.

Zakládání prvních divadel

Tato popularita vedla k tomu, že bylo v Praze roku 1739 založeno první „kamenné" divadlo – Divadlo v Kotcích. Toto divadlo bylo zcela německé. Objevila se jediná hra v českém jazyce: roku 1771 se jí stal *Kníže Honzík*, přeložený Janem Josefem Zebererem dle německého originálu „*Herzog Michel"* Karla Friedricha Krügera. Tato hra byla ale hrána německými herci, kteří češtinu komolili, a proto byli vypískáni.
Roku 1783 bylo otevřeno Hraběcí Nosticovo národní divadlo. V tomto divadle se zpočátku hrálo pouze německy, ale již od roku 1785 se zde objevovaly česky hrané hry (nikoli české), nejprve se česky hrálo nepravidelně, ale poměrně brzy se v Nosticově divadle stala čeština pravidelnou. Hry českých autorů se objevily až později (kolem roku 1795), nejprve jako odpolední představení. Ta ale byla brzy zrušena pro malou návštěvnost.
V letech 1786–1789 existovala Bouda. Zde se prosadila myšlenka českých her. V duchu původně dobře mysleného hesla „Co je české, to je hezké" zde však začalo rychle docházet k prosazování českých her na úkor kvality. Tatáž národní myšlenka přitom ovlivňovala české národní obrození až do K. H. Borovského.
Po roce 1790 vznikla celá řada divadel a od roku 1824 se česky pravidelně hrálo v několika divadlech – české hry byly hrány spíše výjimečně.
V této době vznikly první české loutkové kočovné společnosti, které měly ohlas především na venkově. Tyto společnosti hrály zpravidla vlastní hry, které reagovaly na tehdejší situaci, jejich cílem bylo oslovit venkovské obyvatelstvo. Jejich činnost byla provázena finančními problémy, přesto se některé dokázaly udržet velmi dlouho a jejich loutky se staly základem českého loutkového divadla (např. Kašpárek Matěje Kopeckého)
Prokop Konopásek – *Pan Franc ze zámku*
Matěj Kopecký

Prosazování českého divadelnictví

Kolem roku 1825 si čeští buditelé uvědomili, že divadlo je velmi silný nástroj, a protože se čeština již dostávala do použitelného stavu, formuloval Josef Kajetán Tyl český divadelní program, kde k divadlu přistoupil jako „k lidovému osvětovému nástroji". V době, kdy tuto svou tezi předložil, byla její platnost diskutabilní. České divadlo z této teze vycházelo i po roce 1848, kdy již byla zcela neplatná, zřeklo se jí díky druhé vlně národních buditelů, kteří si uvědomili její neudržitelnost. Na tento program reagoval Ferdinand Břetislav Mikovec, který usiloval o prosazení české tvorby a došel k názoru, že je potřeba zkvalitnit české hry. Pravděpodobně v této době a z jeho myšlenek se zrodila představa vlastního divadla. Roku 1850 vznikl **sbor pro zřízení českého Národního Divadla**.
Václav Kliment Klicpera
Ferdinand Břetislav Mikovec
Jan Nepomuk Štěpánek
Josef Kajetán Tyl

Ochotnické společnosti

V roce 1849 byla založena první česká ochotnická společnost a brzy poté vznikly další. Tyto společnosti si kladly za cíl (podle Tylova programu) šířit osvětu i mimo Prahu, přičemž se zaměřovaly na venkov a malá města. Tím se do těchto míst dostalo profesionální divadlo, které mělo nepochybně větší úroveň než místní amatérská sdružení (sousedské hry), které příležitostně účinkovaly. Dopad těchto kočovných společností byl relativně velký, a přestože jejich hry byly poměrně oblíbené, nevyhnuly se tyto kočovné společnosti velkým finančním problémům.

Osamostatnění českého divadla

Roku 1862 došlo k otevření Prozatímního divadla. Toto divadlo bylo pouze české a hrála se v něm česká tvorba. To způsobilo, že se české divadlo zcela oddělilo od divadla německého. To samozřejmě krátkodobě způsobilo pokles kvality české tvorby, bylo třeba hrát pořád česky, nikoli občas. Tento pokles byl ale brzy (zhruba během 2–3 let) eliminován a česká tvorba začala vycházet z evropských vzorů, což způsobilo prudký vzestup kvality her.
16. května 1868 byl položen základní kámen Národního divadla, který byl přivezen až z Řípu a na který poklepal národní buditel František Palacký. Toto divadlo bylo postaveno jednak ze sbírek lidu, výraznou částkou přispěla šlechta a císař František Josef I.. Otevřeno bylo 11. června 1881 operou Bedřicha Smetany *Libuše*. 12. srpna téhož roku vyhořelo, ale okamžitě byla uspořádána lidová sbírka a znovu otevřeno bylo už v 18. listopadu 1883 opět Smetanovou Libuší. Výzdobu a architekturu tohoto divadla vytvořila tzv. Generace Národního divadla. Po jeho otevření se jeho součástí stalo bývalé Prozatímní divadlo. Stavba Národního divadla se stala vzorem ostatním větším městům a již v roce 1884 bylo otevřeno Národní divadlo v Brně a poté i divadlo v Plzni.

Zdroj: Wikipedie

Dobřanský ochotnický spolek DOS Rozmarýn

DOS Rozmarýn patří mezi nejmladší soubory v ČR. Svou první premiéru uvedl 9. 4. 2009. Volně navazuje na tradici ochotnického divadelničení v Dobřanech, kterou reprezentoval soubor V. Vančury. Dosáhl řadu úspěchů, měl dokonce své vlastní dětské studio. V 60. letech ale vlivem nepříznė politických elit zanikl. DOS Rozmarýn se k jeho odkazu hlásí volně, název je mimo jiné odvozený od Vančurova Rozmarného léta. Navíc je první hrou souboru anglická komedie Rozmarný duch. Velkým pojítkem se slavnou tradicí je osoba režiséra Antonína Hofmanna, který v roce premiéry oslavil již 85. narozeniny. Soubor se zaměřuje na komedie, které jsou místnímu diváku neznámé a jsou schopné zaujmout i ty, kteří obvykle divadlo nevyhledávají. Výhodou je, že má za domovskou scénu zbrusu nové víceúčelové zařízení Káčko, které je mimo jiné prvním plnohodnotným digitálním 3D kinem v ČR.

Fotografie z představení ochotnického spolku Rozmarýn.

sv. Jiří

pomocník při osvobození od zla, proti úzkosti, nouzi a ďábelským úskokům; patron řezníků a skautů

atributy: ve zbroji nebo vojenském kabátci, s kopím nebo mečem, u nohou drak, kterého kopím probodává; někdy na koni

svátek: 23. dubna (v Čechách 24. dubna)

Pivovarnictví

Pivovarnictví má na území České republiky dávnou tradici. Vyvíjelo se od primitivní přípravy v domácnostech přes řemeslnou výrobu a následně k průmyslové výrobě v strojních pivovarech až po současnou moderní velkovýrobu. Přitom základní princip výroby sladu a piva zůstal stále stejný, pouze se měnilo strojně technologické vybavení a druhy sladů a piv. První zmínky o kvašeném nápoji, který byl podobný pivu, jsou ze 4. stol.př.n.l. Ve 12. a 13. století byla zakládána nová královská a později šlechtická města, kterým panovník uděloval právo várečné, podle kterého každý měšťan vlastnící dům mohl vařit pivo. V roce 1835 bylo v českých zemích 1087 pivovarů.

Pivovar v Dobřanech

Počátek pivovarnictví v Dobřanech je datován již od roku 1378. Tehdy udělil měšťanům probošt Udalrich privilegium s právem várečným. Toto právo potvrdil český král Vladislav II. i císař Ferdinand III. Tehdejší pivovar byl v Pivovarské ulici. Měšťané měli nedostatek peněz na vystavení pivovaru, půjčili si od plánské spořitelny a v roce 1870 zakoupili na Kamínku stavební místo, kde o dva roky později vystavěli nový pivovar. Pivo se zde vařilo i za první republiky, ale za 2. světové války byl pivovar uzavřen. Pokus znovuotevřít jej po pětačtyřicátém roce nevyšel. A tak se pivo v Dobřanech zase začalo vařit až v roce 1994.
V červnu 1998 na počest 620. výročí propůjčení práva várečného byl na náměstí T.G.M. otevřen nový minipivovar. Tím byla obnovena pivovarská tradice. Dvě nádoby varny stojí v rohu restaurace a ležácký sklep se nachází ve dvoře. Celá budova minipivovaru včetně vybavení je laděna v modré barvě. Ústřední motivem je samozřejmě modrá hvězda, kterou naleznete na táccích, ubrusech, oknech, sklenicích.
Pivovar se stal fenoménem mezi hostinci a osvěžovnami Plzeňska. V současné době pivovar nabízí kvasnicové pivo, pivo světlé 10%, světlý ležák 12%, tmavý speciál 14%, polotmavý speciál 16%, světlý speciál 17%, speciální ochucená piva a pivní pálenku.

Zdroj:Ferdi Vlčka, Město Dobřany v historii a v době přítomné, 1932;
www.modra-hvezda.cz; www.pivni-tacky.cz

Zpracoval Jakub Halagan, 9,B ZŠ Dobřany

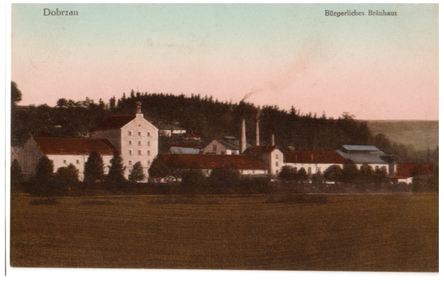

Sládkové v Dobřanech:

První várka v novém pivovaře byla 27. února 1873 od sládka Františka Schultese. Prvním rokem bylo dosaženo odbytu 16.830 věder (vědro 0,56 hl). Na počest 500. výročí propůjčení várečného práva byla uspořádána 25. září 1878 lidová slavnost na lukách u pivovaru, při níž bylo 60 hl piva vytočeno zdarma.

Sládek František Schultes si zřídil 5. února 1880 vlastní pivovar ve Vlkýši. Po něm pak zastávali hodnosti sládka:

Josef Bayer 1880—1886, Jan Hild 1886—1898, Richard Schäffer 1898—1908, Emil Eberle 1908—1927, Antonín Singbartl 1927—1945. Stavitelem pivovaru byl plzeňský stavitel a dobřanský rodák Martin Stelzer, který rovněž stavěl plzeňský měšťanský pivovar.

Dobřanský měšťanský pivovar byl v létech 1890, 1908 a 1923 až 1935 technicky modernizován a náklady dosáhly výše 2,5 mil. Kč. Kapacita pivovaru byla v roce 1873 na 5.600 hl a v roce 1900 již 50.000 hl. Finanční obrat měl pivovar v roce 1900 1,4 mil. Kr., a v roce 1942 1,39 mil RM. Podíl na jednu akcii činil v roce 1884 5 zlatých, v roce1890 40 zlatých, v roce 1900 90 Kr. a v roce 1941 100 RM.

V roce 1900 vlastnil pivovar 14 budov, hostinců a hotel Hamburg v Plzni, pivo bylo dováženo do 14 obcí v území s německou řečí a 11 obcí českých.

Karel Kašpar: Dobřany 1243—1998, vydalo: Město Dobřany

„Obnova lesoparku Martinská stěna v Dobřanech"

Opatření č.: II.2.4.

Název opatření: Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA